१राज कमलपञ्चाश्र२ श्रीमनवतिवाक्यर्थे१श्रीमादयतियद्धूर्थे कर्टेलु:करणाविना॥

नम १ग्री वामवञ्चायनम:॥ ...ायनम:॥

८५ अमरकोश

स्वस्ति

नानार्थ वर्गार्थं तत्र नाम स्वर्गादि लिङ्ग ... ज्ञायते विलिख ... नेति स्त्रीपुंनपुंसकं तु बोधव्यमतो ... ॥

हेतु नमामलं गाय ॥ यस्य ज्ञानदयासिन्धोरगाधस्यानघा गुणाः ॥ सेव्यतामक्षयो धीराः स श्रिये चामृताय च ॥ समाहृत्यान्यतन्त्राणि संक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः । सम्पूर्णमुच्यते वर्गैर्नाम-

लिङ्गानुशासनं ॥ प्रायशो रूपभेदेन साहचर्याच्च कुत्रचित् । स्त्रीपुंनपुं- सकं ज्ञेयं तद्विशेषविधेः क्वचित् ॥ भेदाख्यानाय न द्वन्द्वो नैकशेषो न सङ्करः ४ ॥ कृतोऽत्र भि-

न्नलिङ्गानामनुक्तानां क्रमादृते ॥ त्रिलिङ्ग्यां त्रिष्विति पदं मिथुने तु द्वयोरिति । निषिद्धलिङ्गं शेषार्थं त्वन्ताथादि न पूर्वभाक् ॥ स्वरव्ययं स्वर्गनाकत्रिदिवत्रिदशालया-

४ ॥ सुरलोको द्योदिवौ द्वे स्त्रियां क्लीबे त्रिविष्टपं ॥ अमरा निर्जरा देवास्त्रि- दशा विबुधाः सुराः ॥ सुपर्वाणः सुमनसस्त्रिदिवेशा दिवौकसः ॥ आदितेया दिविषदो लेखा अदितिनन्द-

नाः ॥ आदित्या ऋभवोऽस्वप्ना अमर्त्या अमृतान्धसः ॥ बर्हिर्मुखाः क्रतुभुजो गीर्वाणा दानवारयः ॥ वृन्दारका दैवतानि पुंसि वा देवताः स्त्रियां ॥ आ- १२

दित्यविश्ववसवस्तुषिताभास्वरानिलाः ॥ महाराजिकसाध्याश्च रुद्राश्च गणदेवताः ॥ १० ॥ विद्याधरोऽप्सरो यक्षरक्षोगन्धर्वकिन्नराः ॥ पिशाचो गुह्यकः सिद्धो भूतोऽमी देवयोन- अमरकोषान

आदित्यादि ... गामी ... गणा नि लिङ्गा ... निस्मात्य वर्गानि विलख संक्षिप्य मिस्रात्रे विलिख्यार्थ ... ॥ सामान्यदवानां २

२८ १५४० ... २२० पुस्तक २८

१२

यः ॥ असुरा दैत्यदैतेयदनुजेन्द्रारिदानवाः ॥ शुक्रशिष्या दितिसुताः पूर्वदेवाः सुरद्विषः ॥ सर्वज्ञः सुगतो बुद्धो धर्मराजस्तथागतः ॥ समन्तभद्रो भगवान्मारजि-

ल्लोकजिज्जिनः ॥ षडभिज्ञो दशबलोऽद्वयवादी विनायकः ॥ मुनी- न्द्रः श्रीघनः शास्ता मुनिः शाक्यमुनिस्तु यः ॥ स शाक्यसिंहः सर्वार्थसिद्धः शौद्धो-

दनिश्च सः ॥ गौतमश्चार्कबन्धुश्च मायादेवीसुतश्च सः ॥ ब्र- ह्मात्मभूः सुरज्येष्ठः परमेष्ठी पितामहः ॥ हिरण्यगर्भो लोकेशः स्वयम्भूश्चतुरा-

ननः ॥ धाताब्जयोनिर्द्रुहिणो विरिञ्चिः कमलासनः ॥ स्रष्टा प्र- जापतिर्वेधा विधाता विश्वसृड्विधिः ॥ विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो विष्टरश्र-

वाः ॥ दामोदरो हृषीकेशः केशवो माधवः स्वभूः ॥ दैत्यारिः पुण्डरीकाक्षो गोविन्दो गरुडध्वजः ॥ पीताम्बरोऽच्युतः शार्ङ्गी विष्वक्सेनो जनार्दनः ॥ उपेन्द्र-

भव कृष्ण कृपालि [illegible] पद्मनाभो मधुनिर्वा [illegible] देववन्द्यो त्रिविक्रमः। देवकीनन्दनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः। वनमाली बलिध्वंसी कंसारातिर्जनार्दनः। विश्वं
[illegible] केशवो [illegible] श्रीवत्सलाञ्छनः ॥ [illegible] यदुनन्दनः ॥ [illegible] बलभद्रप्रियो [illegible] नमो नमः ॥ [illegible]
पालः [illegible] गोपी [illegible] संकर्षणः [illegible] कालिन्दीजलवल्लभः मदनो मन्मथो [illegible] वंशीधरः [illegible]
नः ॥ [illegible] कामः [illegible] नन्दनाथ [illegible] धन्या [illegible] सर्वविद्याः [illegible]
पतिः लक्ष्मीः [illegible] श्रीहरिः [illegible] प्रिया ॥ [illegible]
[illegible] विष्णुः [illegible] ॥ को [illegible] [illegible] २

[illegible] श्रीकण्ठः [illegible] महादेवो [illegible]
[illegible] श्रीकण्ठः [illegible] यतिः [illegible]
[illegible] नीललोहितः [illegible] विष्णुः [illegible] नरः [illegible] ॥
[illegible] उमा [illegible] गौरी [illegible] शिवा [illegible] भवानी [illegible] शर्वाणी [illegible]
॥ [illegible] पार्वती दुर्गा [illegible] विनायको विघ्नराजो [illegible] गजाननः ॥ कार्त्तिकेयो महासेनः [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] कार्त्तिकेयः [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] वामदेवः [illegible] ॥
इमामा

श्री

वृषा॥ वास्तोष्पतिः सुरपतिर्बलारातिः शचीपतिः। जम्भभेदी हरिहयः स्वाराण्नमुचिसूदनः। संक्रन्दनो दुश्च्यवनस्तुराषाण्मेघवाहनः। आखण्डलः सहस्राक्ष ऋभुक्षास्तस्य तु प्रिया॥ पुलोमजा शचीन्द्रा-
णी नगरी त्वमरावती॥ हय उच्चैःश्रवाः सूतो मातलिर्नन्दनं वनम्। स्यात्प्रासादो वैजयन्तो जयन्तः पाकशासनिः। ऐरावतोऽभ्रमातङ्गैरावणाभ्रमुवल्लभाः। ह्रादिनी वज्रमस्त्री
स्यात् कुलिशं भिदुरं पविः। शतकोटिः स्वरुः शम्बो दम्भोलिरशनिर्द्वयोः॥ व्योमयानं विमानोऽस्त्री नारदाद्याः सुरर्षयः। स्यात्सुधर्मा देवसभा पीयूषममृतं सुधा॥ ५०॥
मन्दाकिनी वियद्गङ्गा स्वर्णदी सुरदीर्घिका॥ मेरुः सुमेरुर्हेमाद्री रत्नसानुः सुरालयः॥ पञ्चैते देवतरवो मन्दारः पारिजातकः॥ सन्तानः कल्पवृक्षश्च पुंसि वा हरिचन्द-
नं॥ सनत्कुमारो वैधात्रः स्वर्वैद्यावश्विनीसुतौ॥ नासत्यावश्विनौ दस्रावाश्विनेयौ च तावुभौ॥ स्त्रियां बहुष्वप्सरसः स्वर्वेश्या उर्वशीमुखाः॥ हाहा हूहूश्चैवमाद्या गन्धर्वास्त्रिदिवौक-

सां॥ अग्निर्वैश्वानरो वह्निर्वीतिहोत्रो धनञ्जयः। कृपीटयोनिर्ज्वलनो जातवेदास्तनूनपात्॥ बर्हिःशुष्मा कृष्णवर्त्मा शोचिष्केश उषर्बुधः। आश्रयाशो बृहद्भानुः कृशानुः पावकोऽनलः॥ रोहिता-
श्वो वायुसखः शिखावानाशुशुक्षणिः। हिरण्यरेता हुतभुग्दहनो हव्यवाहनः॥ सप्तार्चिर्दमुनाः शुक्रश्चित्रभानुर्विभावसुः। शुचिरप्पित्तमौर्वस्तु वाडवो वडवानलः॥ वह्नेर्द्वयो-
र्ज्वालकीलावर्चिर्हेतिः शिखा स्त्रियां। त्रिषु स्फुलिङ्गोऽग्निकणः संतापः संज्वरः समौ। धर्मराजः पितृपतिः समवर्ती परेतराट्। कृतान्तो यमुनाभ्राता शम-
नो यमराड्यमः। कालो दण्डधरः श्राद्धदेवो वैवस्वतोऽन्तकः। राक्षसः कौणपः क्रव्यात्क्रव्यादोऽस्रप आशरः। रात्रिञ्चरो रात्रिचरः कर्बुरो निक-
षात्मजः। यातुधानः पुण्यजनो नैरृतो यातुरक्षसी॥ प्रचेता वरुणः पाशी यादसाम्पतिरप्पतिः। श्वसनः स्पर्शनो वायुर्मातरिश्वा सदागतिः। पृषदश्वो गन्धव-
हो गन्धवाहानिलाशुगाः। समीरमारुतमरुज्जगत्प्राणसमीरणाः॥ नभस्वद्वातपवनपवमानप्रभञ्जनाः। हृदि प्राणो गुदेऽपानः समानो नाभिसंस्थितः। उदा

नस्वद्वातपवनपवमानप्रभञ्जनाः४ प्राणोऽपानः समानश्चोदानव्यानौ च वायवः॥ शरीरस्था इमे रंहस्तरसी तु रयः स्यदः॥ जवोऽथ शीघ्रं त्वरितं लघु क्षिप्रमरं द्रुतम्। सत्वरं च
पलं तूर्णमविलम्बितमाशु च। सततानारताश्रान्तसन्तताविरतानिशं। नित्यानवरताजस्रमप्यथातिशयो भरः॥ अतिवेलभृशात्यर्थातिमात्रोद्गाढनिर्भरं। तीव्रैकान्तनितान्तानि गाढ

नाकाः२ पञ्चपूरुषाः पद्मालय कमला बभाद्गुरुकस्य कः लक्ष्मस्य दिग्गजिस्वरूपकृष्ण्या धिर्कक्षालि शि २८ शिव स्त्रीगावस्य १ वाणीनां २ वृषस्य गन्धस्य

गीर्द्विय णोत्पुन्द४। जीवंजूगि बभावाव स्यानिष्ठिनगिरिपुत्रम गुकाधि मुनुन्द४ वाय उग्रनाशार्ङ्ग४ काविर्द। गीगाव पुत्र कृजा गोमा लाङ्छिनं मा मकीमूतै४। ओक्षिणेयात्रुव४ सोत्य६ मेनाला गिरिजा
शौरि। नन्दसुनन्द४ ब्रह्माणु४ संहितया विभूत्नुदः४। मकुन्दयामनी घ्राणि सूरवाष्टिः गिरवत्सुनंध। वाणा ना रुक्मया लग्नु नडुमवद्ध वाद्य४। शूलमूर्त्यार्यमौदिव्ह्वा दगाना विवाक
वाद४। नाकुञ्जरङ्कवर्वेव पुरानवर्विनावनवे। ना पवर्च सूल घाथकविदार्थ कूलगश्य४। त्रिश्रङ्गनीर्हमा केतु सिद्धिनीद्रुणब्रूयण६। धूमाभिश्मावनिम्मिदै सद्विलावन ठोवि
गाद पूर्णकयाति श्रिया यामि नृकर्णाम६। नानुकस्म४ सहगाधु नायन४ मविदा नलिष्टे। साव४ विकूलाद्वु पूर्णगे। ४याविधार्घ्नितौ४ मूवद्ध ना४ बलोऽस्तु ५ वा ध्यायि ...
यनिवयमूर्ध्य निषिनू पञ्चन्यवा मनुल। त्रिवणोः श्रीमधू धीपूर्ण नाम्नि घृणि ह्रस्व ४। मानूकवामना विष्ट ४ श्री थैमया द्वाधि ४ मध्ये वियो। स्थू४ खलार्थ ... विवृत्त ना ... घुमिन्याकयट४ना
ज्ञ... विश्र हरिवाणु वालगोपा हजगानये। वामू वादाङ्क नन्दाङ्क वा देवार्ण पिनूगहारि। नीलम्बनी वर्षवर्ण गहन मनी विधा। कालादिर्द्धोर्ग्यमरुदि समयोप्यैयकालि। प्रतिपद्धकल्पस्थानव्रा
८ ३ नाव्यालिनका६ भनवदः३ निकुलोजलाह्णान६ कनादिवृत्तकीकालेनानान्तं मकलन्जलिनकानि६
मूर्खस्यानिधारिकाना ३

गदस्या १ पूर्णमायाः ४ अर्कवासरस्य ३ दिनस्य उपस्य २ सप्तप्रभूमार्कमायाः २ नक्षत्रस्याः मासस्य २ पक्षिणी

अमावास्येदिनमुख १ प्रतिपत्पक्षदर्श्यार्कतुर्दशमस्तु ४ यद्वे ३ युगमसंख्यायाः १ तमीपूर्णदिवसि

क्षिथ्याद्वयाः ॥ यत्राधिनं दनीवा तु स्त्रीवधिवसवासवौ । पूर्वपक्षेऽर्कवासवौ संरक्षपूर्वसमीपि । यत्रार्कवृदिनान्तु सार्धसप्ताधिनं प्रह्व ४ । शाक्योपवाक्रमस्याक्षा शिरसंभ्र संयुगबुवी
निशानिशाधिनवाद्वि ४ क्षियामन्वगदन्वया । दिनावनी समस्त्रि नौ वजनीयमिति नमी । नमित्रा मासमीनादि मुनिर्वह्निकयान्विता । स्युगामिवर्कमानार्कपूर्णकायानिशियोपिनी
गणवाविनिशा वक्तुः ४ पञ्चाशावजनीसर्वा । पूर्वदिनवनिशी योऽथ द्यो याम पक्षवीसमा । संपद्युमिथि ४ पूर्णिमा पक्ष वत्योऽयं यदि नव । पञ्चाक्षी स पूर्वकर्णोत्थ योऽनुमासि कलापूर्णिमा । कलाकीमसी
नुमति ४ पूर्णिमा राका निगद्यते । अमावास्यापि मासान्त्या पञ्चदशी ४ सूर्येन्दुसंगमः ४ सा दृ ष्टेन्दुः सिनीवाली सा नष्टेन्दुकला कुहूः ४ उभयानो प्रकानाक्र एका विवेचयपूर्वाच । सावयवाथ
वर्कोदा वस्तु त्यानडवाकिर ४ एवमर्धामापूर्णवर्ती दिवाकरनिशा वचो गद्वत्य गनिसवस्तु कालयोगी गच्छता ४ कालाय । तन्निशा रूपण सवकसदूर्षा कोदावगन्धिया । नमूर्ति गति कलानस
४ यत्कालसंगं यत्र ख ॥ यत्र पूर्वाद्यपराह्णे तु स्वामासममार्गापूर्णी । घीदोमधाधिमासस्या इतुके वचनं निमि ४ । पुनस्तद्गतिर्मूच्छ वृद्धिराकिस्यावसनं ४ । समवादिदिवकाल दिवार्तुः पूर्वहन

ततुईनीयूकायामाकनाहीनेनवतमसमापूर्तनतमूगितिन्यासनुमति ४ ४ | २ पूर्वेऽपौ दिवाकरनिशाकस्याः पर्वसंधः ४ कालाविनियोग ४६ २ मुक्तअमावासयततुकोमयतदर्शा ३ अमावास्या पूर्णमासा मासा ४
वसुईनी मिश्रित अमावास्यायाः ३

२ फाल्गुनस्य ३ पौष १ कर्त्यचैत्रस्य २ पिम्याद्युकर्तिकदकृतनात्तु ४ ज्येष्ठस्य एवं २ वैशाखस्य २ ज्येष्ठस्य २ मायामाघवनदयान्कत्य १ तयं मार्गशीर्षस्य १ पूर्ववैशाखस्य १ आषाढस्य १ तय १ पूर्वश्रावणस्य २

पौषी पूर्वायुक्ता योऽत्र मासी सो पौषमासवयप्त्य । नाम्ना स योऽमा माघाद्य ज्येष्ठवर्मवाकर्णीयत्वं । मार्गशीर्षसकामार्ग पाप्रकायणिवाद्यमं ४ यो युतवसरक्ष्योऽर्द्दी । नवामाघं ४ च फाल्गुन
स्याकयच्य ४ फाल्गुनि वाच ४ स्याद्वैत्र चैत्रकाम पूर्वषय गाख्यमाधवनावैष्टि ज्येष्ठश्रुक्त । गुविर्तुर्य । आषाढं श्रावणः स्यान्नमाः ४ श्रावणिकाद्य मथ । स्याद्वस्य स्याद्योऽष्ट वदं भाद्रना
द्रपदाः ४ समाः ४ स्यादाश्विनस्य ४ त्वैविद्युपूर्वाधिकालिकाकुर्वी वाष्टलीकाकलि विकाकन्यकटगिणिमासिकी । वसन्तापृथ्वसनय ४ स्त्र वर्गी श्रीष्टुपवर्त ४ । निकाय
उत्पावगमसतु पूर्णतुपार्गमन्वपच्चक्रियाधिकारद्विपत्रि शुब्रवर्षाः ४ अगमादिकयाः १ । यतमीमृतवर्ष्युनिमासाद्विनीयुगे ४ वाममान्त । संवत्सरो वत्सरो इद्वा । तायनी ४ स्त्री गवत्
समाः ४ मासनस्यार्द्धकानाश्च ४ यनावर्षणध्य यन्तु ४ । दव युग मस्वद्द वाक्य ४ वत्योऽन्तनोऽपूर्णाः । सद्युगवर्षविद्यानां युगानामर्वविभूति ॥ सवर्ष ४ पलय ४ कल्प ४ क
यथवात्याकल्पाधि । पूर्वीषदृष्ट्यूनाम्यापा यापक्षितिप्रकल्पयं । वाल्मयं दुजिनेनाद्य मैघादृविनदक्षुनी । स्याद्वसंभिद्वियापूत्योऽग्रेयसीमूढाविपद्य ४ । मूल्यादि ४ यसवाकवं ४ व

दामोदसम्मदाः। स्यादानन्दथुरानन्दः शर्मशातसुखानि च। श्वःश्रेयसं शिवं भद्रं कल्याणं मङ्गलं शुभं। भावुकं भविकं भव्यं कुशलं क्षेममस्त्रियां। शस्तं चाथ त्रिषु द्रव्ये पाप
पुण्यं सुखादि च॥ मतल्लिका मचर्चिका प्रकाण्डमुद्धतल्लजौ। प्रशस्तवाचका
न्यमून्ययः शुभावहो विधिः। दैवं दिष्टं भागधेयं भाग्यं स्त्री नियतिर्विधिः। हेतुर्ना का
रणं बीजं निदानं त्वादिकारणं। क्षेत्रज्ञ आत्मा पुरुषः प्रधानं प्रकृतिः स्त्रियां।
विशेषः कालिकोऽवस्था गुणाः सत्त्वं रजस्तमः। जनुर्जननजन्मानि जनिरुत्पत्तिरुद्भवः।
प्राणी तु चेतनो जन्मी जन्तुजन्युशरीरिणः। जातिर्जातं च सामान्यं व्यक्तिस्तु पृथ
गात्मता। चित्तं तु चेतो हृदयं स्वान्तं हृन्मानसं मनः। बुद्धिर्मनीषा धिषणा धीः प्रज्ञा शे
मुषी मतिः॥ प्रेक्षोपलब्धिश्चित्संवित्प्रतिपज्ज्ञप्तिचेतनाः। धीर्धारणावती मेधा
संकल्पः कर्म्म मानसं। चित्ताभोगो मनस्कारश्चर्चा संख्या विचारणा। अध्याहारस्तर्क ऊ
हो। विचिकित्सा तु संशयः॥ संदेहद्वापरौ चाथ समौ निर्णयनिश्चयौ। मिथ्यादृष्टिर्नास्तिकता व्यापादो द्रोहचिन्तनं। समौ सिद्धान्तराद्धान्तौ भ्रान्तिर्मिथ्यामतिर्भ्रमः। संविदागूः प्रति

ज्ञाननियमाश्रवसंश्रवाः। अङ्गीकाराभ्युपगमप्रतिश्रवसमाधयः। मोक्षे धीर्ज्ञानमन्यत्र विज्ञानं शिल्पशास्त्रयोः॥ मुक्तिः कैवल्यनिर्वाणश्रेयोनिःश्रेयसामृतं। मोक्षोऽपवर्गोऽथाज्ञानम
२ विद्याहंमतिः स्त्रियां। रूपं शब्दो गन्धरसस्पर्शाश्च विषया अमी। गोचरा इन्द्रियार्थाश्च
हृषीकं विषयीन्द्रियं। कर्मेन्द्रियं तु पाय्वादि मनोनेत्रादि धीन्द्रियं। तुवरस्तु कषायोऽस्त्री मधु
रो लवणः कटुः। तिक्तोऽम्लश्च रसाः पुंसि तद्वत्सु षडमी त्रिषु। विमर्दोत्थे परिमलो ग
न्धे जनमनोहरे। आमोदः सोऽतिनिर्हारी वाच्यलिङ्गत्वमागुणात्। समाकर्षी तु निर्हारी सुर
भिर्घ्राणतर्पणः॥ इष्टगन्धः सुगन्धिः स्यादामोदी मुखवासनः। पूतिगन्धिस्तु दुर्गन्धो
विस्रं स्यादामगन्धि यत्। शुक्लशुभ्रशुचिश्वेतविशदश्येतपाण्डराः। अवदातः सितो गौरो
ऽवलक्षो धवलोऽर्जुनः। हरिणः पाण्डुरः पाण्डुरीषत्पाण्डुस्तु धूसरः। कृष्णे नीलासित
श्यामकालश्यामलमेचकाः। पीतो गौरो हरिद्राभः पालाशो हरितो हरित्। लोहितो
तो रोहितो रक्तः शोणः कोकनदच्छविः॥ अव्यक्तरागस्त्वरुणः श्वेतरक्तस्तु पाटलः। श्यावः स्यात्कपिशो धूम्रधूमलौ कृष्णलोहिते। कडारः कपिलः पिङ्गपिशङ्गौ कद्रुपिङ्गलौ। चित्रं किर्मीरक

स्नामिर्ति मृ

वाक्यलिंगाः

उद्याकारूवाकममाकावा ४

न्याम्रं गवलमीघृवर्षकं । गुणे शुक्लादयः पुंसि गुणिलिंगास्तु तद्वति । शुक्लिनी शुक्लिमावका । लाक्षिणी लाक्षिणावमा । कविते नीरूनम्रू माः । ध्वनी ध्वमामिनावमा । गोणी गोणावि सर्गी
यथिगलाकविणीत्विथः । नाकिनीवालाकिनिवा लागा वोयादिनादिवा ॥ नील वेवस्कवा नाम्निनीनीयाभिनिवोध्यवो । ब्राह्मी तु भारती भाषा गीर्वाग्वाणी सरस्वती । व्याहा
मू र उक्तिर्लपितं भाषितं वचनं वचः । अपभ्रंशोऽपशब्दः स्याच्छास्त्रे शब्दस्तु वाचकः । तिङ्सुबन्तचयो वाक्यं क्रिया वा कारकान्विता । श्रुतिः स्त्री वेद आम्नायस्त्रयी धर्म्मस्तु तद्विधिः । स्त्रियामृ
क्सामयजुषी इति वेदास्त्रयस्त्रयी । शिक्षेत्यादिश्रुतेरंगमोंकारप्रणवौ समौ ॥ इतिहासः पुरावृत्तमुदात्ताद्यास्त्रयः स्वराः । आन्वीक्षिकी दण्डनीतिस्तर्कविद्यार्थशास्त्रयोः । आख्या ८
यिकोपलब्धार्था पुराणं पञ्चलक्षणं । प्रबन्धकल्पना कथा । प्रवह्लिका प्रहेलिका । स्मृतिस्तु धर्म्मसंहिता समाहृतिस्तु संग्रहः । समस्या तु समासार्था किंवदन् ॥
ती जनश्रुतिः । वार्त्ता प्रवृत्तिर्वृत्तान्त उदन्तः स्यादथाह्वयः । आख्याह्वे अभिधानं च नामधेयं च नाम च । हूतिराकारणाह्वानं संहूतिर्बहुभिः कृता । विवादो व्यवहारः स्यादुप

न्यासस्तु वाङ्मुखं ॥ उपोद्घात उदाहारः शपनं शपथः पुमान । प्रश्नोऽनुयोगः पृच्छा च प्रतिवाक्योत्तरे समे ॥ मिथ्याभियोगोऽभ्याख्यानमथ मिथ्याभिशंसनं ॥ अभिशापः प्रणादस्तु शब्दः
स्यादनुरागजः । यशः कीर्त्तिः समज्ञा च स्तवः स्तोत्रं स्तुतिर्नुतिः । आम्रेडितं द्विस्त्रिरुक्तमुच्चैर्घुष्टं तु घोषणा । काकुः स्त्रियां विकारो यः शोकभीत्यादिभिर्ध्वनेः । अवर्णाक्षेप
निर्वादपरिवादापवादवत् । उपक्रोशो जुगुप्सा च कुत्सा निन्दा च गर्हणे ॥ पारुष्यमतिवादः स्याद्भर्त्सनं त्वपकारगीः । यः सनिन्द उपालम्भस्तत्र स्यात्परिभाष
णं । तत्र त्वाक्षारणा यः स्यादाक्रोशो मैथुनं प्रति । स्यादाभाषणमालापः प्रलापोऽनर्थकं वचः । अनुलापो मुहुर्भाषा विलापः परिदेवनं । विप्रलापो विरोधोक्तिः
संलापो भाषणं मिथः । सुप्रलापः सुवचनमपलापस्तु निह्नवः । संदेशवाग्वाचिकं स्याद्वाग्भेदास्तु त्रिषूत्तरे ॥ रुशती वागकल्याणी स्यात्कल्या तु शुभात्मिका । अत्य
र्थमधुरं सान्त्वं संगतं हृदयंगमं ॥ निष्ठुरं परुषं ग्राम्यमश्लीलं सूनृतं प्रिये । सत्येऽथ संकुलक्लिष्टे परस्परपराहते । लुप्तवर्णपदं ग्रस्तं निरस्तं त्वरितोदितं ॥ अम्बूकृतं सनिष्ठेव

ीवबद्धं स्यादनर्थकं । अनक्षरमवाच्यं स्यादाहतं तु मृषार्थकं । अथ म्लिष्टमविस्पष्टं वितथं त्वनृतं वचः । सत्यं तथ्यमृतं सम्यगमूनि त्रिषु तद्वति ॥ शब्दे निनादनिनदध्वनिध्वानरवस्वनाः ।
स्वाननिर्घोषनिर्ह्रादनादनिस्वाननिस्वनाः । आरवारावसंरावविरावा अथ मर्मरः । स्वनिते वस्त्रपर्णानां भूषणानां तु शिञ्जितं । निक्वाणो निक्वणः क्वाणः क्वणः क्वणनमि
सु त्यपि । वीणायाः क्वणिते प्रादेः प्रक्वाणप्रक्वणादयः । कोलाहलः कलकलस्तिरश्चां वाशितं रुतं । स्त्री प्रतिश्रुत्प्रतिध्वाने गीतं गानमिमे समे । निषादर्षभगान्धारषड्जमध्यमधै
वताः । पञ्चमश्चेत्यमी सप्त तन्त्रीकण्ठोत्थिताः स्वराः । काकली तु कले सूक्ष्मे ध्वनौ तु मधुरास्फुटे । कलो मन्द्रस्तु गम्भीरे तारोऽत्युच्चैस्त्रयस्त्रिषु । समन्वितलयस्त्वेकतालो वीणा
तु वल्लकी । विपञ्ची सा तु तन्त्रीभिः सप्तभिः परिवादिनी । ततं वीणादिकं वाद्यमानद्धं मुरजादिकं । वंशादिकं तु सुषिरं कांस्यतालादिकं घनं ॥ चतुर्विधमिदं वाद्यं वादित्रातोद्यनामकं । मृदं

मृदङ्गा मुरजा भेदास्त्वङ्क्यालिङ्ग्योर्ध्वकास्त्रयः । स्याद्यशःपटहो ढक्का भेरी स्त्री दुन्दुभिः पुमान् । आनकः पटहोऽस्त्री स्यात् कोणो वीणादिवादनं । वीणादण्डः प्रवालः स्यात् ककुभस्तु प्रसेवकः ॥
कोलम्बकस्तु कायोऽस्या उपनाहो निबन्धनं । वाद्यप्रभेदा डमरुमड्डुडिण्डिमझर्झराः । मर्दलः पणवोऽन्ये च नर्तकीलासिके समे । विलम्बितं द्रुतं मध्यं तत्वमोघो घनं क्रमात्
तालः कालक्रियामानं लयः साम्यमथास्त्रियां । ताण्डवं नटनं नाट्यं लास्यं नृत्यं च नर्तनं । तौर्यत्रिकं नृत्यगीतवाद्यं नाट्यमिदं त्रयं । भ्रकुंसश्च भ्रुकुंसश्च भ्रूकुंसश्चे
ति नर्तकः । स्त्रीवेषधारी पुरुषो नाट्योक्तौ गणिकाज्जुका । भगिनीपतिरावुत्तो भावो विद्वानथावुकः । जनको युवराजस्तु कुमारो भर्तृदारकः । राजा भट्टार
को देवस्तत्सुता भर्तृदारिका । देवी कृताभिषेकायामितरासु तु भट्टिनी । अब्रह्मण्यमवध्योक्तौ राजश्यालस्तु राष्ट्रियः । अम्बा माताथ बाला स्याद्वासूरार्यस्तु मारिषः । अत्तिका भगिनी ज्येष्ठा
निष्ठानिर्वहणे समे । हण्डे हञ्जे हलाह्वानं नीचां चेटीं सखीं प्रति । अङ्गहारोऽङ्गविक्षेपो व्यञ्जकाभिनयौ समौ । निर्वृत्ते त्वङ्गसत्वाभ्यां द्वे त्रिष्वाङ्गिकसात्विके । शृङ्गारवीरकरुणा

ऽष्टकाम्रस्यानकाय॥ श्रीमल्लवीदेवबसा ८ शृंगारबं ४ गुविभूकूलाय । उत्साहवर्द्धनावीरः ॥ कारुण्यंकारुणापूर्णा । क्रियाद्वयां तु वामाभ्यां दक्षिणाभ्यां ... कामाकाम्यं ऽ
वी रत्नविद्यानिधि वर्द्धय ॥ विस्मयाद्भुतमाश्रित्य । विक्रमंयुतमेव च । दाबू ... नीवूर्णनीयं याविगी मिस्या नयां । स्यचिकवेयलिनयां वीद्धकृत्रमंमीणिवूवसु ... दलं ।
ध सी शीलिनीं ४ साध्वसंनयां ॥ विद्यावामानस्मानावा ऽन्नुनावनावबा वकाये । गर्वात्रिमानार्के कानाना नावंश्रीकृम मानापि ॥ भू नायक ४ य विनव । यविनावक्ति वस्तुथा १०
बीटांवमान नावरहा वबकल मंह कणः । मन्दा कंक्रीत्कृयावीता लज्जासाथ ग याथ नठी काकिकि नि काति याउ यवस्रवि वयस्थ का जुकाकि वधा यादु कला
वाथानु णेऽधि ॥ येव विवाजा विदुवा ॥ मन्युगोवीक्ष्य वाम्रिया । प्रथम ... याने ताय थ । विद्यतीमानवक याधि ॥ कायक्वा यामनायाम प्रति या नूदवालो क्रिया ॥ गुवे
पुवविनः ॥ नीमेना बध्निकवि नमट यमानप्रियताकर्दे ॥ प्रनाम्नकोथयाकर्द ॥ कुन्नाकांवाचू रु काह दांश्रुशालि यामनानथ ४ कामाः गिलाधकूयं ॥ समरुशिक्षि सादया ॥
न १

ऽयाश्रित्लांधर्मविका ॥ यस्यां विस्मानिनीयुथा ॥ स्याद्विका भूपिर्वा थान मैकाणुत्वैतिकांसम । उत्साकोऽध्याबनायथु स्यात्मवीथ्यमनिग क्रिराव । वयटऽ नीपाउ दंत ववययुंथवीनव ॥ पू
निनि कानि ४ सार्थ ॥ प्रम ता निबधानता । वीपूकलवीपूयक्षर पूरुयाश्च वापूद लं । श्री णाविलासविश्रान्त विभ्रमाललितरथो कलालीनल्मूमीकाव ४ क्रिया ४ गुणाबनावजाथ
द्रवत्वालीयवीकासा ४ श्रीजलीलावनमथि । याजायदणीलक ४ श्री जय लावक हृद्रीनि ॥ यस्मानिदाय ४ स्वदयात्प्रत यान ४ यदुला ॥ जुवकिल्काका वयुषि ४ समानीवग
मंजुसी ॥ स्याकांसुवनाकाम ४ साव्यास ४ समनावाम्रिगः ॥ मथमथ स्याद्वि कमिगे वामावावाम कर्मणः । क्राश्च वृधि क्रूर दंगमूणिपूर्हमन ॥ विपतीपावि मवार्व
विधुगीमूवानेसम ॥ स्यान्निदागयनधाय ४ सुवन ४ मधगरु थि । मन्द्री ध ... लानूकुपिभ्रु काहिवूकाह ४ क्रियथा अनुहि ४ स्याथं मोमा ऽक्लिं मामिष्ठि ४ कल ॥ त्रिम । स्व सुयथ ४
स्तावथ निमर्यथ्य वयस्थूः ॥ गर्याधकणउदयामकडवडलव ४ ॥ कृपनवसिकवा नाम लिंगान्नुशासने सर्ववर्ग ४ प्रथमकाण्ड ४ ॥ १ ॥ ॥ ~८६६६५३ ~ ॥ ॥

वा

अलगर्द्दो जलव्यालः समौ राजिलदुन्दुभौ ॥

अधोभुवनपातालं बलिसद्म रसातलं ॥ नागलोकोऽथ कुहरं सुषिरं विवरं बिलं ॥ छिद्रं निर्व्यथनं रोकं रन्ध्रं श्वभ्रं वपा सुषिः ॥ गर्त्तावटौ भुवि श्वभ्रे सरन्ध्रे सुषिरं त्रिषु ॥ अन्धकारोऽस्त्रियां ध्वा-
न्तं तमिस्रं तिमिरं तमः ॥ ध्वान्ते गाढेऽन्धतमसं क्षीणेऽवतमसं तमः ॥ वि- ष्वक्सन्तमसं नागाः काद्रवेयास्तदीश्वरः ॥ शेषोऽनन्तो वासुकिस्तु सर्पराजोऽथ गोनसे ॥ तिलि-
त्सः स्यादजगरे शयुर्वाहस इत्युभौ ॥ मालुधानो मातुलाहिर्निर्मुक्तो मुक्त- कञ्चुकः ॥ सर्पः पृदाकुर्भुजगो भुजङ्गोऽहिर्भुजङ्गमः ॥ आशीविषो विषधरश्चक्री व्यालः सरी-
सृपः ॥ कुण्डली गूढपाच्चक्षुःश्रवाः काकोदरः फणी ॥ दर्वीकरो दी- र्घपृष्ठो दन्दशूको बिलेशयः ॥ उरगः पन्नगो भोगी जिह्मगः पवनाशनः ॥ त्रिष्वाहेयं
विषास्थ्यादि स्फटयान्तु फणा द्वयोः ॥ समौ कञ्चुकनिर्मोकौ क्ष्वेडस्तु गरलं विषं ॥ पुंसि क्लीबे च काकोलकालकूटहलाहलाः ॥ सौराष्ट्रिकः शौल्किकेयो ब्रह्म-
पुत्रः प्रदीपनः ॥ दारदो वत्सनाभश्च विषभेदा अमी नव ॥ विषवैद्यो जाङ्गलिको व्यालग्राह्याहितुण्डिकः ॥ स्यान्नारकस्तु नरको निरयो दुर्गतिः स्त्रियां ॥ तद्भेदास्तपनी

पर्यं विषमामान्य ७ नरकविनामकनिमामान्यनवक ६

११

ध

वक्रवार ३ — इति नरकवर्गः १

वीचिमहारौरवरौरवाः । संघातः कालसूत्रञ्चेत्याद्याः सत्वास्तु नारकाः । प्रेता वैतरणी सिन्धुः स्यादलक्ष्मीस्तु निर्ऋतिः । विष्टिराजूः कारणा तु यातना तीव्रवेदना । पीडाबाधाव्यथा

दुःखममानस्यं प्रसूतिजं । स्यात्कष्टं कृच्छ्रमाभीलं त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत् ॥ समुद्रोब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः । उदन्वानुदधिः सिन्धुः सरस्वान्सागरोर्णवः । रत्ना

करो जलनिधिर्यादःपतिरपाम्पतिः । तस्य प्रभेदाः क्षीरोदो लवणोदस्तथापरे ॥ आपः स्त्री भूम्नि वार्वारि सलिलं कमलं जलं ॥ पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनं । कब १२

न्धमुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुखं । अम्भोर्णस्तोयपानीयनीरक्षीराम्बुशम्बरं ॥ मेघपुष्पं घनरसस्त्रिषु द्वे आप्यमम्मयं । भङ्गस्तरङ्ग ऊर्मिर्वा स्त्रियां वीचिरथोर्मिषु । म

हत्सूल्लोलकल्लोलौ स्यादावर्त्तोम्भसां भ्रमः । पृषन्ति बिन्दुपृषताः पुमांसो विप्रुषः स्त्रियः । चक्राणि पुटभेदाः स्युर्भ्रमाश्च जलनिर्गमाः । कूलं रोधश्च तीरञ्च प्रतीरञ्च तटं त्रिषु । पारावारे

वज्रावाविढोसुयक्नोगिवद्धववनायाप्वानंनपुंसकमूवनायाः १० घनरसान्तुजले १ जलउभयकुश्यमम्मयं यथाम्बुप्य ४

निवृत्ताः गिरयाण द्वयं २ ६१ १कुम्बकतुरुविन्नाजतिम्थालद्वयं २ नौकायाद्वयं २ उभयजलातपमाजडत्रुम १ प्रवल्लुननोत प्रवह १ एषु वेलन्ह २ स्तुरुतिर्मजलस्य गमनं प्रवाह २ प्रवृत्तयाकीबालिवनस्यवृहियक्षाः ३

परार्वाची तीरे पात्रं तदन्तरं । द्वीपोस्त्रियामन्तरीपं यदन्तर्वारिणस्तटं । तोयोत्थितं तत्पुलिनं सैकतं सिकतामयं । निषद्वरस्तु जम्बालः पङ्कोस्त्री शादकर्दमौ । जलोच्छ्वा

साः परीवाहाः कूपकास्तु विदारकाः । नाव्यं त्रिलिङ्गं नौतार्य्ये स्त्रियां नौस्तु तरणिस्तरिः । उडुपं तु प्लवः कोलः स्रोतोम्भसः स्वतो गतिः । आतरस्तरपण्यं स्याद्द्रोणी का नदीउदनायवाउ देयंद्वयं २

ष्ठाम्बुवाहिनी । सांयात्रिकः पोतवणिक् कर्णधारस्तु नाविकः । नियामकाः पोतवाहाः कूपको गुणवृक्षकः । नौकादण्डः क्षेपणी स्याद् अरित्रं केनिपातकः । अभ्रिः

स्त्री काष्ठकुद्दालः सेकपात्रन्तु सेचनं । यानपात्रन्तु पोतो द्वे नवमासुद्रियं त्रिषु । सामुद्रिका मनुष्याद्रि जाताद्वीपाः समुद्रिकाः । क्लीबेर्द्धनावं नावोर्द्धे अतीतनौके

दि त्रिषु ॥ त्रिष्वागाधात्प्रसन्नोच्छः कलुषोनच्छ आविलः । निम्नं गभीरं गम्भीरमुत्तानं तद्विपर्य्यये । अगाधमतलस्पर्शं कैवर्त्ते दासधीवरौ । आनायः पुंसि जालं स्या वाल्वारजतिद्वयं ६

च्छणसूत्रं पवित्रकं । मत्स्याधानी कुवेणी स्याद् बडिशं मत्स्यवेधनं । पृथुरोमा झषो मत्स्यो मीनो वैसारिणोण्डजः । विसारः शकुली चाथ गडकः शकुलार्भकः । सहस्रदंष्ट्रा

नौहिद्रागजलोइवलजजनद्वयं ४ १माछकतुरुपूवनजलतद्वयं ६ गीकणतुमत्स्यनामानि ८ गडजडाम्याजतिम्यातद्वयं ६ करुघारजतिद्वयं ३

सां९

ठीन उलूपी शिशुकः समौ। नलमीनश्चिलिचिमः प्रोष्ठी तु शफरी द्वयोः। क्षुद्राण्डमत्स्यसंघातः पोताधानमथो झषाः। रोहितो मद्गुरः शालो राजीवः शकुलस्तिमिः। तिमिङ्गिलादयश्चाथ यादां-

सि जलजन्तवः। तद्भेदाः शिशुमारोद्रशङ्कवो मकरादयः। स्यात्कुलीरः कर्कटकः कूर्मे कमठकच्छपौ। ग्राहोऽवहारो नक्रस्तु कुम्भीरोऽथ महीलता। गण्डूपदः किञ्चुलको निहाका गोधि-

का समे॥ रक्तपा तु जलौकायां स्त्रियां भूम्नि जलौकसः॥ मुक्तास्फोटः स्त्रियां शुक्तिः शङ्खः स्यात्कम्बुरस्त्रियौ। क्षुद्रशङ्खाः शङ्खनखाः शम्बूका ज- 13

लशुक्तयः॥ भेके मण्डूकवर्षाभूशालूरप्लवदर्दुराः॥ शिली गण्डूपदी भेकी वर्षाभ्वी कमठी डुलिः॥ मद्गुरस्य प्रिया शृङ्गी दुर्नामा दीर्घकोशिका। जलाशयो जलाधारस्तत्रागाधजलो ह्रदः। आहा-

वस्तु निपानं स्यादुपकूपजलाशये। पुंस्येवान्धुः प्रहिः कूप उदपानं तु पुंसि वा। नेमिस्त्रिकास्य वीनाहो मुखबन्धनमस्य यत्। पुष्करिण्यां तु खातं स्यादखातं देवखातकम्। पद्माकरस्तडा-

गोऽस्त्री कासारः सरसी सरः। वेशन्तः पल्वलं चाल्पसरो वापी तु दीर्घिका। खेयं तु परिखाधारस्त्वम्भसां यत्र धारणम्। स्यादालवालमावालमावापोऽथ नदी सरित्। तरङ्गिणी शैवलिनी तटिनी ह्रादिनी धुनी। स्रोत-

स्विनी द्वीपवती स्रवन्ती निम्नगापगा॥ गङ्गा विष्णुपदी जह्नुतनया सुरनिम्नगा। भागीरथी त्रिपथगा त्रिस्रोता भीष्मसूरपि। कालिन्दी सूर्यतनया यमुना शमनस्वसा। रेवा तु नर्मदा

सोमोद्भवा मेकलकन्यका। करतोया सदानीरा बाहुदा सैतवाहिनी। शतद्रुस्तु शुतुद्रिः स्याद्विपाशा तु विपाट् स्त्रियाम्। शोणो हिरण्यवाहः स्यात्कुल्याल्पा कृत्रिमा सरित्।

शरावती वेत्रवती चन्द्रभागा सरस्वती। कावेरी सरितोऽन्याश्च संभेदः सिन्धुसंगमः। द्वयोः प्रणाली पयसः पदव्यां त्रिषु तूत्तरौ। देविकायां सरय्वां च भवे दाविकसारवौ।

सौगन्धिकं तु कह्लारं हल्लकं रक्तसंध्यकम्। स्यादुत्पलं कुवलयमथ नीलाम्बुजन्म च। इन्दीवरं च नीलेऽस्मिन् सिते कुमुदकैरवे। शालूकमेषां कन्दः स्याद्वारिपर्णी तु कुम्भि-

का। जलनीलीति शैवालं शेवलोऽथ कुमुद्वती। कुमुदिन्यां नलिन्यां तु बिसिनीपद्मिनीमुखाः। वा पुंसि पद्मं नलिनमरविन्दं महोत्पलम्। सहस्रपत्रं कमलं शतपत्रं कुशे-

शयम्। पङ्केरुहं तामरसं सारसं सरसीरुहम्। बिसप्रसूनराजीवपुष्कराम्भोरुहाणि च। पुण्डरीकं सिताम्भोजमथ रक्तसरोरुहे। रक्तोत्पलं कोकनदं नालो नालमथास्त्रियाम्। मृणालं बि

अब्जादिकदम्बे षण्डमस्त्रियां॥ करहाटः शिफा कन्दं किञ्जल्कः केसरोऽस्त्रियां॥ संवर्तिका नवदलं बीजकोशो वराटकः॥ उक्तं स्वर्गव्योमदिक्कालधीशब्दादि सनाट्यकं। पातालभोगिनरकं वा
रि चैषां च सङ्गतं॥ ॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने पातालवर्ग प्रथमः स्वर्गादिकाण्डः समाप्तः॥ ॥ वर्गाः पृथ्वीपुरक्ष्माभृद्वनौषधिमृगादिभिः। नृब्रह्मक्षत्र
विट्शूद्रैः साङ्गोपाङ्गैरिहोदिताः॥ भूर्भूमिरचलानन्ता रसा विश्वम्भरा स्थिरा॥ धराध रित्री धरणी क्षोणिर्ज्या काश्यपी क्षितिः। सर्वंसहा वसुमती वसुधोर्वी वसुन्धरा। गोत्रा कुः पृथिवी १४
पृथ्वी क्ष्मावनिर्मेदिनी मही॥ मृन्मृत्तिका प्रशस्ता तु मृत्सा मृत्स्ना च मृत्तिका। उर्वरा सर्वसस्याढ्या स्यादूषः क्षारमृत्तिका। ऊषवानूषरो द्वावप्यन्यलिङ्गौ स्थलं स्थली। समानौ मरुध
न्वानौ द्वे खिलाप्रहते समे। त्रिष्वथो जगती लोको विष्टपं भुवनं जगत्॥ लोकोऽयं भारतं वर्षं शरावत्यास्तु योऽवधेः। देशः प्राग्दक्षिणः प्राच्य उदीच्यः पश्चिमोत्तरः। प्रत्यन्तो म्लेच्छदेशः स्यान्मध्यदेशस्तु

मध्यमः॥ आर्यावर्तः पुण्यभूमिः मध्यं विन्ध्यहिमागयोः॥ नीवृज्जनपदो देश विषयौ तूपवर्तनं। त्रिष्वागोष्ठान्नड्प्राये नड्वान्नड्वल इत्यपि। कुमुद्वान्कुमुदप्राये वेतस्वान्बहुवेतसे। शाद्
वलः शादहरिते सजम्बाले तु पङ्किलः। जलप्रायमनूपं स्यात्पुंसि कच्छस्तथाविधः। स्त्री शर्करा शर्करिलः शार्करः शर्करावति। देश एवादिमावेवमुन्नेयाः सिकतावति॥ देशो
नद्यम्बुवृष्ट्यम्बुसम्पन्नव्रीहिपालितः। स्यान्नदीमातृको देवमातृकश्च यथाक्रमं॥ ॥ सुराज्ञि देशे राजन्वान् स्यात्ततोऽन्यत्र राजवान्। गोष्ठं गोस्थानकं तत्तु गौष्ठीनं भूतपूर्वकं॥
पर्यन्तभूः परिसरः सेतुराली स्त्रियां पुमान्॥ वामलूरश्च नाकुश्च वल्मीकं पुन्नपुंसकं॥ ॥ अयनं वर्त्म मार्गाध्वपन्थानः पदवी सृतिः। सरणिः पद्धतिः पद्या वर्तन्येकपदीति च॥ अतिपन्थाः सु
पन्थाश्च सत्पथश्चार्चितेऽध्वनि। व्यध्वो दुरध्वो विपथः कदध्वा कापथः समाः। अपन्थास्त्वपथं तुल्ये शृङ्गाटकचतुष्पथे। प्रान्तरं दूरशून्योऽध्वा कान्तारं वर्त्म दुर्गमं॥ गव्यूतिः क्रोशयुगं

ना१ थं१ नि१ मी१

श्री

नल्वःकिष्कुः चतुःशती । घण्टापथः संसरणं तत्पुरस्योपनिष्करं ॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने भूमिवर्गः ॥३॥ ॥ पूः स्त्री पुरीनगर्यौ वा पत्तनं पुटभेदनं । स्थानीयं नि
गमोन्यत्तु यन्मूलनगरात्पुरं । तच्छाखानगरं वेशो वेश्याजनसमाश्रयः । आपणस्तु निषद्यायां विपणिः पण्यवीथिका । रथ्या प्रतोली विशिखा स्याच्चयो वप्रमस्त्रि
यां ॥ प्राकारो वरणः शालः प्राचीनं प्रान्ततो वृतिः । भित्तिः स्त्री कुड्यमेडूकं यदन्तर्न्यस्तकीकसं । गृहं गेहोदवसितं वेश्म सद्म निकेतनं । निशान्तवस्त्यसदनं भव
नागारमन्दिरं ॥ गृहाः पुंसि च भूम्न्येव निकाय्यनिलयालयाः । वासः कुटी द्वयोः शाला सभा संजवनं त्विदं । चतुःशालं मुनीनां तु पर्णशालोटजोऽस्त्रियां । चैत्यमा
यतनं तुल्ये वाजिशाला तु मन्दुरा । आवेशनं शिल्पिशाला प्रपा पानीयशालिका । मठश्छात्रादिनिलयो गञ्जा तु मदिरागृहं । गर्भागारं वासगृहमरिष्टं सूतिकागृहं । वाता
यनं गवाक्षोथ मण्डपोऽस्त्री जनाश्रयः । हर्म्यादि धनिनां वासः प्रासादो देवभूभुजां । सौधोऽस्त्री राजसदनमुपकार्योपकारिका । स्वस्तिकः सर्वतोभद्रो नन्द्यावर्तादयोपि च ।

विच्छन्दकः प्रभेदा हि भवन्तीश्वरसद्मनां । स्त्र्यागारं भूभुजामन्तःपुरं स्यादवरोधनं ॥ शुद्धान्तश्चावरोधश्च स्यादट्टः क्षौममस्त्रियां ॥ प्रघाणः प्रघणालिन्दा बहिर्द्वारप्रकोष्ठके । गृहावग्रहणी देहल्यङ्ग
णं चत्वराजिरं ॥ अधस्ताद्दारुणि शिला नासा दारूपरिस्थितं । प्रच्छन्नमन्तर्द्वारं स्यात्पक्ष राजद्वार द्वारं तु पक्षकं । वलीकनीध्रे पटलप्रान्तेऽथ पटलं छदिः । गोपानसी तु वलभीच्छादने वक्रदारुणि ।
कपोतपालिकायां तु विटङ्कं पुन्नपुंसकं ॥ स्त्री द्वार्द्वारं प्रतीहारः स्याद्वितर्दिस्तु वेदिका । तोरणोस्त्री बहिर्द्वारं पुरद्वारं तु गोपुरं । कूटं पूर्द्वारि यद्धस्तिनखस्तस्मिन्नथ त्रिषु । कपा
टमररं तुल्ये तद्विष्कम्भोऽर्गलं न ना । आरोहणं स्यात्सोपानं निःश्रेणिस्त्वधिरोहिणी ॥ सम्मार्जनी शोधनी स्यात्संकरोऽवकरस्तथा । क्षिप्तं मुखं निःसरणं सन्निवेशो निकर्षणं ॥
समौ संवसथग्रामौ वेश्मभूर्वास्तुरस्त्रियां ॥ ग्रामान्त उपशल्यं स्यात्सीमसीमे स्त्रियामुभे ॥ घोष आभीरपल्ली स्यात्पक्कणः शबरालयः ॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने पुरवर्गः ॥
॥ ॥ महीध्रे शिखरिक्ष्माभृदहार्यधरपर्वताः । अद्रिगोत्रगिरिग्रावाचलशैलशिलोच्चयाः ॥ लोकालोकश्चक्रवालस्त्रिकूटस्त्रिककुत्समौ । अस्तस्तु चरमक्ष्माभृदुदयः पूर्वपर्वतः । हिमवा

निषधो विन्ध्यो माल्यवान् पारियात्रकः । गन्धमादनमन्ये च हेमकूटादयो नगाः । पाषाणप्रस्तरग्रावोपलाश्मानः शिला दृषत् ॥ कूटोऽस्त्री शिखरं शृङ्गं प्रपातस्त्वतटो भृगुः । कटकोऽस्त्री
नितम्बोऽद्रेः स्नुः प्रस्थः सानुरस्त्रियाम् । उत्सः प्रस्रवणं वारिप्रवाहो निर्झरो झरः । दरी तु कन्दरो वा स्त्री देवखातबिले गुहा । गह्वरं गण्डशैलास्तु च्युताः स्थूलोपला गिरेः । खनिः
स्त्रियामाकरः स्यात् पादाः प्रत्यन्तपर्वताः । उपत्यकाद्रेरासन्ना भूमिरूर्ध्वमधित्यका ॥ धातुर्मनःशिलाद्यद्रेर्गैरिकं तु विशेषतः । निकुञ्जकुञ्जौ वा क्लीबे लतादिपिहितोदरे ॥
इति अमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने शैलवर्गः ॥ ४ ॥ ॥ अटव्यरण्यं विपिनं गहनं काननं वनम् । महारण्यमरण्यानी गृहारामास्तु निष्कुटाः । आरामः
स्यादुपवनं कृत्रिमं वनमेव यत् ॥ अमात्यगणिकागेहोपवने वृक्षवाटिका । पुमानाक्रीड उद्यानं राज्ञः साधारणं वनम् । स्यादेतदेव प्रमदवनमन्तःपुरोचितम् । वीथ्या-
लिरावलिः पङ्क्तिः श्रेणी लेखास्तु राजयः ॥ वन्या वनसमूहे स्यादङ्कुरोऽभिनवोद्भिदि । वृक्षो महीरुहः शाखी विटपी पादपस्तरुः । अनोकहः कुटः सालः पलाशी द्रुद्रुमागमाः ॥ ॥

वानस्पत्यः फलैः पुष्पात्तैरपुष्पाद्वनस्पतिः ॥ ओषध्यः फलपाकान्ताः स्युरवन्ध्यः फलेग्रहिः । वन्ध्योऽफलोऽवकेशी च फलवान् फलिनः फली । प्रफुल्लोत्फुल्लसंफुल्लव्याकोश-
विकचस्फुटाः । फुल्लश्चैते विकसिते स्युरवन्ध्यादयस्त्रिषु । स्थाणुर्वा ना ध्रुवः शङ्कुर्ह्रस्वशाखाशिफः क्षुपः । अप्रकाण्डे स्तम्बगुल्मौ वल्ली तु व्रततिर्लता । लता प्रतानिनी
वीरुद्गुल्मिन्युलप इत्यपि ॥ नगाद्यारोह उच्छ्राय उत्सेधश्चोच्छ्रयश्च सः ॥ अस्त्री प्रकाण्डः स्कन्धः स्यान्मूलाच्छाखावधिस्तरोः । समौ शाखालते स्कन्धशाखाशाले शिफाजटे । शाखा-
शिफावरोहः स्यान्मूलाच्चाग्रं गता लता ॥ ११ ॥ शिरोऽग्रं शिखरं वा ना मूलं बुध्नोऽङ्घ्रिनामकः । सारो मज्जा नरि त्वक् स्त्री वल्कं वल्कलमस्त्रियाम् । काष्ठं दार्विन्धनं त्वेध
इध्ममेधः समित् स्त्रियाम् । निष्कुहः कोटरं वा ना वल्लरी मञ्जरी स्त्रियौ । पत्त्रं पलाशं छदनं दलं पर्णं छदः पुमान् । पल्लवोऽस्त्री किसलयं विस्तारो विटपोऽस्त्रियाम् ॥
वृक्षादीनां फलं सस्यं वृन्तं प्रसवबन्धनम् । आमे फले शलाटुः स्याच्छुष्के वानमुभे त्रिषु । क्षारको जालकं क्लीबे कलिका कोरकः पुमान् ॥ स्याद्गुच्छकस्तु स्तबकः कुड्मलो मुकुलोऽस्त्रियाम्

प्रियः ॥ सुमनसः पुष्पं प्रसूनं कुसुमं सुमं ॥ मकरन्दः पुष्परसः परागः सुमनोरजः ॥ द्विहीनं प्रसवं सर्वं हरीतक्यादयः स्त्रियां ॥ आश्वत्थवैणवप्लाक्षनैयग्रोधैङ्गुदं फलं ।
बार्हतं च फले जम्ब्वा जम्बूः स्त्री जम्बु जाम्बवं ॥ पुष्पे जातीप्रभृतयः स्वलिङ्गा व्रीहयः फलं ॥ विदार्याद्यास्तु मूलेऽपि पुष्पे क्लीवेऽपि पाटला ॥ बोधिद्रुमश्चलदलः पिप्पलः कुञ्ज
राशनः ॥ अश्वत्थेऽथ कपित्थे स्युर्दधित्थग्राहिमन्मथाः । तस्मिन्दधिफलः पुष्पफलदन्तशठावपि । उदुम्बरो जन्तुफलो यज्ञाङ्गो हेमदुग्धकः ॥ कोविदारे चमरिकः
कुद्दालो युगपत्रकः ॥ सप्तपर्णो विशालत्वक् शारदो विषमच्छदः ॥ आरग्वधे राजवृक्षशम्पाकचतुरङ्गुलाः ॥ आरेवतव्याधिघातकृतमालसुवर्णकाः ॥ स्युर्जम्बी
रदन्तशठजम्भजम्भीरजम्भलाः ॥ वरुणो वरणः सेतुस्तिक्तशाकः कुमारकः ॥ पुन्नागे पुरुषस्तुङ्गः केसरो देववल्लभः ॥ पारिभद्रे निम्बतरुर्मन्दारः पारिजातकः ॥
तिनिशे स्यन्दनो नेमी रथद्रुरतिमुक्तकः । वञ्जुलश्चित्रकृच्चाथ द्वौ पीतनकपीतनौ । आम्रातके मधूके तु गुडपुष्पमधुद्रुमौ । वानप्रस्थमधुष्ठीलौ जलजेऽत्र मधूलकः ॥ पीलौ गुडफलः

स्रंसी तस्मिंस्तु गिरिसंभवे ॥ २० ॥ अक्षोटकन्दरालौ द्वावङ्कोटे तु निकोचकः । पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोथोऽथ वेतसे ॥ रथाभ्रपुष्पविदुरशीतवानीरवञ्जुलाः ॥
द्वौ परिव्याधविदुलौ नादेयी चाम्बुवेतसे । शोभाञ्जने शिग्रुतीक्ष्णगन्धकाक्षीवमोचकाः ॥ रक्तोऽसौ मधुशिग्रुः स्यादरिष्टः फेनिलः समौ । बिल्वे शाण्डिल्यशैलू
षौ मालूरश्रीफलावपि ॥ प्लक्षो जटी पर्कटी स्यान्न्यग्रोधो बहुपाद्वटः । गालवः शाबरो लोध्रस्तिरीटस्तिल्वमार्जनौ ॥ आम्रश्चूतो रसालोऽसौ सहकारोऽतिसौ
रभः ॥ कुम्भोलूखलकं क्लीवे कौशिको गुग्गुलुः पुरः ॥ शेलुः श्लेष्मातकः शीत उद्दालो बहुवारकः ॥ राजादनं प्रियालः स्यात्सन्नकद्रुर्धनुष्पटः ॥ गम्भारी सर्वतोभद्रा काश्म
री मधुपर्णिका ॥ श्रीपर्णी भद्रपर्णी च काश्मर्यश्चाप्यथ द्वयोः ॥ कर्कन्धूर्बदरी कोलिः कोलं कुवलफेनिले ॥ सौवीरबदरं घोण्टाप्यथ स्यात्स्वादुकण्टकः ॥ विकङ्क
तः स्रुवावृक्षो ग्रन्थिलो व्याघ्रपादपि ॥ ऐरावतो नागरङ्गो नादेयी भूमिजम्बुका ॥ तिन्दुकः स्फूर्जकः कालस्कन्धश्च शितिसारकः ॥ काकेन्दुः कुलकः काकतिन्दुः काका

श्री

तिन्दुकाः । गोलीढो झाटलो घण्टापाटलिर्मोक्षमुष्ककौ । तिलकः क्षुरकः श्रीमान् समौ पिचुलझावुकौ । श्रीपर्णिका कुमुदिका कुम्भी कैटर्यकट्फलौ । क्रमुकः पट्टिकाख्यः स्यात् पट्टी लाक्षा

प्रसादनः । तूदस्तु यूपः क्रमुको ब्रह्मण्यो ब्रह्मदारु च । तूलं च नीपप्रियककदम्बा स्तु हलिप्रियः ॥ वीरवृक्षोऽरुष्करोऽग्निमुखी भल्लातकी त्रिषु । गर्दभाण्डे कन्दरालकपीतन

सुपार्श्वकाः ॥ तिन्तिडी चिञ्चाम्लिकाथो पीतसारके । सर्जकासनबन्धूक पुष्पप्रियकजीवकाः । सालस्तु सर्जकार्श्याश्वकर्णकाः सस्यसम्बरः । नदीसर्जो वीरत १८

रुरिन्द्रद्रुः ककुभोऽर्जुनः ॥ राजादनः फलाध्यक्षः क्षीरिकायामथ द्वयोः ॥ ४७ ॥ इङ्गुदी तापसतरुर्भूर्जे चर्मिमृदुत्वचौ । पिच्छिला पूरणी मोचा चिरायुः शाल्मलि

र्द्वयोः ॥ पिच्छं तु शाल्मलीवेष्टे रोचनः कूटशाल्मलिः ॥ चिरबिल्वो नक्तमालः करजश्च करञ्जके । प्रकीर्यः पूतिकरजः पूतिकः कलिमारकः । करञ्जभेदाः षड्ग्रन्थो मर्कट्यङ्गारवल्लरी ।

रोही रोहितकः प्लीहशत्रुर्दाडिमपुष्पकः ॥ गायत्री बालतनयः खदिरो दन्तधावनः । अरिमेदो विट्खदिरे कदरः खदिरे सिते । सोमव

ल्कोऽप्यथ व्याघ्रपुच्छगन्धर्वहस्तकौ । एरण्ड उरुबूकश्च रुचकश्चित्रकश्च सः । चञ्चुः पञ्चाङ्गुलो मण्डवर्धमानव्यडम्बकाः । अल्पा शमी शमीरः स्याच्छमी सक्तुफला शिवा । पिण्डीत

को मरुबकः श्वसनः करहाटकः । शल्यश्च मदने शक्रपादपः पारि भद्रकः । भद्रदारु द्रुकिलिमं पीतदारु च दारु च । पूतिकाष्ठं च सप्त स्युर्देवदारुण्यथ द्वयोः ।

पाटलिः पाटला मोघा काचस्थाली फलेरुहा । कृष्णवृन्ता कुबेराक्षी श्यामा तु महिलाह्वया । लता गोवन्दनी गुन्द्रा प्रियङ्गुः फलिनी फली । विष्वक्सेना गन्धफली

कारम्भा प्रियकश्च सा । मण्डूकपर्णपत्रोर्णनटकट्वङ्ग टुण्टुकाः । श्योनाकशुकनासर्क्षदीर्घवृन्तकुटन्नटाः ॥ शोणकश्चारलुः तिष्यफला त्वामलकी त्रिषु । अमृता च

वयस्था च त्रिलिङ्गस्तु बिभीतकः । नाक्षस्तुषः कर्षफलो भूतावासः कलिद्रुमः । अभया त्वव्यथा पथ्या कायस्था पूतनामृता । हरीतकी हैमवती चेतकी श्रेयसी शिवा । पीतद्रुः सरलः पूतिकाष्ठं चाथ द्रुमोत्पलः

कर्णिकारः परिव्याधो लकुचो लिकुचो डहुः । पनसः कण्टकिफलो निचुलो हिज्जलोऽम्बुजः । काकोदुम्बरिका फल्गुर्मलयूर्जघनेफला । अरिष्टः सर्वतोभद्रहिङ्गुनिर्यासमालकाः

[illegible]

वि

नकाः। पिचुमर्दश्च निम्बेऽथ पिच्छिलागुरुशिंशपा। कपिला भस्मगर्भा सा शिरीषस्तु कपीतनः। भण्डिलोऽप्यथ चाम्पेयश्चम्पको हेमपुष्पकः। एतस्य कलिका गन्धफली स्यादथ केसरे। बकुलो वञ्जुलोऽ-
शोके समौ करकदाडिमौ। चाम्पेयः केसरो नागकेसरः काञ्चनाह्वयः। जया जयन्ती तर्का- री नादेयी वैजयन्तिका। श्रीपर्णमग्निमन्थः स्यात्कणिका गणिकारिका। जयोऽथ कुटजः शक्रो वत्स-
को गिरिमल्लिका। एतस्यैव कलिङ्गेन्द्रयवभद्रयवं फले। कृष्णपाकफलाविग्नसुषेणाः कर- मर्दके। कालस्कन्धस्तमालः स्यात्तापिच्छोऽप्यथ सिन्धुके। सिन्दुवारेन्द्रसुरसौ निर्गुण्डीन्द्राणिकेत्यपि। १७
वेणी खरा गरी देवताडो जीमूत इत्यपि। श्रीहस्तिनी तु भूरुण्डी तृणशून्यं तु मल्लिका। भूपदी शी- तभीरुश्च सैवास्फोता वनोद्भवा। शेफालिका तु सुवहा निर्गुण्डी नीलिका च सा। सितासौ श्वेतसुरसा
भूतवेश्यथ मागधी। गणिका यूथिकाम्बष्ठा सा पीता हेमपुष्पिका। अतिमुक्तः पुण्ड्रकः स्याद्वास- न्ती माधवीलता। सुमना मालती जातिः सप्तला नवमालिका। माध्यं कुन्दं रक्तकस्तु बन्धूको बन्धुजी-
वकः। सहा कुमारी तरणिरम्लानस्तु महासहा। तत्र शोणे कुरवकस्तत्र पीते कुरण्टकः। नीली झिण्टी द्वयोर्बाणा दासी चार्तगलश्च सा। सैरेयकस्तु झिण्टी स्यात्तस्मिन्कुरवकोऽरुणे। पीता कुरण्ट-

१०२

को झिण्टी। तस्मिन्सहचरी द्वयोः। ओड्रपुष्पं जवापुष्पं वज्रपुष्पं तिलस्य यत्। प्रतीहासशतप्रासचण्डातहयमारकाः। करवीरे करीरे तु क्रकरग्रन्थिलावुभौ। उन्मत्तः कितवो धूर्तो
धत्तूरः कनकाह्वयः। मातुलो मदनश्चास्य फले मातुलपुत्रकः। फलपूरो बीजपूरो रुचको मातुलुङ्गकः। समीरणो मरुवकः प्रस्थपुष्पः फणिज्जकः। जम्बीरोऽप्यथ पर्णा-
से कठिञ्जरकुठेरकौ। सितेऽर्जकोऽत्र पाठी तु चित्रको वह्निसंज्ञकः। अर्काह्ववसुकास्फोटगणरूपविकीरणाः। मन्दारश्चार्कपर्णोऽत्र शुक्लेऽलर्कप्रतापसौ। शिवमल्ली पा-
शुपत एकाष्ठीलो बुको वसुः। वन्दा वृक्षादनी वृक्षरुहा जीवन्तिकेत्यपि॥ वत्सादनी छिन्नरुहा गुडूची तन्त्रिकामृता। जीवन्तिका सोमवल्ली विशल्या मधुपर्ण्यपि। मूर्वा
देवी मधुरसा मोरटा तेजनी स्रुवा। मधूलिका मधुश्रेणी गोकर्णी पीलुपर्ण्यपि। पाठाम्बष्ठा विद्धकर्णी स्थापनी श्रेयसी रसा। एकाष्ठीला पापचेली प्राचीना वनतिक्तिका।
कटुः कटम्भरा शोका रोहिणी कटुरोहिणी। मत्स्यपित्ता कृष्णभेदी चक्राङ्गी शकुलादनी। आत्मगुप्ता जहा व्यण्डा कण्डुरा प्रावृषायणी। ऋष्यप्रोक्ता शूकशिम्बिः कपिकच्छुश्च मर्कटी॥

टा२ मठा२

श्चित्रोपचित्रान्यग्रोधी द्रवन्ती शम्बरी वृषा। प्रत्यक्श्रेणी सुतश्रेणी रण्डा मूषिकपर्ण्यपि। अपामार्गः शैखरिको धामार्गवमयूरकौ। प्रत्यक्पर्णी केशपर्णी किणिही खरमञ्जरी। हञ्जिका ब्राह्मणी
पद्मा भार्गी ब्राह्मणयष्टिका। अङ्गारवल्ली बालेयशाकबर्बरवर्द्धकाः। मञ्जिष्ठा विक सा जिङ्गी समङ्गा कालमेषिका। मण्डूकपर्णी भण्डीरी भण्डी योजनवल्ल्यपि। यासो यवासो दुःस्पर्शो धनु
यासः कुनाशकः। रोदनी कच्छुरानन्ता समुद्रान्ता दुरालभा। पृश्निपर्णी पृथक्पर्णी चित्रपर्ण्यङ्घ्रिपर्णिका। क्रोष्टुविन्ना सिंहपुच्छी कलशिर्धावनिर्गुहा। निदिग्धिका स्पृशी व्याघ्री बृह
तीकण्टकारिका। प्रचोदनी कुली क्षुद्रा दुःस्पर्शा राष्ट्रिकेत्यपि। नीली काला क्लीतकिका ग्रामीणा मधुपर्णिका। रञ्जनी श्रीफली तुत्था द्रोणी दोला च नीलिनी। अवल्गुजः सोमराजी सु
वल्लिः सोमवल्लिका। कालमेषी कृष्णफला वाकुची पूतिफल्यपि। कृष्णोपकुल्या वैदेही मागधी चपला कणा। ऊषणा पिप्पली शौण्डी कोलाथ करिपिप्पली। कपिवल्ली कोल
वल्ली श्रेयसी वशिरः पुमान्। चव्यन्तु चविकं काकचिञ्ची गुञ्जे तु कृष्णला। पलङ्कषा त्विक्षुगन्धा श्वदंष्ट्रा स्वादुकण्टकः। गोकण्टको गोक्षुरको वनशृङ्गाट इत्यपि। विश्वा विषा प्रतिविषा।

ल्ली ताम्बूली नागवल्ल्यप्यथ द्विजाः। हरेणू रेणुका कौन्ती कपिला भस्मगन्धिनी। एलावालुकमैलेयं सुगन्धि हरिवालुकं। वालुकं चाथ पालङ्क्यां मुकुन्दः कुन्दकुन्दुरुः। वालं ह्रीवेरबर्हिष्ठो
दीच्यं केश्यं जलाह्वयं। कालानुसार्य्यवृद्धाश्मपुष्पशीतशिवानि तु। शैलेयं तालपर्णी तु दैत्या गन्धकुटी मुरा। गन्धिनी गजभक्ष्या तु सुवहा सुरभी रसा। महेरणा कुन्दु
रुकी सल्लकी ह्लादिनीति च। अग्निज्वाला सुभिक्षे तु धातकी धातुपुष्पिका। पृथ्वीका चन्द्रवालैला निष्कुटिर्बहुलाथ सा। सूक्ष्मोपकुञ्चिका तुत्था कोरङ्गी त्रिपुटा त्रुटिः। व्याधिः कुष्ठं
पारिभाव्यं व्याप्यं पाकलमुत्पलं। शङ्खिनी चोरपुष्पी स्यात् केशिन्यथ वितुन्नकः। झटामला झाटलिका शिवा तामलकीति च। प्रपौण्डरीकं पौण्डर्यमथ तुन्नः कुबेरकः। कुणि
र्कच्छः कान्तलको नन्दीवृक्षोथ राक्षसी। चण्डा धनहरी क्षेमदुष्पत्रगणहासकाः। व्याडायुधं व्याघ्रनखं करजं चक्रकारकं। सुषिरो विद्रुमलता कपोताङ्घ्रिर्नटी न
ली। धमन्यञ्जनकेशी च हनुर्हट्टविलासिनी। शुक्तिः शंखः खुरः कोलदलं नखमथाढकी। काक्षी मृत्स्ना तुवरिका मृत्तालकसुराष्ट्रजे। कुटन्नटं दाशपुरं वानेयं परिपेलवं।

प्लवगोपुरगोनर्द्द कैवर्त्तीमुस्तकानि च ॥ ग्रन्थिपर्ण्णं शुकं बर्हं पुष्पं स्थौणेयकुक्कुरे । मरुन्माला तु पिशुना स्पृक्का देवी लता लघुः । समुद्रान्ता वधूः कोटिवर्षा लङ्कोपिकेत्यपि । तप
स्विनी जटामांसी जटिला लोमशा मिसी । त्वक्पत्रमुत्कटं भृङ्गं त्वचं चोचं वराङ्गकं । कर्च्चूरको द्राविडकः काल्पको वेधमुख्यकः । ओषध्यो जातिमात्रे स्युरजाते सर्वमौ
षधं । शाकाख्यं पत्रपुष्पादि तण्डुलीयोऽल्पमारिषः । विशल्याग्निशिखाऽनन्ता फलिनी शक्रपुष्प्यपि । स्याद्दक्षगन्धा छगलान्त्र्यावेगी वृद्धदारकः । जुङ्गो ब्राह्मी तु मत्स्या २१
क्षी वयस्था सोमवल्लरी । पटुपर्ण्णी हैमवती स्वर्ण्णक्षीरी हिमावती । हयपुच्छी तु काम्बोजी माषपर्ण्णी महासहा । तुण्डिकेरी रक्तफला बिम्बिका पीलुपर्ण्यपि । वर्ब्बरा
कबरी तुङ्गी खरपुष्पाजगन्धिका । एलापर्ण्णी तु सुवहा रास्ना युक्तरसा च सा । चाङ्गेरी चुक्रिका दन्तशठाम्बष्ठाम्ललोणिका । सहस्रवेधी चुक्रोऽम्लवेतसः शतवेध्यपि । नमस्का
री गण्डकाली समङ्गा खदिरेत्यपि । जीवन्ती जीवनी जीवा जीवनीया मधुस्रवा । कूर्च्चशीर्षो मधुरकः शृङ्गह्रस्वाङ्गजीवकाः । किराततिक्तो भूनिम्बोऽनार्यतिक्तोऽथ सप्तला । विमला

सातला भूरिफेना चर्म्मकषेत्यपि । वायसोली स्वादुरसा वयस्थाथ मकूलकः । निकुम्भो दन्तिका प्रत्यक्श्रेण्युदुम्बरपर्ण्यपि । अजमोदा तूग्रगन्धा ब्रह्मदर्भा यवानिका ।
मूले पुष्करकाश्मीरपद्मपत्राणि पौष्करे । अव्यथातिचरा पद्मा चारटी पद्मचारिणी ॥ काम्पिल्यः कर्क्कशश्चन्द्रो रक्ताङ्गो रोचनीत्यपि । प्रपुन्नाडस्त्वेडगजो दद्रुघ्नश्चक्र
मर्द्दकः । पद्माट उरणाख्यश्च पलाण्डुस्तु सुकन्दकः । लतार्क्कदुद्रुमौ तत्र हरितेऽथ महौषधं । लशुनं गृञ्जनारिष्टमहाकन्दरसोनकाः । पुनर्नवा तु शोथघ्नी वितुन्नं सु
निषण्णकं । स्याद्वातकः शीतलोऽपराजिता शणपर्ण्यपि ॥ पारावताङ्घ्रिः कटभी पण्या ज्योतिष्मती लता ॥ वार्षिकं त्रायमाणा स्यात् त्रायन्ती बलभद्रिका । विष्वक्सेनप्रिया गृष्टि
र्वाराही बदरेत्यपि ॥ मार्क्कवो भृङ्गराजः स्यात् काकमाची तु वायसी । शतपुष्पा सितच्छत्रातिच्छत्रा मधुरा मिसिः ॥ अवाक्पुष्पी कारवी च सरणा तु प्रसारिणी । तस्यां क
टम्भरा राजबला भद्रबलेत्यपि । जनी जतूका रजनी जतुकृच्चक्रवर्त्तिनी । संस्पर्शाथ शटी गन्धमूली षड्ग्रन्थिकेत्यपि ॥ कर्च्चूरोऽपि पलाशोऽथ कारवेल्लः कठिल्लकः । सुषवी चाथ

कुलकं पटोलस्तिक्तकः पटुः॥ कूष्माण्डकस्तु कर्कारुरुर्वारुः कर्कटी स्त्रियौ। इक्ष्वाकुः कटुतुम्बी स्यात् तुम्ब्यलाबूरुभे समे॥ चित्रा गवाक्षी गोडुम्बा विशाला त्विन्द्रवारुणी। अर्शोघ्नः सू
रणः कन्दो गण्डीरस्तु समष्ठिला॥ कलम्ब्युपोदिका स्त्री तु मूलकं हिलमोचिका। वास्तूकं शाकभेदाः स्युर्दूर्वा तु शतपर्विका। सहस्रवीर्या भार्गव्यौ रुहानन्ताथ सा सिता। गो
लोमी शतवीर्या च गण्डाली शकुलाक्षकः॥ कुरुविन्दो मेघनामा मुस्ता मुस्तकमस्त्रियां॥ स्याद्भद्रमुस्तको गुन्द्रा चूडाला चक्रलोच्चटा॥ वंशे त्वक्सारकर्मारत्वचि २२
सारतृणध्वजाः॥ शतपर्वा यवफलो वेणुमस्करतेजनाः॥ वेणवः कीचकास्ते स्युः ये स्वनन्त्यनिलोद्धताः॥ ग्रन्थिर्ना पर्वपरुषी गुन्द्रस्तेजनकः शरः॥ नडस्तु धमनः पो
टगलोऽथो काशमस्त्रियां॥ इक्षुगन्धा पोटगलः पुंसि भूम्नि तु बल्वजाः॥ रसाल इक्षुस्तद्भेदाः पुण्ड्रकान्तारकादयः॥ स्याद्वीरणं वीरतरं मूलेऽस्योशीरमस्त्रियां॥ अभयं
नलदं सेव्यममृणालं जलाशयं॥ लामज्जकं लघुलयमवदाहेष्टकापथे। नडादयस्तृणं गर्मुच्छ्यामाकप्रमुखा अपि। अस्त्री कुशं कुथो दर्भः पवित्रमथ कत्तृणं। पौरसौगन्धिक

ध्यामदेवजग्धकरौहिषं॥ छत्रातिच्छत्रपालघ्नौ मालातृणकभूस्तृणे। शष्पं बालतृणं घासो यवसं तृणमर्जुनं॥ तृणानां संहतिस्तृण्या नड्या तु नडसंहतिः॥ तृणराजाह्वयस्तालो नालिकेरस्तु लाङ्गली॥ घो
ण्टा तु पूगः क्रमुको गुवाकः खपुरोऽस्य तु। फलमुद्वेगमेते च हिन्तालसहितास्त्रयः॥ खर्जूरः केतकी ताली खर्जूरी च तृणद्रुमाः॥ इति श्रीमदमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने नाम वनौष
धीवर्गः॥ ॥ सिंहो मृगेन्द्रः पञ्चास्यो हर्यक्षः केशरी हरिः। शार्दूलद्वीपिनौ व्याघ्रे तरक्षुस्तु मृगादनः॥ वराहः सूकरो घृष्टिः कोलः पोत्री किरिः किटिः। दंष्ट्री घोणी स्तब्धरोमा
क्रोडो भूदार इत्यपि॥ कपिप्लवङ्गप्लवगशाखामृगवलीमुखाः। मर्कटो वानरः कीशो वनौकाः अथ भल्लुके॥ ऋक्षाच्छभल्लभल्लूका गण्डके खड्गखड्गिनौ। लुलायो महिषो वाहद्विष
त्कासरसैरिभाः॥ स्त्रियां शिवा भूरिमायगोमायुमृगधूर्तकाः॥ शृगालवञ्चुकक्रोष्टुफेरुफेरवजम्बुकाः॥ ओतुर्बिडालो मार्जारो वृषदंशक आखुभुक्। त्रयो गौधेरगौधारगौ
धेया गोधिकात्मजे॥ श्वावित्तु शल्यस्तल्लोम्नि शललं शलली शलं। वातप्रमीर्वातमृगः कोकस्त्वीहामृगो वृकः। मृगे कुरङ्गवातायुहरिणाजिनयोनयः। ऐणेयमेण्याश्चर्माद्यमेणस्यैणमुभे त्रिषु। कदली

कदलीचीन चमूरुप्रियकावपि । समूरुश्चेति हरिणा अमी अजिनयोनयः ॥ कृष्णसारो रुरुन्यङ्कुरङ्कुशम्बररौहिषाः । गोकर्णपृषतैणर्श्यरोहिताश्चमरो मृगाः ॥ गन्धर्वः शरभो रामः सृमर
गवयः शशः । इत्यादयो मृगेन्द्राद्या गवाद्याः पशुजातयः ॥ उन्दुरुर्मूषिका घास्वगिरिका बालमूषिका । छुछुन्दरी गन्धमुखी दीर्घपुच्छी दिवान्धका ॥ सरटः कृकलासस्स्यान्मुसली
द गृहगोधिका ॥ लूता स्त्री तन्तुवायोर्णनाभमर्कटकाः समाः । नीलङ्गुस्तु कृमिः कर्णजलौका शतपद्युभे । वृश्चिकः शूककीटः स्यादलिद्रुणौ तु वृश्चिके । पारावतः कलरवः २३
कपोतोथ शशादनः ॥ पत्री श्येन उलूकस्तु वायसारातिपेचकौ । व्याघ्राटः स्याद्भरद्वाजः खञ्जरीटस्तु खञ्जनः ॥ लोहपृष्ठस्तु कङ्कः स्यादथ चाषः किकीदिविः । कलिङ्गभृङ्ग
धूम्याटा अथ स्याच्छतपत्रकः । दार्वाघाटोथ सारङ्गस्तोककौ चातकः समौ । कृकवाकुः स्तामचूडः कुक्कुटश्चरणायुधः । चटकः कलविङ्कः स्यात्तस्य स्त्री चटका नयाः । पुमपत्ये
चाटकैरः स्त्र्यपत्ये चटकैव हि । कर्करेटुः करटुः स्यात् कृकणक्रकरौ समौ ॥ वनप्रियः परभृतः कोकिलः पिक इत्यपि ॥ काकस्तु करटारिष्टबलिपुष्टसकृत्प्रजाः । ध्वाङ्क्षात्मघोष

परभृद्बलिभुग्वायसा अपि । द्रोणकाकस्तु काकोलो दात्यूहः कालकण्ठकः ॥ आतापिचिल्लौ दाक्षाय्यगृध्रौ कीरशुकौ समौ । क्रुङ्क्रौञ्चोथ बकः कह्वः पुष्कराह्वस्तु सारसः । कोकश्चक्रश्चक्रवा
को रथाङ्गाह्वयनामकः ॥ कादम्बः कलहंसः स्यादुत्क्रोशकुररौ समौ ॥ हंसास्तु श्वेतगरुतश्चक्राङ्गा मानसौकसः । राजहंसास्तु ते चञ्चुचरणैर्लोहितैः सिताः । मलिनैर्मल्लिकाक्षा
स्ते धार्त्तराष्ट्राः सितेतरैः ॥ शरारिराटिराडिश्च बलाका बिसकण्ठिका । हंसस्य योषिद्वरटा सारसस्य तु लक्ष्मणा । जतुकाजिनपत्रा स्यात्परोष्णी तैलपायिका । वर्वणा मक्षिका नी
ला सरघा मधुमक्षिका । पतङ्गिका पुत्तिका स्याद्दंशस्तु वनमक्षिका । दंशी तज्जातिरल्पा स्याद्गन्धोली वरटा द्वयोः । भृङ्गारी झीरुका चीरी झिल्लिका च समा इमाः । समौ पतङ्गशल
भौ खद्योतो ज्योतिरिङ्गणः ॥ मधुव्रतो मधुकरो मधुलिण्मधुपालिनः ॥ द्विरेफपुष्पलिड्भृङ्गषट्पदभ्रमरालयः ॥ मयूरो बर्हिणो बर्ही नीलकण्ठो भुजङ्गभुक् । शिखावलः शिखी के
की मेघनादानुलास्यपि । केकावाणी मयूरस्य समौ चन्द्रकमेचकौ । शिखा चूडा शिखण्डस्तु पिच्छबर्हे नपुंसके । खगे विहङ्गविहगविहङ्गमविहायसः । शकुन्तिपक्षिशकुनिशकुन्त

पतत्रिपत्रिपतगपतत्पत्ररथाण्डजाः ॥ नगौको वाजिविकिरविविष्किरपतत्रयः ॥ नीडोद्भवा गरुत्मन्तः पित्सन्तो नभसङ्गमाः ॥ तेषां विशेषा हारीतो मद्गुः कारण्डवः प्लवः ॥
तित्तिरिः कुक्कुभो लावा जीवञ्जीवश्चकोरकः ॥ कोयष्टिकष्टिट्टिभको वर्तको वर्ति   कादयः ॥ गरुच्छदाः पत्रं पतत्रञ्च तनूरुहं ॥ स्त्री पक्षतिः पक्षमूलं चञ्चुस्त्रोटिरुभे स्त्रियौ ॥
नि   प्रडीनोड्डीनसंडीना खगानाङ्गतिक्रिया ॥ पेशी कोशो द्विहीनेऽण्डं कुलायो   नीडमस्त्रियां ॥ पोतः पाकोऽर्भको डिम्भः पृथुकः शावकः शिशुः ॥ स्त्रीपुंसौ मिथुनं द्वन्द्वं युग्मन्तु   २५
युगलं युगं ॥ समूहो निवहव्यूहसन्दोहविसरव्रजाः ॥ स्तोमौघनिकरव्रातवार   संघातसञ्चयाः ॥ समुदायः समुदयः समवायश्चयो गणः ॥ स्त्रियान्तु संहतिर्वृन्दं निकुरम्बक
दम्बकं ॥ वृन्दभेदाः समैर्वर्गः संघसार्थौ तु जन्तुभिः ॥ सजातीयैः कुलं यूथं तिरश्चां पुंनपुंसकं ॥ पशूनां समजोऽन्येषां समाजोऽथ सधर्मिणां ॥ स्यान्निकायः पुञ्जराशी तूत्करः कूटमस्त्रि

यां ॥ कपोतपालिकायान्तु विटङ्कं पुंनपुंसकं ॥ ... ॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने सिंहादिवर्गः ॥ ५ ॥ मनुष्या मानुषा
मर्त्या मनुजा मानवा नराः ॥ स्युः पुमांसः पञ्चजनाः पुरुषाः पूरुषा नराः   ॥ स्त्री योषिदबला योषा नारी सीमन्तिनी वधूः ॥ प्रतीपदर्शिनी वामा वनिता महिला तथा ॥ विशेषास्त्वङ्गना
भीरुः कामिनी वामलोचना ॥ प्रमदा मानिनी कान्ता ललना च नितम्बिनी ॥ सुन्दरी र   मणी रामा कोपना सैव भामिनी ॥ वरारोहा मत्तकाशिन्युत्तमा वरवर्णिनी ॥ कृताभिषेका महिषी भोगि
न्योऽन्याः नृपस्त्रियः ॥ पत्नी पाणिगृहीती च द्वितीया सहधर्मिणी ॥ भार्या जायाथ पुंभूम्नि   दाराः स्यात्तु कुटुम्बिनी ॥ पुरन्ध्री सुचरित्रा तु सती साध्वी पतिव्रता ॥ कृतसापत्निकाध्यूढाधिविन्नाथ स्वयं
वरा ॥ पतिंवरा च वर्याथ कुलस्त्री कुलपालिका ॥ कन्या कुमारी गौरी तु नग्निकानागता   र्त्तवा ॥ स्यान्मध्यमा दृष्टरजास्तरुणी युवती समे ॥ समाः स्नुषाजनीवध्वश्चिरिण्टी तु सुवासिनी ॥ इच्छावती कामु
का स्याद्वृषस्यन्ती तु कामुकी ॥ कान्तार्थिनी तु या याति सङ्केतं साभिसारिका ॥ पुंश्चली धर्षिणी बन्धक्यसती कुलटेत्वरी ॥ स्वैरिणी पांशुला च स्यादशिश्वी शिशुना विना ॥ अवीरा निष्पतिसुता विश्वस्ताविधवे समे ॥

आली सखी वयस्याथ पतिवत्नी सभर्तृका। वृद्धा पलिक्नी प्राज्ञी तु प्रज्ञा प्राज्ञा तु धीमती। शूद्री शूद्रस्य भार्या स्याच्छूद्रा तज्जातिरेव च। आभीरी तु महाशूद्री जातिपुंयोगयोः समा। अर्याणी स्वय
मर्या स्यात्क्षत्रिया क्षत्रियाण्यपि॥ उपाध्यायाप्युपाध्यायी स्यादाचार्यापि च स्वतः। आचार्याणी तु पुंयोगे स्यादर्यी क्षत्रियी तथा। उपाध्यायान्युपाध्यायी पोटा स्त्रीपुंसलक्षणा।
वीरपत्नी वीरभार्या वीरमाता तु वीरसूः। जातापत्या प्रजाता च प्रसूता च प्रसूतिका। स्त्री नग्निका कोटवी स्याद्दूती संचारिके समे। कात्यायन्यर्द्धवृद्धा या काषायवसनाधवा।
सैरन्ध्री परवेश्मस्था स्ववशा शिल्पकारिका। असिक्नी स्यादवृद्धा या प्रेष्यान्तःपुरचारिणी॥ वारस्त्री गणिका वेश्या रूपाजीवाथ सा जनैः। सत्कृता वारमुख्या स्यात् कुट्टनी शम्भली २७
समे॥ विप्रश्निका त्वीक्षणिका दैवज्ञाथ रजस्वला। स्त्रीधर्मिण्यविरात्रेयी मलिनी पुष्पवत्यपि॥ ऋतुमत्यप्युदक्यापि स्याद्रजः पुष्पमार्त्तवं। श्रद्धालुर्दोहदवती निःकला विगतार्त्तवा।
आपन्नसत्त्वा स्याद्गुर्विण्यन्तर्वत्नी च गर्भिणी। गणिकादेस्तु गाणिक्यं गार्भिणं यौवतं गणे। पुनर्भूर्दिधिषूरूढा द्विस्तस्या दिधिषुः पतिः। स तु द्विजोऽग्रेदिधिषूः सैव यस्य कुटुम्बिनी। कानीनः

कन्यकाजातः सुतोऽथ सुभगासुतः। सौभागिनेयः स्यात्पारस्त्रैणेयस्तु परस्त्रियाः। पैतृष्वस्रीयः स्यात्पैतृष्वस्रीयः पितृष्वसुः। सुता मातृष्वसुश्चैव वैमात्रेयो विमातृजः। अथ बान्धकिनेयः स्याद्बन्धुलश्चा
सतीसुतः। कौलटेयः कौलटेरो भिक्षुकी तु सती यदि॥ तदा कौलटिनेयोऽस्याः कौलटेयोऽपि चात्मजः। आत्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः स्त्रियां त्वमी। आहुर्दुहितरं सर्वेऽपत्यं तोकं तयोः समे।
स्वजाते त्वौरसोरस्यौ तातस्तु जनकः पिता॥ जनयित्री प्रसूर्माता जननी भगिनी स्वसा। ननान्दा तु स्वसा पत्युर्नप्ती पौत्री सुतात्मजा। भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य यातरः स्युः परस्परं॥ प्रजावती
भ्रातृजाया मातुलानी तु मातुली। पतिपत्न्योः प्रसूः श्वश्रूः श्वशुरस्तु पिता तयोः॥ पितुर्भ्राता पितृव्यः स्यान्मातुर्भ्राता तु मातुलः। श्यालाः स्युर्भ्रातरः पत्न्याः स्वामिनो देवृदेवरौ॥ स्वस्री
यो भागिनेयः स्याज्जामाता दुहितुः पतिः॥ सगोत्रबान्धवज्ञाति बन्धुस्वस्वजनाः समाः। ज्ञातेयं बन्धुता तेषां क्रमाद्भावसमूहयोः। धवः प्रियः पतिर्भर्ता जारस्तूपपतिः समौ। अमृते जारजः कुण्डो
मृते भर्त्तरि गोलकः। भ्रात्रीयो भ्रातृजो भ्रातृभगिन्यौ भ्रातरावुभौ। मातापितरौ पितरौ मातरपितरौ प्रसूजनयितारौ॥ श्वश्रूश्वशुरौ श्वशुरौ पुत्रौ पुत्रश्च दुहिता च॥ दम्पती जम्पती भार्यापती जायापती च तौ।

गर्भाशयो जरायुः स्यादुल्वं च कललोऽस्त्रियां ॥ सूतिमासौ वैजननो गर्भो भ्रूण इमौ समौ । तृतीया प्रकृतिः शण्ढः क्लीबः पण्डो नपुंसकं । शिशुत्वं शैशवं बाल्यं तारुण्यं यौवनं समे । स्यात्स्थाविरन्तु वृद्धत्वं वृद्ध
संघेऽपि वार्द्धकं । पलितं जरसा शौक्ल्यं केशादौ विस्रसा जरा । स्यादुत्तानशया डिम्भा स्त
नपा च स्तनन्धयी ॥ बालस्तु स्यान्माणवको वयस्थस्तरुणो युवा । प्रवयाः स्थविरो वृद्धो जीनो जीर्णो
मं जरन्नपि ॥ वर्षीयान्दशमी ज्यायान् पूर्वजस्त्वग्रियोऽग्रजः । जघन्यजे स्युः कनिष्ठ
यवीयोऽवरजानुजाः । अमांसो दुर्बलश्छातो बलवान्मांसलोंऽसलः । तुन्दिलस्तुन्दिकस्तुन्दी बृह २६
त्कुक्षिः पिचण्डिलः । अवटीटोऽवनाटश्चावभ्रटो नतनासिके । केशवः केशिकः केशी
वलिनो वलिभः समौ । विकलाङ्गस्त्वपोगण्डः खर्वो ह्रस्वश्च वामनः । खरणाः स्यात्खरणसो विग्रस्तु गत
नासिकः । खुरणाः स्यात्खुरणसः प्रज्ञुः प्रगतजानुकः । ऊर्द्ध्वज्ञुरूर्द्ध्वजानुः स्यात्संज्ञुः
संहतजानुकः । स्यादेडे बधिरः कुब्जे गडुलः कुकरः कुणिः । पृश्निरल्पतनौ श्रोणः पङ्गौ मुण्डस्तु मुण्डि
ते । वलिरः केकरस्यात् खञ्जस्त्रिषु जरावराः । जटिलः कालकः पिप्लु तिलकस्तिलकालकः । अनामयं स्यादारोग्यं चिकित्सा रुक्प्रतिक्रिया । भेषजौषधभैषज्यान्यगदो जायुरित्यपि । स्त्री रुग्रुजा

चोपतापरोगव्याधिगदामयाः । क्षयः शोषश्च यक्ष्मा च प्रतिश्यायस्तु पीनसः । स्त्री क्षुत् क्षुतं क्षवः पुंसि कासस्तु क्षवथुः पुमान् ॥ शोफस्तु श्वयथुः शोथः पादस्फोटो विपादिका । किलास
सिध्मे कच्छ्वान्तु पामपामा विचर्चिका । कण्डूः खर्जूश्च कण्डूया विस्फोटः पिटकः स्त्रियां ।
व्रणोऽस्त्रियामीर्मरुः क्लीबे नाडीव्रणः पुमान् । कोठो मण्डलकं कुष्ठं श्वित्रे दुर्नामकार्शसी ।
अनाहस्तु विबन्धः स्याद्ग्रहणी रुक् प्रवाहिका । प्रच्छर्दिका वमिश्च स्त्री पुमां
स्तु वमथुः समाः । व्याधिभेदा विद्रधिः स्त्री ज्वरमेहभगन्दराः । अश्मरी मूत्रकृच्छ्रं स्या
त्पूर्वे शुक्रावधेस्त्रिषु । रोगहार्यगदङ्कारो भिषग्वैद्यौ चिकित्सके । वार्त्तो नि
रामयः कल्य उल्लाघो निर्गतो गदात् ॥ ग्लानग्लास्नू आमयावी विकृतो व्याधितोऽपटुः ।
आतुरोऽभ्यमितोऽभ्यान्तः समौ पामनकच्छुरौ ॥ दद्रूणो दद्रुरोगी स्यादर्शोरो
गयुतोऽर्शसः ॥ वातकी वातरोगी स्यात् सातिसारोऽतिसारकी । स्युः क्लिन्नाक्षे चुल्लचि
ल्लपिल्लाः क्लिन्नेऽक्षिण चाप्यमी । उन्मत्त उन्मादवति श्लेष्मलः श्लेष्मणः कफी । न्युब्जो भुग्ने रुजा वृद्धनाभौ तुण्डिलतुण्डिभौ ॥ किलासी सिध्मलोऽन्धोऽदृङ् मूर्च्छाले मूर्त्तमूर्च्छितौ । शुक्रं

जोरेतसी च बीजवीर्येन्द्रियाणि च । मायुः पित्तं कफः श्लेष्मा स्त्रियान्तु त्वगसृग्धरा । पिशितं तरसं मांसं पललं क्रव्यमामिषं । उत्तप्तं शुष्कमांसं स्यात्तद्वल्लूरं त्रिलिङ्गकं । रुधिरेऽसृग्लोहितास्ररक्त

प्र क्षतजशोणितं ॥ बुक्काग्रमांसं हृदयं हृन्मेदस्तु वपा वसा । पश्चाद्ग्रीवाशिरा मन्या नाडी तु धमनी शिरा ॥ तिलकं क्लोम मस्तिष्कं गोर्दं किट्टं मलोऽस्त्रियां । अन्त्रं पुरीतद्गुल्मस्तु

प्लीहा पुंस्यथ वस्नसा । स्नायुः स्त्रियां कालखण्डयकृती तु समे इमे । सृणिका स्य न्दिनी लाला दूषिका नेत्रयोर्मलं । मूत्रं प्रस्रावः उच्चारावस्करौ शमलं शकृत् । पुरीषं गूथवर्चस्क २१

मस्त्री विष्ठाविषे स्त्रियौ । स्यात्कर्परः कपालोऽस्त्री कीकसं कुल्यमस्थि च । स्यात्शरीरास्थ्नि कङ्कालः पृष्ठास्थ्नि तु कशेरुका । शिरोऽस्थनि करोटिः स्त्री पार्श्वास्थनि तु पर्शुका । अङ्गं प्रतीकोऽवयवो

ऽपघनोऽथ कलेवरं । गात्रं वपुः संहननं शरीरं वर्ष्म विग्रहः । कायो देहः क्लीबपुंसोः स्त्रियां मूर्त्तिस्तनुस्तनूः । पादाग्रं प्रपदं पादः पदङ्घ्रिश्चरणोऽस्त्रियाः ॥ तद्ग्रन्थी घुटिके गुल्फौ पु

मान्पार्ष्णिस्तयोरधः । जङ्घा तु प्रसृता जानूरुपर्वाष्ठीवदस्त्रियां । सक्थि क्लीबे पुमानूरुस्तत्सन्धिः पुंसि वङ्क्षणः । गुदं त्वपानं पायुर्ना बस्तिर्नाभेरधो द्वयोः ॥ कटो ना श्रोणिफलकं कटिः श्रो

णिः ककुद्मती । पश्चान्नितम्बः स्त्रीकट्याः क्लीबे तु जघनं पुरः । कूपकौ तु नितम्बस्थौ द्वयहीने कुकुन्दरे । स्त्रियां स्फिचौ कटिप्रोथावुपस्थो वक्ष्यमाणयोः । भगं योनिर्द्वयोः शिश्नो

मेढ्रो मेहनशेफसी । मुष्कोऽण्डकोशो वृषणः पृष्ठवंशाधरे त्रिकं । पिचिण्डकुक्षी जठरो दरं तुन्दं स्तनौ कुचौ । चूचुकन्तु कुचाग्रं स्यान्न ना क्रोडं भुजान्तरं ॥ उरो वत्सञ्च वक्षश्च पृष्ठन्तु

चरमं तनोः । स्कन्धो भुजशिरोंसोऽस्त्री सन्धी तस्यैव जत्रुणी । बाहुमूले उभे कक्षौ पार्श्वमस्त्री तयोरधः । मध्यमं चावलग्नञ्च मध्योऽस्त्री द्वौ परौ द्वयोः । भुजबाहू प्रवेष्टो दो

ः स्यात्कफोणिस्तु कूर्परः ॥ अस्योपरि प्रगण्डः स्यात्प्रकोष्ठस्तस्य चाप्यधः ॥ मणिबन्धादाकनिष्ठं करस्य करभो बहिः । पञ्चशाखः शयः पाणिस्तर्जनी स्यात्प्रदेशिनी ।

अङ्गुल्यः करशाखाः स्युः पुंस्यङ्गुष्ठः प्रदेशिनी । मध्यमानामिका चापि कनिष्ठा चेति ताः क्रमात् ॥ पुनर्भवः कररुहो नखोऽस्त्री नखरोऽस्त्रियां ॥ प्रादेशतालगोकर्णास्तर्जन्या

दियुते तते ॥ अङ्गुष्ठे सकनिष्ठे स्याद्वितस्तिर्द्वादशाङ्गुलः । पाणौ चपेटप्रतलप्रहस्ता विस्तृताङ्गुलौ ॥ द्वौ संहतौ संहततलप्रतलौ वामदक्षिणौ । पाणिर्निकुब्जः प्रसृतिस्त्यु

धा तावञ्जलिः पुमान् ॥ प्रकोष्ठे विस्तृतकरे हस्तो मुष्ट्या तु बद्धया । स रत्निः स्यादरत्निस्तु निष्कनिष्ठेन मुष्टिना ॥ व्यामो बाह्वोः सकरयोस्ततयोस्तिर्यगन्तरं । ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणिनृमा-
ने पौरुषं त्रिषु ॥ कण्ठो गलोऽथ ग्रीवायां शिरोधिः कन्धरेत्यपि । कम्बुग्रीवा त्रिरेखा सावटुर्घाटा कृकाटिका ॥ वक्त्रास्ये वदनं तुण्डमाननं लपनं मुखं । क्लीबे घ्राणं गन्धवहा घोणा
नासा च नासिका । ओष्ठाधरौ तु रदनच्छदौ दशनवाससी । अधस्ताच्चिबुकं गण्डौ कपोलौ तत्परो हनुः ॥ रदना दशना दन्ता रदास्तालु तु काकुदं । रसज्ञा रसना जिह्वा प्रान्ताव- २८
ोष्ठस्य सृक्किणी । ललाटमलिकं गोधिरूर्ध्वे दृग्भ्यां भ्रुवौ स्त्रियौ ॥ कूर्चमस्त्री भ्रुवोर्मध्यं तारकाक्ष्णः कनीनिका ॥ लोचनं नयनं नेत्रमीक्षणं चक्षुरक्षिणी । दृग्दृष्टी चास्रु नेत्राम्बु रोद-
नं चास्रमश्रु च । अपाङ्गौ नेत्रयोरन्तौ कटाक्षोऽपाङ्गदर्शने ॥ कर्णशब्दग्रहौ श्रोत्रं श्रुतिः स्त्री श्रवणं श्रवः । उत्तमाङ्गं शिरः शीर्षं मूर्धा ना मस्तकोऽस्त्रियां । चिकुरः कुन्तलो वाल
ः कचः केशः शिरोरुहः ॥ तद्वृन्दे कैशिकं कैश्यमलकाश्चूर्णकुन्तलाः । ते ललाटे भ्रमरकाः काकपक्षः शिखण्डकः । कबरी केशवेशोऽथ धम्मिल्लः संयताः कचाः । शिखा चूडा केशपाशी

व्रतिनस्तु सटा जटा ॥ वेणिः प्रवेणिः शीर्षण्यशिरस्यौ विशदे कचे । पाशः पक्षश्च हस्तश्च कलापार्थाः कचात्परे ॥ तनूरुहं रोम लोम तद्वृद्धौ श्मश्रु पुंमुखे । आकल्पवेषौ नेपथ्यं प्रतिक-
र्म प्रसाधनं ॥ दशैते त्रिष्वलंकर्तालंकरिष्णुश्च मण्डितः । प्रसाधितोऽलंकृतश्च भूषितश्च परिष्कृतः ॥ विभ्राड् भ्राजिष्णुरोचिष्णू भूषणं स्यादलंक्रिया । अलंकारस्त्वाभरणं परि-
ष्कारो विभूषणं ॥ मण्डनं चाथ मुकुटं किरीटं पुन्नपुंसकं । चूडामणिः शिरोरत्नं तरलो हारमध्यगः ॥ वालपाश्या पारितथ्या पत्रपाश्या ललाटिका । कर्णिका ताल-
पत्रं स्यात्कुण्डलं कर्णवेष्टनं ॥ ग्रैवेयकं कण्ठभूषा लम्बनं स्याल्ललन्तिका । स्वर्णैः प्रालम्बिकाथोरःसूत्रिका मौक्तिकैः कृता । हारो मुक्तावली देवच्छन्दोऽसौ शतयष्टि-
का ॥ हारभेदा यष्टिभेदाद्गुच्छगुच्छार्धगोस्तनाः । अर्धहारो माणवक एकावल्येकयष्टिका ॥ सैव नक्षत्रमाला स्यात्सप्तविंशतिमौक्तिकैः । आवापकः पारिहार्यः कटकं वलयोऽ-
स्त्रियां ॥ केयूरमङ्गदं तुल्ये अङ्गुलीयकमूर्मिका । साक्षराङ्गुलिमुद्रा स्यात् कङ्कणं करभूषणं । स्त्रीकट्यां मेखला काञ्ची सप्तकी रशना तथा । क्लीबे सारसनं चाथ पुंस्कट्यां शृङ्खलं त्रि

त्रिषु ॥ पादाङ्गदं तुलाकोटि मंजीरो नूपुरो ऽस्त्रियां । हंसकः पादकटकः किंकिणी क्षुद्रघण्टिका । त्वक्फलकृमिरोमाणि वस्त्रयोनिर्दश त्रिषुः । वाल्कं क्षौमादि फालं तु कार्पासं बादरं च य
त् ॥ कौशेयं कृमिकोशोत्थं राङ्कवं मृगरोमजं । अनाहतं निष्प्रवाणि तन्त्रकं च नव वाम्बरं ॥ तत्स्यादुद्गमनीयं यद्धौतयोर्वस्त्रयोर्युगं ॥ पत्रोर्णं धौतकौशेयं बहुमूल्यं मह
मं धनं ॥ क्षौमं दुकूलं स्याद्द्वे तु निवीतं प्रावृतं त्रिषु । स्त्रियां बहुत्वे वस्त्रस्य दशाः स्युर्वस्तयोर्द्वयोः । दैर्घ्यमायाममारोहः परिणाहो विशालता । पटच्चरं जीर्णवस्त्रं समौ नक्त २९
कर्पटौ । वस्त्रमाच्छादनं वासः चैलं वसनमंशुकं ॥ सुचेलकः पटोऽस्त्री स्याद्वराशिः स्थूलशाटकः । निचोलः प्रच्छदपटः समौ उल्लककम्बलौ । अन्तरीयोपसंव्यान परि
धानान्यधोंशुके । द्वौ प्रावारोत्तरासङ्गौ समौ बृहतिका तथा । संव्यानमुत्तरीयं च चोलः कूर्पासकः स्त्रियां । निशारः स्यात्प्रावरणे हिमानिलनिवारणे । अर्द्धोरुकं वरस्त्रीणां ॰

स्याच्चण्डातकमंशुकं ॥ स्यात्त्रिष्वाप्रपदीनं तत्प्राप्नोत्याप्रपदं हि यत् । अस्त्री वितानमुल्लोचो दूष्याद्यं वस्त्रवेश्मनि । प्रतिसीरा जवनिका स्यात्तिरस्करिणी च सा । परिकर्माङ्गसंस्कारः स्यान्मार्ष्टिर्मा
र्जना मृजा । उद्वर्तनोत्सादने द्वे समे आप्लाव आप्लवः । स्नानं चर्चा तु चार्चिक्यं स्थासकः । प्रबोधनः । अनुबोधः पत्रलेखा पत्राङ्गुलिरिमे समे । तमालपत्रतिलकचित्रकाणि विशेषकं ।
द्वितीयं च तुरीयं च न स्त्रियामथ कुङ्कुमं । काश्मीरजन्माग्निशिखं वरं बाह्लीकपीतनं । रक्तसंकोचपिशुनं धीरं लोहितचन्दनं । लाक्षा राक्षा जतु क्लीबे यावो ऽलक्तो द्रुमामयः । लव
ङ्गं देवकुसुमं श्रीसंज्ञमथ जायकं । कालीयकं च कालानुसार्यं चाथ समार्थकं । वंशिका गुरु राजार्हलोहकृमिजजोङ्गकं । कालागुर्वगुरुः स्यात्तु मङ्गल्या मल्लिगन्धि यत् । यक्ष
धूपः सर्जरसो रालः सर्वरसावपि । बहुरूपोऽप्यथ वृकधूपकृत्रिमधूपकौ । तुरुष्कः पिण्डकः सिह्लो यावनोऽप्यथ पायसः । श्रीवासो वृकधूपोऽपि श्रीवेष्टसरलद्रवौ । मृग
नाभिर्मृगमदः कस्तूरी चाथ कोलकं । कक्कोलकं कोशफलमथ कर्पूरमस्त्रियां । घनसारश्चन्द्रसंज्ञः सिताभ्रो हिमवालुका । गन्धसारो मलयजो भद्रश्रीश्चन्दनोऽस्त्रियां । तैलपर्णिकगोशी

ष. कनिवद्धनमस्त्रियां ॥ तिलपर्णी तु पत्राङ्गं रञ्जनं रक्तचन्दनं । कुचन्दनञ्चाथ जातीकोशजातीफले समम । कर्पूरागुरुकस्तूरी कक्कोलैर्यक्षकर्दमः । गात्रानुलेपनी वर्त्तिर्व्वर्णकं स्याद्विलेप
नं ॥ चूर्णानि वासयोगाः स्युर्भावितं वासितं त्रिषु । संस्कारो गन्धमाल्याद्यैर्यः स्यात्तदधि वासनं ॥ माल्यं माला स्रजा मूर्द्ध्नि केशमध्ये तु गर्भकः । प्रभ्रष्टकं शिखालम्बि पुरोन्यस्तं ललामकं ।
प्रालम्बमृजुलम्बि स्यात्कण्ठाद्वैकक्षिकन्तु तत् । यत्तिर्यक्क्षिप्तमुरसि शिखास्वा पीडशेखरौ । रचना स्यात्परिस्पन्दः आभोगः परिपूर्णता । उपधानन्तूपबर्हः शय्यायां शयनीय
वत् । शयनं मञ्चपर्यङ्कपल्यङ्काः खट्वया समाः । गेण्डुकः कन्दुकः दीपः प्रदीपः पीठमासनं । समुद्गकः सम्पुटकः प्रतिग्राहः पतद्ग्रहः । प्रसाधनी कङ्कतिका पिष्टातः पट ३०
वासकः । दर्पणे मुकुरादर्शौ व्यजनं तालवृन्तकं ॥ ॥इति मनुष्यवर्गः ॥ ॥ सन्ततिर्गोत्रजननकुलान्यभिजनान्वयौ । वंशोऽन्ववायः स
न्ताना वर्णाः स्युर्ब्राह्मणादयः । राजबीजी राजवंश्यो बीज्यस्तु कुलसम्भवः ॥ महाकुलकुलीनार्यसभ्यसज्जनसाधवः । ब्रह्मचारी गृही वानप्रस्थो भिक्षुश्चतुष्टये । आश्रमोऽस्त्री द्विजात्यग्र जन्मभू

देवबाडवाः ॥ विप्रश्च ब्राह्मणोऽसौ षट्कर्मा यागादिभिर्युतः । विद्वान्विपश्चिद्दोषज्ञः सन्सुधीः कोविदो बुधः । धीरो मनीषी ज्ञः प्राज्ञः संख्यावान्पण्डितः कविः । धीमान्सूरिः कृती कृष्टिर्लब्धवर्णो वि
चक्षणः । दूरदर्शी दीर्घदर्शी श्रोत्रियच्छान्दसौ समौ । उपाध्यायोऽध्यापकः स्यान्निषे कादिकृद्गुरुः ॥ मन्त्रव्याख्याकृदाचार्यः आदेष्टा त्वध्वरे व्रती । यष्टा च यजमानश्च स सोमवति दी
क्षितः ॥ इज्याशीलो यायजूको यज्वा तु विधिनेष्टवान् । स गीष्पतीष्ट्या स्थपतिः सोमपी थी तु सोमपाः । सर्ववेदाः स येनेष्टो यागः सर्वस्वदक्षिणः । अनूचानः प्रवचने साङ्गे
ऽधीती गुरोस्तु यः ॥ लब्धानुज्ञः समावृत्तः सुत्वा त्वभिषवे कृते । छात्रान्तेवासिनौ शि ष्ये शैक्षाः प्राथमकल्पिकाः । एकब्रह्मव्रताचारा मिथः सब्रह्मचारिणः । सतीर्थ्यास्त्वेकगुरव
श्चितवानग्निमग्निचित् ॥ पारम्पर्योपदेशे स्यादैतिह्यमितिहाव्ययं । उपज्ञा ज्ञानमाद्यं स्याज्ज्ञा त्वारम्भ उपक्रमः । यज्ञः सवोऽध्वरो यागः सप्ततन्तुर्मखः क्रतुः । पाठे होमश्चातिथी
नां सपर्या तर्पणं बलिः ॥ एते पञ्च महायज्ञा ब्रह्मयज्ञादिनामकाः । समज्या परिषद्गोष्ठी सभासमितिसंसदः । आस्थानी क्लीबमास्थानं स्त्रीनपुंसकयोः सदः । प्राग्वंशः प्राग्वि

नू मदस्याविधिदर्शिनः । सतामदः सतास्तुव । मस्यामामजिकाथ न । सूत्रयूपादि हीनाना । यज्ञः सामर्थ्यदः क्रमात् । अग्नी आज्य धनैर्द्वयो सन्निजा याजकाथ न । वदिः यविष्ठाना भूमिः समस्तुतिल
ववव । ववाप्यो सूत्रवाटकः कुम्भामृगकनाद्दति । सूत्रपर्थं तस्मिन्निर्मृष्ठा वानूनि त्वमूणि द्वयाः । दक्षिणाग्निपार्श्वयो कवनीयात्रयाग्न्यः । अग्नित्रयमिदं तारावर्णितः मस्का तानलः ।
समूकृयविवाथेषि । याथ्यविक्षेप्रयागिणः । यागार्कयस्याधानीय । दक्षिणाग्नि ःवणीयत । तस्मिन्ननाय्याथाग्नायी स्वाहावक्तृतुकृप्रिया । सकुमासिद्धेनी धाय्यादि याम्यावमि ३१
समिद्धन । गायत्री प्रमुखं स्तुत्या कथ्याकवनूः स्मृता । ऋमिद्धासाधृताश्च या वा मस्याद्विधियागतः । पूर्विर्यत्र्यंजनिताह्य दर्विनं सृगवेर्म्मण ॥ सूवेयाइर्मदश्चास्त्र यवमानानुया
यमे । रुद्यवथ देवपितृ गूनयार्णप्रवाधिर्वे । कृवायटहक्रतुर्माण प्रथारमा ध्रुवः स्त्रियः । उपात्तानिः यसुवसा यानिमन्त्रक्रमोक्तः । यतयनार्कस ममंयाद्भ्रण वर्णाथ
र्थवी ॥ वाय्यालिंगप्रमानाय संयवक्ष्याद्विनाकृत ॥ साग्नायर्षविवयोत्तु कृतिविद्यायवक्तुं ॥ दीक्षाणां स्वस्थ्योयक्त कृत्वामर्दिक्व यक्ष्मिय । विद्वयवत्तुवार्म्महं पूर्णस्वाणाधिकर्मणि ।

भूतस्तं विधमायक्ष । गैमसाजन गैमया । त्यागो विकाधिर्नवान मसक्तं नविसर्जनं । विप्रानन्नं विनवल्तं स्वर्गनिष्पादिवादन । सात्रगनीनिर्द्वयण मयवक्तं नसंकलिः । मृतार्थं नदरद्धानं त्रि
सुस्याथो द्वदिक्ते ॥ पितृयानमिवायस्या ह्याद्दं नकर्म्मणि । भूतः सूत्राकार्यं नामि कःसोः सूमाङ्कः कृतया क्रिया । पर्यसणे यथीच्छि सूत्रमणागमयणा । सनिभूद्ववणायाङ्गः
त्रिशक्रियोवनात्मना । सदूतिर्वृथा च सदो भेदाईयाद्यवाविनि । क्रमावादिथ्याति यथा प्रति थ्याथर्ण साधुनि । थ्याद्यवणिकभूमतु वनिथिर्नो गृहकागत । यूत्थानमस्यायविनिः सय
थ्यो द्विकिणासमाः । ववि वय्याद्गुगुणूम । यविवय्याद्यामनं प्रवृग्याद्यायर्यरनं वथाद्विथ्याय थक्ष्मिनिः । उपस्थ्यर्गक्षावमन सथमीनमराववणं । क्रातूद्दर्दीक्रियावाहूयवि
याटिवनू जमः । पय्यायशा निर्वान्तस्तु स्याद्यर्थायिउपाययः । नियमावनमदृ नद्वायवामाधिपूर्व्वर्वा । उपयर्कगृहयवाम विवकः पृथुगाग्निकाः । स्याद्भक्षवयर्थमङ्गताथ
यनद्विवथा गूरुलिः ॥ या ० व्रवक्ता द्वल्लिया ० विसूनवक्ष्माविन्दवः । ध्यानया [illegible] वक्ता सनकाल्यविधिक्रमो ॥ मृत्युसाप्यथमनाल्पोनूयान्यनुगताधमः । मस्कावयुद्ध्यिकर्णस्याद्धवा

श्री वर्ण्णं व्रतं ॥ समस्नुयादयस्कन्दमभिवादनमित्युभे । भिक्षुः परिव्राट् कर्म्मन्दी पाराशर्य्यपि मस्करी । तपस्वी तापसः पारिकाङ्क्षी वाचंयमो मुनिः । तपःक्लेशसहो दान्तो वर्ण्णिनो ब्रह्मचारिणः । ऋषयः सत्यवच-
सः स्नातकस्त्वाप्लुतव्रती ॥ ये निर्ज्जितेन्द्रियग्रामा यतिनो यतयश्च ते । यः स्थण्डिले व्रतवशाच्छे- ते स्थण्डिलशाय्यसौ । स्थाण्डिलश्चाथ विरजस्तमसः स्युर्द्वयातिगाः । पवित्रः प्रयतः पूतः पाषण्डाः सर्व्वलि-
ङ्गिनः । पालाशो दण्ड आषाढो व्रते राम्भस्तु वैणवः । अस्त्री कमण्डलुः कुण्डी व्रतिनामासनं वृषी । अजिनं चर्म्म कृत्तिः स्त्री भैक्षं भिक्षाकदम्बकं । स्वाध्यायः स्याज्जपः सुत्याभिषवः सवनञ्च सा । सर्व्वै-
नसामपध्वंसि जप्यं त्रिष्वघमर्षणं । दर्शश्च पौर्ण्णमासश्च यागौ पक्षान्तयोः पृथक् । शरीरसाधनापेक्षं नित्यं यत्कर्म्म तद्यमः ॥ नियमस्तु स यत्कर्म्म नित्यमागन्तुसाधनं । उपवीतं यज्ञसूत्रं प्रो- ३२
द्धृते दक्षिणे करे ॥ प्राचीनावीतमन्यस्मिन्निवीतं कण्ठलम्बितं । अङ्गुल्यग्रे तीर्थं दैवं स्व- ल्पाङ्गुल्योर्मूले कायं । मध्येऽङ्गुष्ठाङ्गुल्योः पित्र्यं मूले त्वङ्गुष्ठस्य ब्राह्मं । स्याद्ब्रह्मभूयं ब्रह्मत्वं ब्रह्मसायु-
ज्यमित्यपि ॥ देवभूयादिकं तद्वत् कृच्छ्रं सान्तपनादिकं । सन्न्यासवत्यनशने पुमान्प्रायोऽथ वीरहा । नष्टाग्निः कुहना लोभान्मिथ्येर्यापथकल्पना । व्रात्यः संस्कारहीनः स्यादस्वाध्यायो निराकृतिः ॥

धर्म्मध्वजी लिङ्गवृत्तिरवकीर्ण्णी क्षतव्रतः । सुप्ते यस्मिन्नस्तमेति सुप्ते यस्मिन्नुदेति च । अंशुमानभिनिर्म्मुक्ताभ्युदितौ च यथाक्रमं ॥ परिवेत्तानुजोऽनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात् । परिवित्तिस्तु तज्ज्याया-
न् विवाहोपयमौ समौ । तथा परिणयोद्वाहोपयामाः पाणिपीडनं । व्यवायो ग्राम्यध- र्म्मो मैथुनं निधुवनं रतं ॥ त्रिवर्ग्गो धर्म्मकामार्थैश्चतुर्वर्ग्गः समोक्षकैः । सबलैस्तैश्चतुर्भद्रं
जन्याः स्निग्धा वरस्य ये ॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने ब्रह्मवर्ग्गः ॥ ॥ मूर्द्धाभिषिक्तो राजन्यो बाहुजः क्षत्रियो विराट् । राजा राट् पार्थिवक्ष्माभृन्नृपभूपमहीक्षितः ।
राजा तु प्रणताशेषसामन्तः स्यादधीश्वरः । चक्रवर्त्ती सार्व्वभौमो नृपोऽन्यो मण्डलेश्व- रः । येनेष्टं राजसूयेन मण्डलस्येश्वरश्च यः । शास्ति यश्चाज्ञया राज्ञः स सम्राडथ राजकं ।
राजन्यकञ्च नृपतिक्षत्रियाणां गणे क्रमात् । मन्त्री धीसचिवोऽमात्योऽन्ये कर्म्मसचिवास्ततः । महामात्राः प्रधानानि पुरोधास्तु पुरोहितः । द्रष्टरि व्यवहाराणां प्राड्विवाकाक्षदर्शकौ ।

प्रतीहारो द्वाःस्थद्वाःस्थितदर्शकाः ॥ रक्षिवर्गस्त्वनीकस्थोऽथाध्यक्षाधिकृतौ समौ। स्थायुकोऽधिकृतो ग्रामे गोपो ग्रामेषु भूरिषु। भौरिकः कनकाध्यक्षो रूप्याध्यक्षस्तु नैष्किकः। अन्

ग तःपुरे त्वधिकृतः स्यादन्तर्वंशिको जनः ॥ सौविदल्लाः कञ्चुकिनः स्थापत्याः सौ विदाश्च ते। षण्डो वर्षवरस्तुल्यौ सेवकार्थ्यनुजीविनः। विषयानन्तरो राजा शत्रुर्मित्रमतः

परं ॥ उदासीनः परतरः पार्ष्णिग्राहस्तु पृष्ठतः। रिपौ वैरिसपत्नारिद्विषद्द्वे षणदुर्हृदः ॥ द्विड्विपक्षाहितामित्रदस्युशात्रवशत्रवः। अभिघातिपरारातिप्रत्यर्थिपरिप

न्थिनः। वयस्यः स्निग्धः सवया अथ मित्रं सखा सुहृत्। सख्यं साप्तपदीनं स्यादनु रोधोऽनुवर्तनं ॥ यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्पशः। चारश्च गूढपुरुषश्चाप्तप्रत्य ३३

यितौ समौ। सांवत्सरो ज्यौतिषिको दैवज्ञगणकावपि ॥ स्युर्मौहूर्तिकमौहूर्तज्ञानिकार्तान्तिका अपि। तान्त्रिको ज्ञातसिद्धान्तः सत्री गृहपतिः समौ। लिपिकारोऽक्षरचणोऽक्षरचुञ्चुश्च ले

खकः ॥ मलानन्धामणिर्नस्व लम्बनेनीलवञ्जनी। लिखिताक्षरविन्यासे लिपिर्लिबिरुभे स्त्रियौ। स्यात्संदेशहरो दूतो दूत्यं तद्भावकर्मणी ॥ अध्वनीनोऽध्वगोऽध्वन्यः पान्थः पथिक इत्यपि। स्वा

म्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च। राज्याङ्गानि प्रकृतयः पौराणां श्रेणयो पि च। सन्धिर्ना विग्रहो यानमासनं द्वैधमाश्रयः। षड्गुणाः शक्तयस्तिस्रः प्रभावोत्साहमन्त्रजाः ॥ क्ष

यः स्थानं च वृद्धिश्च त्रिवर्गो नीतिवेदिनां। स प्रतापः प्रभावश्च यत्तेजः कोशदण्ड जं। भेदो दण्डः साम दानमित्युपायचतुष्टयं। साहसन्तु दमो दण्डः साम सान्त्वमथो समौ। भेदोपजा

पावुपधा धर्माद्यैर्यत्परीक्षणं। पञ्च त्रिष्वषडक्षीणो यस्तृतीयाद्यगोचर ः। विविक्तविजनच्छन्ननिःशलाकास्तथा रहः। रहश्चोपांशु चालिङ्गे रहस्यं तद्भवे त्रिषु। समौ विस्रम्भ

विश्वासौ भ्रेषो भ्रंशो यथोचितात्। अभ्रेषन्यायकल्पास्तु देशरूपं समञ्जसं। युक्त मौपयिकं लभ्यं भजमानाभिनीतवत् ॥ न्याय्यं च त्रिषु षट् सम्प्रधारणा तु समर्थनं। अववादस्तु निर्देशो

निदेशः शासनञ्च सः ॥ शिष्टिश्चाज्ञा च संस्था तु मर्यादा धारणा स्थितिः ॥ आगोऽपराधो मन्तुश्च समे तूद्दानबन्धने। द्विपाद्यो द्विगुणो दण्डो भागधेयः करो बलिः। घट्टादिदेयं शुल्कोऽस्त्री प्राभ

था

स्तुप्रदेशनं। उपायनमुपग्राह्यमुपहारस्तथोपदाः॥ यौतकादि तु यद्देयं सुदायो हरणं च तत्। तत्कालस्तु तदात्वं स्यादुत्तरः काल आयतिः। सांदृष्टिकं फलं सद्य उदर्कः फलमुत्तरं।
अदृष्टं वह्नितोयादि दृष्टं स्वपरचक्रजं। महीभुजामहिभयं स्वपक्षप्रभवं भयं। प्रक्रिया त्वधिकारः स्याच्चामरं तु प्रकीर्णकं। नृपासनं यत्तद्भद्रासनं सिंहासनं तु तत्। हैमं छ
त्रमातपत्रं राज्ञस्तु नृपलक्ष्म तत्॥ भद्रकुम्भः पूर्णकुम्भो भृङ्गारः कनकालुका। निवेशः शिविरं षण्ढे सज्जनं तूपरक्षणं॥ हस्त्यश्वरथपादातं सेनाङ्गं स्याच्चतुष्टयं। दन्ती दन्ता
वलो हस्ती द्विरदोऽनेकपो द्विपः। मतङ्गजो गजो नागः कुञ्जरो वारणः करी। इभः स्तम्बेरमः पद्मी यूथनाथस्तु यूथपः। मदोत्कटो मदकलः कलभः करिशावकः। प्रभि
न्नो गर्जितो मत्तः समावुद्वान्तनिर्मदौ। हास्तिकं गजता वृन्दे करिणी धेनुका वशा। गण्डः कटो मदो दानं वमथुः करशीकरः॥ कुम्भौ तु पिण्डौ शिरसस्तयोर्मध्ये विदुः पुमान्। अव
ग्रहो ललाटं स्यादीषिका त्वक्षिकूटकं। अपाङ्गदेशो निर्याणं कर्णमूलं तु चूलिका। अधःकुम्भस्य वाहित्थं प्रतिमानमधोऽस्य यत्। आसनं स्कन्धदेशः स्यात् पद्मकं बिन्दुजालकं। पक्षभाग ३४

ः पार्श्वभागो दन्तभागस्तु योऽग्रतः। द्वौ पूर्वपश्चाज्जङ्घादिदेशौ गात्रावरे क्रमात्॥ तोत्रं वेणुकमालानं बन्धस्तम्भेऽथ शृङ्खले। अन्दुको निगडोऽस्त्री स्यादङ्कुशोऽस्त्री सृणिः स्त्रियां। दूष्या क
क्ष्या वरत्रा स्यात्कल्पना सज्जना समे॥ प्रवेण्यास्तरणं वर्णः परिस्तोमः कुथो द्वयोः। वीतं त्वसारं हस्त्यश्वं वारी तु गजबन्धनी॥ घोटके वीतितुरगतुरङ्गाश्वतुरङ्गमाः॥
वाजिवाहार्वगन्धर्वहयसैन्धवसप्तयः। आजानेयाः कुलीनाः स्युर्विनीताः साधुवाहिनः। वनायुजाः पारसीकाः काम्बोजा बाह्लिका हयाः। ययुरश्वोऽश्वमेधीयो जवनस्तु
जवाधिकः। पृष्ठ्यः स्थौरी सितः कर्को रथ्यो वोढा रथस्य यः। बालः किशोरो वाम्यश्वा वडवा वाडवं गणे। त्रिष्वाश्वीनं यदश्वेन दिनेनैकेन गम्यते। कश्यं तु मध्यमश्वानां
हेषा ह्रेषा च निस्वनः। निगालस्तु गलोद्देशो वृन्दे त्वश्वीयमाश्ववत्॥ आस्कन्दितं धौरितकं रेचितं वल्गितं प्लुतं। गतयोऽमूः पञ्च धारा घोणा तु प्रोथमस्त्रियां। कविका तु खली
नोऽस्त्री शफं क्लीबे खुरः पुमान्। पुच्छोऽस्त्री लूमलाङ्गूले बालहस्तश्च बालधिः। त्रिषूपावृत्तलुठितौ परावृत्ते मुहुर्भुवि॥ याने चक्रिणि युद्धार्थे शताङ्गः स्यन्दनो रथः। असौ पुष्यरथश्चक्रय

नं तु समराय यत्॥ कर्णीरथः प्रवहणं डयनं च समं त्रयं। क्लीबानः शकटोऽस्त्री स्यात् गन्त्री कम्बलवाह्यकं। शिबिका याप्ययानं स्यात् दोलाप्रेंखादिकास्त्रियां। उभौ तु द्वैपवैयाघ्रौ द्वीपिचर्मावृ
ते रथे॥ पाण्डुकम्बलसंवीतः स्यन्दनः पाण्डुकम्बली। रथे काम्बलवास्त्राद्याः कम्बलादिभिरावृते। त्रिषु द्वैपादयो रथ्या रथकट्या रथव्रजे। धूः स्त्री क्लीबे यानमुखं स्याद्रथा
ङ्गमपस्करः। चक्रं रथाङ्गं तस्यान्ते नेमिः स्त्री स्यात् प्रधिः पुमान्। पिण्डिका नाभिरक्षाग्रकीलके तु द्वयोरणिः। रथगुप्तिर्वरूथो ना कूबरस्तु युगन्धरः। अनुकर्षो दार्वधःस्थं
नृ। प्रासङ्गो ना युगाद्युगः। सर्वं स्याद्वाहनं यानं युग्यं पत्रं च धोरणं। परंपरावाहनं यत्तद्वैनीतकमस्त्रियां॥ आधोरणा हस्तिपका हस्त्यारोहा निषादिनः। नियन्ता प्राजि ३३
ता यन्ता सूतः क्षत्ता च सारथिः। सव्येष्ठदक्षिणस्थौ च संज्ञा रथकुटुम्बिनः। रथिनः स्यन्दनारोहा अश्वारोहास्तु सादिनः। भटा योद्धाश्च योद्धारः सेनारक्षास्तु
सैनिकाः। सेनायां समवेता ये सैन्यास्ते सैनिकाश्च ते॥ बलिनो ये सहस्रेण साहस्रास्ते सहस्रिणः। परिधिस्थः परिचरः सेनानीर्वाहिनीपतिः। कञ्चुको वारबाणोऽस्त्री यत्तु मध्ये स

कंचुकाः। बध्नन्ति तत्सारसनमधिकांगोऽथ शीर्षकं। शीर्षण्यं च शिरस्त्रेऽथ तनुत्रं वर्मदंशनं। उरश्छदः कंकटको जगरः कवचोऽस्त्रियां। आमुक्तः प्रतिमुक्तश्च पिनद्धश्चापिनद्धवत्।
सन्नद्धो वर्मितः सज्जो दंशितो व्यूढकंकटः। त्रिष्वामुक्तादयो वर्मभृतां कावचिकं गणे॥ पदातिपत्तिपदगपादातिकपदाजयः। पद्गश्च पदिकश्चाथ पादातं पत्तिसं
हतिः॥ शस्त्राजीवकाण्डपृष्ठायुधीयायुधिकाः समाः। कृतहस्तः सुप्रयोगविशिखः कृतपुंखवत्॥ अपराद्धपृषत्कोऽसौ लक्ष्याच्च्युतसायकः। धन्वी धनु
ष्मान्धानुष्को निषङ्ग्यस्त्री धनुर्द्धरः। स्यात्काण्डवांस्तु काण्डीरः शाक्तिकः शक्तिहेतिकः। याष्टीकः पारश्वधिको यष्टिपरशुहेतिकौ। नैस्त्रिंशिकोऽसिहेतिः स्यात्
समौ प्रासिककौन्तिकौ। चर्मी फलकपाणिः स्यात् पताका वैजयन्तिका। अनुप्लवः सहायश्चानुचरोऽभिसरः समाः। पुरोगाग्रेसरप्रष्ठाग्रतःसरपुरःसराः॥
पुरोगमः पुरोगामी। मन्दगामी तु मन्थरः॥ जंघालोऽतिजवस्तुल्यौ जंघाकरिकजांघिकौ। तरस्वी त्वरितो वेगी प्रजवी जवनो जवः। जय्यो यः शक्यते जेतुं जेयो जेतव्यमात्रके॥

जैत्रस्तु जेता यो गच्छत्यलं विद्विषतः प्रति॥ सोभ्यमित्रोऽभ्यमित्रीयो ह्यभ्यमित्रीणवत्यपि। ऊर्जस्वलः स्यादूर्जस्वी य ऊर्जोतिशयान्वितः। स्यादुरस्वानुरसिला रथिको रथिनो रथी। का
मङ्गाम्यनुकामीनो ह्यत्यन्तीनस्तथा भृशङ्गः॥ शूरो वीरश्च विक्रान्तो जेता जिष्णुश्च जित्वरः। सांयुगीनो रणे साधुः शस्त्राजीवायुधीयकाः। ध्वजिनी वाहिनी सेना पृतनानी
किनी चमूः। वरूथिनी बलं सैन्यं चक्रं चानीकमस्त्रियाम्॥ व्यूहस्तु बलविन्यासो भेदा दण्डादयो युधि। प्रत्यासारो व्यूहपार्ष्णिः सैन्यपृष्ठे प्रतिग्रहः। एकेभैकरथास्त्र्य
वि श्वाः पत्तिः पञ्चपदातिका। पत्त्यङ्गैस्त्रिगुणैः सर्वैः क्रमादाख्या यथोत्तरं। सेनामुखं गुल्मगणौ वाहिनी पृतना चमूः। अनीकिनी दशानीकिन्यक्षौहिण्यथ सम्पदि॥ ३६
सम्पत्तिः श्रीश्च लक्ष्मीश्च विपत्त्यां विपदापदौ। आयुधन्तु प्रहरणं शस्त्रमस्त्रमथास्त्रियां। धनुश्चापौ धन्वशरासनकोदण्डकार्मुकं। इष्वासोऽप्यथ कर्णस्य कालपृष्ठं शरासनं। कपि
ध्वजस्य गाण्डीवगाण्डिवौ पुन्नपुंसकौ। कोटिरस्याटनी गोधे तले ज्याघातवारणे। लस्तकस्तु धनुर्मध्यं मौर्वी ज्या शिञ्जिनी गुणः। स्यात्प्रत्यालीढमालीढमित्यादि स्थानपञ्चकं। लक्षं लक्ष्यं शरव्य

ञ्च शराभ्यास उपासनं॥ पृषत्कबाणविशिखा अजिह्मगखगाशुगाः। कलम्बमार्गणशराः पत्री रोप इषुर्द्वयोः॥ प्रक्ष्वेडनास्तु नाराचाः पक्षो वाजस्त्रिषूत्तरे। निरस्तः प्रहिते बाणे विषाक्ते दि
ग्धलिप्तकौ। तूणोपासङ्गतूणीरनिषङ्गा इषुधिर्द्वयोः। तूण्यां खड्गे तु निस्त्रिंशचन्द्रहासासिरिष्टयः। कौक्षेयको मण्डलाग्रः करवालः कृपाणवत्। त्सरुः खड्गादिमुष्टौ स्यान्मेखला तन्निबन्ध
नं॥ फलकोऽस्त्री फलं चर्म संग्राहो मुष्टिरस्य यः। द्रुघणो मुद्गरघनौ स्यादीली करवालिका॥ भिन्दिपालः सृगस्तुल्यौ परिघः परिघातिनः। द्वयोः कुठारः स्वधितिः परशुश्च परश्वधः।
स्याच्छस्त्री चासिपुत्री च छुरिका चासिधेनुका॥ वा पुंसि शल्यं शङ्कुर्ना सर्वला तोमरोऽस्त्रियां। प्रासस्तु कुन्तः कोणस्तु स्त्रियः पाल्यश्रिकोटयः। सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसंनहनार्थकः। लोहा
भिसारोऽस्त्रभृतां राज्ञां नीराजनाविधिः। यत्सेनयाभिगमनमरौ तदभिषेणनं। यात्रा व्रज्याभिनिर्याणं प्रस्थानं गमनं गमः। स्यादासारः प्रसरणं प्रचक्रं चलितार्थकं। अहितान्प्रत्यभीतस्य
रणे यानमभिक्रमः॥ वैतालिका बोधकराश्चाक्रिका घाण्टिकार्थकाः। स्युर्मागधास्तु मगधा बन्दिनः स्तुतिपाठकाः। संशप्तकास्तु समयात्संग्रामादनिवर्तिनः। रेणुर्द्वयोः स्त्रियां धूलिः पांशुर्ना न द्वयो रजः॥

चूर्ण्णे क्षोदः समुत्पिञ्जपिञ्जलौ भृशमाकुले ॥ पताका वैजयन्ती स्यात् केतनं ध्वजमस्त्रियां । सा वीराशंसनं युद्धभूमिर्य्यातिभयप्रदा । अहंपूर्व्वमहंपूर्व्वमित्यहंपूर्व्विका स्त्रियां । आहोपुरुषिका
दर्प्पाद्या स्यात्संभावनात्मनि । अहमहमिका तु सा स्यात्परस्परं यो भवत्यहंकारः । द्रविणं तरःसहो बलशौर्य्याणि स्थाम शुष्मञ्च । शक्तिः पराक्रमः प्राणो विक्रमस्त्वतिशक्तिता । वीरपानन्तु यत्पानं वृ
त्ते भाविनि वा रणे । युद्धमायोधनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणं । मृधमास्कन्दनं संख्यं समीकं साम्परायिकं । अस्त्रियां समरानीकरणाः कलहविग्रहौ । संप्रहाराभिसंपातकलिसंस्फोटसंयुगाः ।
ख्र अभ्यामर्द्दसमाघातसंग्रामाभ्यागमाहवाः । समुदायः स्त्रियः संयत्समित्याजिसमिद्युधः । नियुद्धं बाहुयुद्धेऽथ तुमुलं रणसंकुलं । क्ष्वेडा तु सिंहनादः स्यात्करिणां घटना घटा । क्रन्दनं योधसं ३१
रावो बृंहितं करिगर्ज्जितं । विस्फारो धनुषः स्वानः पटहाडम्बरौ समौ ॥ प्रसभन्तु बलात्कारो हठोऽथ स्खलितं छलं । अजन्यं क्लीबमुत्पात उपसर्गः समन्त्रयं ॥ मूर्च्छा तु कश्मलं मोहोऽप्य
वमर्द्दस्तु पीडनं । अभ्यवस्कन्दनन्त्वभ्यासादनं विजयो जयः ॥ वैरशुद्धिः प्रतीकारो वैरनिर्य्यातनञ्च सा ॥ प्रद्रावोद्द्रावसन्द्राव सन्दावा विद्रवो द्रवः । अपक्रमोऽपयानञ्च रणे भङ्गः पराजयः । पराजितपराभू

तौ त्रिषु नष्टतिरोहितौ ॥ प्रमापणं निबर्हणं निकारणं विशारणं । प्रवासनं परासनं निषूदनं निहिंसनं । निर्व्वासनं संज्ञपनं निर्ग्रन्थनमपासनं । निस्तर्हणं निहननं क्षणनं परिवर्ज्जनं । निर्व्वापणं
विशसनं मारणं प्रतिघातनं ॥ उद्वासनप्रमथनक्रथनोज्जासनानि च । आलम्भपिञ्जविशरघातोन्माथवधा अपि । स्यात्पञ्चता कालधर्म्मो दिष्टान्तः प्रलयोऽत्ययः ॥ अन्तो नाशो द्वयोर्मृ
त्युर्म्मरणं निधनोऽस्त्रियां ॥ परासुप्राप्तपञ्चत्वपरेतप्रेतसंस्थिताः । मृतप्रमीतौ त्रिष्वेते चिता चित्या चितिः स्त्रियां । कबन्धोऽस्त्री क्रियायुक्तमपमूर्द्धकलेवरं । श्मशानं स्यात्पि
तृवनं कुणपः शवमस्त्रियां ॥ प्रग्रहोपग्रहौ बन्द्यां कारा स्याद्बन्धनालये । पुंसि भूम्न्यसवः प्राणाश्चैवं जीवोऽसुधारणं । आयुर्ज्जीवितकालो ना जीवातुर्ज्जीवनौषधं ॥ इत्यमर
सिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने क्षत्रियवर्गः ॥ ॥ ऊरव्या ऊरुजा अर्य्या वैश्या भूमिस्पृशो विशः । आजीवो जीविका वार्त्ता वृत्तिर्व्वर्त्तनजीवने । स्त्रियां कृषिः पाशुपाल्यं वाणिज्यं चेति
वृत्तयः ॥ सेवा श्ववृत्तिरनृतं कृषिरुञ्छशिलं त्वृतं । द्वे याचितायाचितयोर्य्यथासंख्यं मृतामृते ॥ सत्यानृतं वणिग्भावः स्यादृणं पर्य्युदञ्चनं । उद्धारोऽर्थप्रयोगस्तु कुसीदं वृद्धिजीविका । याच्ञयाप्तं

याचितकं निमयादापमित्यकं । उत्तमर्णाधमर्णौ द्वौ प्रयोक्तृग्राहकौ क्रमात् ॥ कुसीदिको वार्द्धुषिको वृद्ध्याजीवश्च वार्द्धुषिः । क्षेत्राजीवः कर्षकश्च कृषकश्च कृषीवलः । क्षेत्रं व्रैहेयशाले-
यं व्रीहिशाल्युद्भवोचितं ॥ यव्यं यवक्यं षष्टिक्यं यवादिभवनं हि यत् ॥ तिल्यं तैली-नवन्माषोमाणुभङ्गा द्विरूपता । मौद्गीनकौद्रवीणादि शेषधान्योद्भवक्षमं । बीजाकृतं तूप्तकृष्टे सीत्य-
म म कृष्टञ्च हल्यवत् ॥ त्रिगुणाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहल्यं त्रिसीत्यमपि ॥ द्विगुणाकृ-ते तु सर्वं पूर्वं शम्बाकृतमपीह ॥ द्रोणाढकादिवापादौ द्रौणिकाढकिकादयः ॥ खारीवापस्तु खारीक ३८
उत्तमर्णादयस्त्रिषु । पुंनपुंसकयोर्वप्रः केदारः क्षेत्रमस्य तु । केदारकं स्यात् कैदा-र्यं क्षेत्रं कैदारिकं गणे । लोष्टानि लेष्टवः पुंसि कोटिशो लोष्टभेदनः । प्राजनं तोदनं तोत्रं खनित्रम
अवदारणे ॥ दात्रं लवित्रमाबन्धो योक्त्रं योत्रमथो फलं । निरीशं कुटकं फालः कृषको लाङ्गलं हलं । गोदारणञ्च सीरोथ शम्या स्त्री युगकीलकः । ईषा लाङ्गलदण्डः स्यात् सीता लाङ्
गलपद्धतिः ॥ पुंसि मेधिः खले दारु न्यस्तं यत्पशुबन्धने । आशुर्व्रीहिः पाटलः स्याच्छितशूकयवौ समौ । तोक्मस्तु तत्र हरिते कलायस्तु सतीनकः । हरेणुरेणुकौ चास्मिन् कोरदूषस्तु कोद्रवः ॥ मङ्गल्य

को मसूरोथ मकुष्ठकमयुष्ठकौ । वनमुद्गे सर्षपे तु द्वौ तन्तुभकदम्बकौ । सिद्धार्थस्त्वेष धवलो । गोधूमः सुमनः समौ । स्याद्यावकस्तु कुल्माषः चणको हरिमन्थकः । द्वौ तिले तिलपेजश्च तिलपि-
ञ्जश्च निष्फले ॥ क्षवः क्षुताभिजननं राजिका कृष्णिकासुरी । स्त्रियौ कङ्गुप्रि-यङ्गू द्वे अतसी स्यादुमा क्षुमा । मातुलानी तु भङ्गायां व्रीहिभेदस्त्वणुः पुमान् । किंशारुः सस्यशूकं
स्यात् कणिशं सस्यमञ्जरी । धान्यं व्रीहिः स्तम्बकरिः स्तम्बो गुच्छस्तृणादिनः । नाडी ना-लञ्च काण्डोस्य पलालोऽस्त्री स निष्फलः । कडङ्गरो बुसं क्लीबे धान्यत्वचि तुषः पुमान् । शूकोऽस्त्री श्ल-
क्ष्णतीक्ष्णाग्रे शमी शिम्बा त्रिषूत्तरे ॥ ऋद्धमावसितं धान्यं पूतन्तु बहुलीकृतं ॥ माषादयः शमीधान्ये शूकधान्ये यवादयः । शालयः कलमाद्याश्च षष्टिकाद्याश्च पुंस्यमी ॥ तृणधा-
न्यानि नीवाराः स्त्री गवेधुर्गवेधुका । अयोग्रं मुसलोऽस्त्री स्यादुदूखलमुलूखलं । प्रस्फोटनं शूर्पमस्त्री चालनी तितउः पुमान् । स्यूतप्रसेवौ कण्डोलपिटौ कटकिलिञ्जकौ । समानौ र-
सवत्यान्तु पाकस्थानमहानसे । पौरोगवस्तदध्यक्षः सूपकारास्तु बल्लवाः । आरालिका आन्धसिकाः सूदा औदनिका गुणाः । आपूपिकः कान्दविका भक्ष्यकारा इमे त्रिषु । अश्मन्तमुद्धानमधि-

यणी चुल्लिरन्तिका । अङ्गारधानिकाङ्गारशकट्यपि हसन्त्यपि । हसन्यप्यथ न स्त्री स्यादङ्गारो ऽलातमुल्मुकं । क्लीबे ऽम्बरीषं भ्राष्ट्रो ना कन्दुर्वा स्वेदनी स्त्रियां । अलिञ्जरः स्यान्मणिकः कर्कर्यालुर्गलन्ति-
का । पिठरः स्थाल्युखा कुण्डं कलशस्तु त्रिषु द्वयोः । घटः कुटनिपावस्त्री शरावो वर्द्धमानकः । ऋजीषं पिष्टपचनं कंसो ऽस्त्री पानभाजनं । कुतूः कृत्तेः स्नेहपात्रं सैवाल्पा कुतुपः पुमान् ।
सर्वमावपनं भाण्डं पात्रामत्रं च भाजनं । दर्विः कम्बिः खजाका च स्यात्तर्दूर्दारुहस्तकः । अस्त्री शाकं हरितकं शिग्रुरस्य तु नाडिका । कलम्बश्च कडम्बश्च वेस-
वार उपस्करः । तिन्तिडीकं च चुक्रं च वृक्षाम्लमथ वेल्लजं । मरीचं कोलकं कृष्णमूषणं धर्मपत्तनं । जीरको जरणो ऽजाजी कणा कृष्णे तु जीरके । सुषवी कारवी पृथ्वी पृथुः का- ३९
लोपकुञ्चिका । आर्द्रकं शृङ्गवेरं स्यादथ छत्रा वितुन्नकं । कुस्तुम्बुरु च धान्याकमथ शुण्ठी महौषधं । स्त्रीनपुंसकयोर्विश्वं नागरं विश्वभेषजं । आरनालकसौवीरकुल्माषाभिषुतानि
च । अवन्तिसोमधान्याम्लकुञ्जलानि च काञ्जिके ॥ सहस्रवेधि जतुकं बाह्लीकं हिङ्गु रामठं ४० ॥ तत्पत्री कारवी पृथ्वी बाष्पिका कबरी पृथुः । निशाख्या काञ्चनी पीता हरिद्रा

वरवर्णिनी । सामुद्रं यत्तु लवणमक्षीवं वशिरं च तत् ॥ सैन्धवो ऽस्त्री शीतशिवं माणिमन्थं च सिन्धुजे । रौमकं वसुकं पाक्यं बिडं च कृतके द्वयं ॥ सौवर्चले ऽक्षरुचकं तिलकं तत्र मेचके । मत्स-
ण्डी फाणितं खण्डविकारे शर्करा सिता । कूर्चिका क्षीरविकृतिः स्याद्रसाला तु मार्जिता । स्यात्तेमनं तु निष्ठानं त्रिलिङ्गा वासितावधेः । शूलाकृतं भटित्रं च शूल्यमुख्यं तु पैठरं ।
प्रणीतमुपसम्पन्नं प्रयस्तं स्यात्सुसंस्कृतं ॥ स्यात्पिच्छिलं तु विजिलं संमृष्टं शोधितं समे । चिक्कणं मसृणं स्निग्धं तुल्ये भावितवासिते ॥ आपक्वं पौलिरभ्यूषो लाजाः पुंभूम्नि चाक्षताः ।
पृथुकः स्याच्चिपिटको धाना भृष्टयवे स्त्रियः । पूपो ऽपूपः पिष्टकः स्यात्करम्भो दधिसक्तवः ॥ भिस्सा स्त्री भक्तमन्धो ऽन्नमोदनो ऽस्त्री स दीदिविः । भिस्सटा दग्धिका सर्वरसाग्रे मण्डमस्त्रि-
यां । मासराचामनिस्रावा मण्डे भक्तसमुद्भवे ४७ ॥ यवागूरुष्णिका श्राणा विलेपी तरला च सा । गव्यं त्रिषु गवां सर्वं गोविड्गोमयमस्त्रियां ॥ तत्तु शुष्कं करीषो ऽस्त्री दुग्धं क्षीरं
पयः समं ॥ पयस्यमाज्यदध्यादि द्रप्स्यं दधि घनेतरत् ॥ घृतमाज्यं हविः सर्पिर्नवनीतं नवोद्धृतं ॥ तत्तु हैयङ्गवीनं यद्ध्योगोदोहोद्भवं घृतं ॥ दण्डाहतं कालशेयमरिष्टमपि गोरसः । तक्र

ना हृदश्विन्मथितं पादाम्बर्द्धाम्बु निर्ज्जलं ॥ मण्डं दधिभवं मस्तु पीयूषोऽभिनवं पयः ॥ अशनाया बुभुक्षा क्षुद्ग्रासस्तु कवलार्थकः ॥ सपीतिः स्त्री तुल्यपानं सग्धिः स्त्री सहभोजनं ॥ उदन्या तु पिपा-
सा तृट् तर्षो जग्धिस्तु भोजनं ॥ जेमनं लेप आहारो निघासो न्याद इत्यपि । सौहित्यं तर्पणं तृप्तिः फेला भुक्तसमुज्झितं ॥ कामं प्रकामं पर्याप्तं निकामेष्टं यथेप्सितं ॥ गोपे गो-
पालगोसंख्यगोधुगाभीरवल्लवाः ॥ गोमहिष्यादिकं पादबन्धनं गो गवीश्वरे ॥ गोमान्गोमी गोकुलन्तु गोधनं स्याद्गवां व्रजः ॥ उक्षा भद्रो बलीवर्द्द ऋषभो वृषभो वृषः ॥ ४०
अनड्वान्सौरभेयो गौ उक्ष्णां संहतिरौक्षकं ॥ गव्या गोत्रा गवां वत्सधेन्वोर्वात्सकधे-नुके ॥ वृषो महान्महोक्षः स्याद्वृद्धोक्षस्तु जरद्गवः ॥ उत्पन्न उक्षा जातोक्षो दम्यवत्सतरौ समौ ॥
आर्षभ्यः षण्डतायोग्यः षण्डो गोपतिरिट्चरः ॥ स्कन्धदेशस्य वहः सास्ना तु गलकम्बलः ॥ स्यान्नस्तितस्तु नस्योतः प्रष्ठवाट् युगपार्श्वगः ॥ युगादीनान्तु वोढारो युग्यप्रास-
ङ्गिकशाकटाः ॥ खनति तेन तद्वोढास्येदं हालिकसैरिकौ ॥ धूर्वहे धुर्यधौरेयधुरीणाः सधुरन्धराः ॥ उभावेकधुरीणैकधुरावेकधुरावहे । स तु सर्व्वधुरीणः स्याद्यो वै सर्व्वधुराव

माहेयी सौरभेयी गौ उस्रा माता च शृङ्गिणी । अर्ज्जुन्यघ्न्या रोहिणी स्यादुत्तमा गोषु नैचिकी । वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः शवलीधवलादयः । द्विहायनी द्विवर्षा गौ एकाब्दा त्वेकहायनी । वशा वन्ध्याव-
तोका तु स्रवद्गर्भाथ सन्धिनी । आक्रान्ता वृषभेणाथ वेहद्गर्भोपघातिनी । काल्योपसर्या प्रजने प्रष्ठौही बालगर्भिणी । स्यादचण्डी तु सुकरा बहुसूतिः परेष्टुका । चिरसूता वष्कय-
णी धेनुः स्यान्नवसूतिका । सुव्रता सुखसन्दोह्या पीनोध्नी पीवरस्तनी । द्रोणक्षीरा द्रोणदुग्धा धेनुष्या बन्धकस्थिता । समांसमीना सा यैव प्रतिवर्षं प्रसूयते । ऊधस्तु क्लीवमापीनं स-
मौ शिवककीलकौ । न पुंसि दाम सन्दानं पशुरज्जुस्तु दामनी । वैशाखमन्थमन्थानमन्थाना मन्थदण्डके । कुठरो दण्डविष्कम्भो मन्थनी गर्गरी सम । उष्ट्रे क्रमेलकमयमहाङ्गाः करभ-
कः शिशुः करभाः स्युः शृङ्खलका दारवैः पादबन्धनैः । अजा छागी शुभच्छागबस्तच्छगलका अजे ॥ मेढ्रोरभ्रोरणोर्णायुमेषवृष्णय एडकाः ॥ उष्ट्रोरभ्राजवृन्दे स्यादौष्ट्रकौरभ्रकाजकं ।
चक्रीवन्तस्तु वालेया रासभा गर्द्दभाः खराः । वैदेहकः सार्थवाहो नैगमो वाणिजो वणिक् ॥ पण्याजीवो ह्यापणिकः क्रयविक्रयिकश्च सः । विक्रेता स्याद्विक्रयिकः क्रायिकक्रयिकौ समौ ।

विक्रमास्याद्धिक्वाथितः क्वथितः क्वाथितः समौ ॥ वाणिज्यं तु वणिज्या स्यान्मूल्यं वस्नोऽप्यवक्रयः। नीवी परिपणं मूल धनं लाभोऽधिकं फलं। परिदानं परीवर्तो नैमेयनियमावपि। पु
मानुपाधिर्न्यासः प्रतिदानं तदर्पणं ॥ क्रये प्रसारितं क्रय्यं क्रेयं क्रेतव्यमात्रके। विक्रेयं पणितव्यं च पण्यं क्रय्यादयस्त्रिषु। क्लीबे सत्यापनं सत्यङ्कारः सत्याकृतिः स्त्रि
यां। विपणो विक्रयः संख्या संख्येये ह्यादश त्रिषु। विंशत्याद्याः सदैकत्वे सर्वाः संख्येयसंख्ययोः। संख्यार्थे द्विबहुत्वे स्तस्तासु चानवतेः स्त्रियः। पङ्क्तेः शतसहस्रा ४१
दि क्रमाद्दशगुणोत्तरं। यौतवं द्रुवयं पाय्यमिति मानार्थकं त्रयं॥ मानं तुलाङ्गुलिप्रस्थै गुञ्जाः पञ्चाद्यमाषकः। ते षोडशाक्षः कर्षोऽस्त्री पलं कर्षचतुष्टयं ॥ सुवर्णबिस्तौ हेम्नो
ऽक्षे कुरुबिस्तस्तु तत्पले ॥ तुला स्त्रियां पलशतं भारः स्याद्विंशतिस्तुलाः ॥ आचितो दश भाराः स्युः शाकटो भार आचितः। कार्षापणः कार्षिकः स्यात्कार्षिके ताम्रिके पणः। अस्त्रियामा

ढकद्रोणौ खारी वाहो निकुञ्चकः। कुडवः प्रस्थ इत्याद्याः परिमाणार्थकाः पृथक्। पादस्तुरीयो भागः स्यादंशभागौ तु वण्टकौ। द्रव्यं वित्तं स्वापतेयं रिक्थमृक्थं धनं वसु।
हिरण्यं द्रविणं द्युम्नमर्थरैविभवा अपि। स्यात्कोशश्च हिरण्यं च हेमरूप्ये कृताकृते। ताभ्यां यदन्यत्तत्कुप्यं रूप्यं तद्द्वयमाहतं ॥ गारुत्मतं मरकतमश्मगर्भो हरिन्मणिः।
शोणरत्नं लोहितकः पद्मरागोऽथ मौक्तिकं ॥ मुक्ताथ विद्रुमः पुंसि प्रवालं पुंनपुंसकं। रत्नं मणिर्द्वयोरश्मजातौ मुक्तादिकेऽपि च। स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं हेम हा
टकं। तपनीयं शातकुम्भं गाङ्गेयं भर्म कर्बुरं। चामीकरं जातरूपं महारजतकाञ्चनं। रुक्मं कार्तस्वरं जाम्बूनदमष्टापदोऽस्त्रियां ॥ अलंकारसुवर्णं यच्छृङ्
गीकनकमित्यदः। दुर्वर्णं रजतं रूप्यं खर्जूरं श्वेतमित्यपि। रीतिः स्त्रियामारकूटो न स्त्रियामथ ताम्रकं। शुल्वं म्लेच्छमुखं द्व्यष्टवरिष्ठोदुम्बराणि च। लोहोऽस्त्री शस्त्रकं तीक्ष्णं
पिण्डं कालायसायसी। अश्मसारोऽथ मण्डूरं सिंहाणमपि तन्मले। सर्वं च तैजसं लोहं विकारस्त्वयसः कुशी। क्षारः काचोऽथ चपलो रसः सूतश्च पारदे। गवलं माहि

यष्टिं गमध्वकं गिरिजामलं ॥ आम्रातकं नं कपीवीतं कायामाङ्कः नयामूनं । उन्दुकं नं गिखित्रीवं विकङ्कतकमच्छ्रवकं । काश्मर्यः सर्विकाश्चा । रुद्वन्तुन्नं नगाङ्कनं । वसगर्तं नाङ्कीगे
लं गन्धागन्धनिन्दुगन्धर्वं ॥ शीगन्धिवाश्च वङ्कथाकूलान्याउकूला नूका । जाउ पूर्थयूघकउ यौङ्कवंकूमूमाङ्कन । यिङ्कः लं पिनलं गाल । मालश्रकविनालका । कोलयम
थ्याग्निविजमग्नमन्दुशिलाजतु ॥ वालगन्धवमधाण पिंडुगो वणगाः समाः ॥ हिंगुवाः ॥ विवारुः ॥ कनमिन्दुवंनागसतुव । नागःसीमकायागेष्ट वधाणिगुपू
१ यिद्वर्द । वज्रवज्रमथयिवू ॥ कूलाथकमलाउवं । स्याकूर्मरवङ्किगिर्थं मकावजनमिथ्यपि । मयकामलडुसुयूश्चगोकूंगगवामणिः । मधूश्चीर्दमाङ्किकावि ४२
मधूष्ठिलूलुसिक्कवः । मनः गिलाउकूलदीमनाङ्कानेगजिह्विका । मे यालीकूलदीगोला यवक्काबाय वागुज ॥ याश्मः थमङ्किकाङ्कावः कायानःमूखव
र्द्वकाः । शीवर्द्धनेग्याङ्कवर्द । ववूङ्कीबा वंगलावना । गिसूजङ्गेवनमविवं भावर्द्धनमेद्धवं । यद्विर्विपियनीकूर्तं यविकागिवद्धयपि ॥ गोलामीश्चनकगोनायवांगव

शूद्रलोवैश्यया पुत्रकारणा २

शूद्रयानाम

कावध्यनं । त्रिवादृशुमर्णं ग्रायं गिरुनाउरुलपिवी । कृष्यमवर्णिरुकूगोनामतिगानूगासम वैश्यवर्गः ॥ ॥ शूद्राश्चावरवर्णाश्च वृषलाश्च जघन्यजाः ॥ आचण्डालात्तु
संकीर्णा अम्बष्ठकरणादयः ॥ शूद्राविशोस्तु करणो ऽम्बष्ठो वैश्याद्विजन्मनोः ॥ शूद्राक्षत्रिययोरुग्रो मागधः क्षत्रियाविशोः । माहिष्यो ऽर्याक्षत्रिययोः क्ष
त्तार्याशूद्रयोः सुतः । ब्राह्मण्यां क्षत्रियात्सूतस्तस्यां वैदेहको विशः ॥ रथकारस्तु माहिष्यात्करण्यां यस्य संभवः ॥ स्याच्चण्डालस्तु जनितो ब्राह्मण्यां वृषलेन यः ॥
कारुः शिल्पी संहतैस्तैर्द्वयोः श्रेणिः सजातिभिः ॥ कुलकः स्यात्कुलश्रेष्ठी मालाकारस्तु मालिकः ॥ कुम्भकारः कुलालः स्यात्पलगण्डस्तु लेपकः ॥ तन्तुवायः कु
विन्दः स्यात्तुन्नवायस्तु सौचिकः ॥ रङ्गाजीवश्चित्रकरः शस्त्रमार्जो ऽसिधावकः ॥ पादूकृच्चर्मकारः स्याद्व्योकारो लोहकारकः ॥ नाडिंधमः स्वर्णकारः कलादो रुक्मकारकः
स्याच्छाङ्खिकः काम्बविकः शौल्बिकस्ताम्रकुट्टकः ॥ तक्षा तु वर्द्धकिस्त्वष्टा रथकारस्तु काष्ठतट् ॥ ग्रामाधीनो ग्रामतक्षः कौटतक्षो ऽनधीनकः ॥ क्षुरी मुण्डी दिवाकीर्ति न

मी चित्राकावसायिनः ॥ निर्णेजकः स्याद्रजकः शौण्डिको मण्डहारकः । जाबालः स्यादजाजीवो देवाजीवस्तु देवलः । स्यान्माया शाम्बरी मायाकारस्तु प्रातिहारिकः । शैलालिनस्तु शैलूषा जायाजीवा ४३
ः कृशाश्विनः । भरता इत्यपि नटाः चारणास्तु कुशीलवाः । मार्दङ्गिका मौरजिकाः पाणिवादास्तु पाणिघाः । वेणुध्माः स्युर्वैणविका वीणावादास्तु वैणिकाः ॥ जीवान्तकः शाकुनिको
द्वौ वागुरिकजालिकौ । वैतंसिकः कौटिकश्च मांसिकश्च समं त्रयम् । भृतको भृतिभुक्कर्मकरो वैतनिकोऽपि सः । वार्त्तावहो वैवधिको भारवाहस्तु भारिकः ॥ विवर्णः पामरो नीचः प्रा
कृतश्च पृथग्जनः ॥ निहीनोऽपसदो जाल्मः क्षुल्लकश्चेतरश्च सः । भृत्ये दासेयदासेरदासगोप्यकचेटकाः । नियोज्यकिङ्करप्रैष्यभुजिष्यपरिचारकाः ॥ पराचितपरिस्कन्द
परजातपरैधिताः ॥ मन्दस्तुन्दपरिमृज आलस्यः शीतकोऽलसोऽनुष्णः ॥ दक्षे तु चतुरपेशलपटवः सूत्थान उष्णश्च । चण्डालप्लवमातङ्गदिवाकीर्त्तिजनङ्गमाः ॥ निषादश्वपचावन्ते
वासिचाण्डालपुक्कसाः ॥ भेदाः किरातशबरपुलिन्दा म्लेच्छजातयः ॥ व्याधो मृगवधाजीवो मृगयुर्लुब्धकोऽपि सः ॥ कौलेयकः सारमेयः कुक्कुरो मृगदंशकः । शुनको भषकः श्वा स्यादलर्कस्तु सयो

गितः ॥ श्वा विश्वकद्रुर्मृगया कुशलः सरमा शुनी । विट्चरः शूकरो ग्राम्यो वर्करस्तरुणः पशुः ॥ आच्छोदनं मृगव्यं स्यादाखेटो मृगया स्त्रियाम् । दक्षिणारुर्लुब्धयोगाद्दक्षिणेर्मा कुरङ्ग
कः ॥ चौरैकागारिकस्तेनदस्युतस्करमोषकाः ॥ प्रतिरोधिपरास्कन्दिपाटच्चरमलिम्लुचाः ॥ चौरिका स्तैन्यचौर्ये च स्तेयं लोप्त्रं तु तद्धने ॥ वीतंसस्तूपकरणं बन्धने मृगपक्षिणाम् ॥
उन्माथः कूटयन्त्रं स्याद्वागुरा मृगबन्धिनी ॥ शुल्बं वराटकं स्त्री तु रज्जुस्त्रिषु वटी गुणः ॥ उद्घाटनं घटीयन्त्रं सलिलोद्वाहनं प्रहेः ॥ पुंसि वेमा वायदण्डः सूत्राणि नरि तन्तवः ॥ वाणि
र्व्युतिः स्त्रियौ तुल्ये पुस्तं लेप्यादि कर्मणि । पाञ्चालिका पुत्रिका स्याद्वस्त्रदन्तादिभिः कृता ॥ जतुत्रपुविकारे तु जातुषं त्रापुषं त्रिषु । पिटकः पेटकः पेटा मञ्जूषाथ विहङ्गिका । भारयष्टिस्तदालम्बि शिक्यं काचोऽथ पादु
का ॥ पादूरुपानत्स्त्री सैवानुपदीना पदायता ॥ नद्ध्री वर्ध्री वरत्रा स्यादश्वादेस्ताडनी कशा ॥ चाण्डालिका तु कण्डोलवीणा चण्डालवल्लकी ॥ नाराची स्यादेषणिका शाणस्तु निकषः कषः ॥
व्रश्चनः पत्रपरशुरीषिका तूलिका समे । तैजसावर्त्तनी मूषा भस्त्रा चर्मप्रसेविका ॥ आस्फोटनी वेधनिका कृपाणी कर्तरी समे । वृक्षादनी वृक्षभेदी टङ्कः पाषाणदारणः ॥ क्रकचोऽस्त्री

ययवयं स्याजानावमशिखिका। सूर्म्मी स्थूणायःप्रतिमा शिल्पं कर्म्म कलादिकं। प्रतिमानं प्रतिबिम्बं प्रतिमा प्रतियातना प्रतिच्छाया। प्रतिकृतिरर्चा पुंसि प्रतिनिधिरुपमोपमानं स्यात्॥ वाच्यलिङ्गाः
समस्तुल्यः सदृक्षः सदृशः सदृक्। साधारणः समानश्च स्युरुत्तरपदे त्वमी। निभसंकाशनीकाशप्रतीकाशोपमादयः॥ कर्म्मण्या तु विधा भृत्या भृतयो भर्म्म वेतनं। भरण्यं भर
णं मूल्यं निर्वेशः पण इत्यपि। सुरा हलिप्रिया हाला परिस्रुद्वरुणात्मजा। गन्धोत्तमा प्रसन्नेरा कादम्बर्य्यः परिस्रुता। मदिरा कश्यमद्ये चाप्यवदंशस्तु भक्षणं। शुण्डापानं म
दस्थानं मधुवारा मधुक्रमाः। मध्वासवो माधवको मधु माध्वीकमद्वयोः। मैरेयमासवः सीधुर्मेदको जगलः समौ। सन्धानं स्यादभिषवः किण्वं पुंसि तु नग्नहूः। कारोत्तरः सुरा ४४
मण्ड आपानं पानगोष्ठिका॥ चषकोऽस्त्री पानपात्रं सरकोऽप्यनुतर्षणं। धूर्त्तोऽक्षदेवी कितवोऽक्षधूर्त्तो द्यूतकृत्समाः। स्युर्लग्नकाः प्रतिभुवः सभिका द्यूतकारकाः। द्यूतोऽस्त्रियाम
क्षवती कैतवं पण इत्यपि। पणोऽक्षेषु ग्लहोऽक्षास्तु देवनाः पाशकाश्च ते। परिणायस्तु शारीणां समन्तान्नयनेऽस्त्रियां। अष्टापदं शारिफलं प्राणिद्यूतं समाह्वयः। उक्ता भूरिप्रयोग

त्वादेकस्मिन्येऽत्र यौगिकाः। ताद्धर्म्यादन्यतो वृत्तावूह्या लिङ्गान्तरेऽपि ते॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिंगानुशासने शूद्रवर्गः॥ ॥ भूकाण्डो नाम द्वितीयः समाप्तः॥ ॥ विशेष्यनिघ्नैः
संकीर्ण्णैर्नानार्थैरव्ययैरपि। लिंगादिसंग्रहैर्वर्ग्गाः सामान्यवर्गसंश्रयाः॥ स्त्रीदाराद्यैर्यद्विशेष्यं यादृशैः प्रस्तुतं पदैः। गुणद्रव्यक्रियाशब्दास्तथा स्युस्तस्य भेदकाः॥ सुकृती पुण्य
वान्धन्यो महेच्छस्तु महाशयः। हृदयालुः सुहृदयो महोत्साहो महोद्यमः॥ प्रवीणे निपुणाभिज्ञविज्ञनिष्णातशिक्षिताः। वैज्ञानिकः कृतमुखः कृती कुशल इत्यपि॥ पूज्यः प्र
तीक्ष्यः सांशयिकः संशयापन्नमानसः। दक्षिणीयो दक्षिणार्हस्तत्र दाक्षिण्य इत्यपि॥ स्युर्वदान्यस्थूललक्षदानशौण्डा बहुप्रदे। जैवातृकः स्यादायुष्मानन्तर्वाणिस्तु शास्त्रवित्। परि
क्षकः कारणिको वरदस्तु समर्द्धकः॥ हर्षमाणो विकुर्वाणः प्रमना हृष्टमानसः॥ दुर्म्मना विमना अन्तर्मनाः स्यादुत्क उन्मनाः। दक्षिणे सरलोदारौ सुकलो दातृभोक्तरि। तत्पर
प्रसितासक्ताविष्टार्थोद्युक्त उत्सुकः॥ प्रतीते प्रथितख्यातवित्तविज्ञातविश्रुताः॥ गुणैः प्रतीते तु कृतलक्षणाहतलक्षणौ। इभ्य आढ्यो धनी स्वामी त्वीश्वरः पतिरीशिता। अधिभूर्नायको नेता

नेता प्रभुः परिवृढोऽधिपः । अधिकर्द्धिः समृद्धः स्यात् कुटुम्बव्यापृतस्तु यः । स्यादभ्यागारिकस्तस्मिन्नुपाधिश्च पुमानयं ॥ वराङ्गरूपोपेतो यः सिंहसंहननो हि सः ॥
निर्वार्यः कार्यकर्ता यः सम्पन्नः सत्वसम्पदा ॥ अवाचि मूके ऽथ मनोजवसः पितृसन्निभः । सत्कृत्यालंकृतां कन्यां यो ददाति स कूकुदः । लक्ष्मीवा-
न् लक्ष्मणः श्रीलः श्रीमान् स्निग्धस्तु वत्सलः ॥ स्याद्दयालुः कारुणिकः कृपालुः सूरतः समाः । स्वतन्त्रोऽपावृतः स्वैरी स्वच्छन्दो निरवग्रहः । परतन्त्रः पराधीनः पर-
वान्नाथवानपि । अधीनो निघ्न आयत्तोऽस्वच्छन्दो गृह्यकोऽप्यसौ ॥ खलपूः स्याद्बहुकरः दीर्घसूत्रश्चिरक्रियः । जाल्मोऽसमीक्ष्यकारी स्यात् कुण्ठो मन्दः क्रियासु यः ॥ कर्म-
क्षमोऽलंकर्मीणः क्रियावान् कर्मसूद्यतः । स कार्मः कर्मशीलो यः कर्मशूरस्तु कर्मठः ॥ भरण्यभुक् कर्मकरः कर्मकारस्तु तत्क्रियः । अपस्नातो मृतस्नात आमि-
षाशी तु शष्कुलः । बुभुक्षितः स्यात् क्षुधितो जिघत्सुरशनायितः । परान्नः परपिण्डादो भक्षको घस्मरोऽद्मरः । आद्यूनः स्यादौदरिको विजिगीषाविवर्जिते । उभौ त्वात्मम्भरिः कुक्षि- ४३

म्भरिः स्वोदरपूरके । सर्वान्नीनस्तु सर्वान्नभोजी गृध्नुस्तु गर्द्धनः । लुब्धोऽभिलाषुकः तृष्णक् समौ लोलुपलोलुभौ ॥ उन्मदस्तून्मदिष्णुः स्यादविनीतः समुद्धतः । मत्तशौण्डोत्कटक्षी-
बाः कामुके कमिताऽनुकः । कम्रः कामयिताऽभीकः कमनः कामनोऽभिकः ॥ विधेयो विनयग्राही वचनेस्थित आश्रवः । वश्यः प्रणेयो निभृतविनीतप्रश्रिताः समाः । धृष्टे धृष्णग्विया-
तश्च प्रगल्भः प्रतिभान्विते । स्यादधृष्टे तु शालीनो विलक्षो विस्मयान्विते । अधीरे कातरस्त्रस्नौ भीरुभीरुकभीलुकाः ॥ आशंसुराशंसितरि गृहयालुर्ग्रहीतरि । श्रद्धालुः श्रद्धया युक्ते प-
तयालुः पतिष्णुनि ॥ लज्जाशीलेऽपत्रपिष्णुर्वन्दारुरभिवादके ॥ शरारुर्घातुको हिंस्रः स्याद्वर्द्धिष्णुस्तु वर्द्धनः । उत्पतिष्णुस्तूत्पतिता अलंकरिष्णुस्तु मण्डनः । भूष्णुर्भविष्णुर्भविता वर्त्ति-
ष्णुर्वर्त्तनः समौ । निराकरिष्णुः क्षिप्नुः स्यात् सान्द्रस्निग्धस्तु मेदुरः ॥ ज्ञाता तु विदुरो विन्दु-र्विकासी तु विकस्वरः । विसृत्वरो विसृमरः प्रसारी च विसारिणी । सहिष्णुः सहनः क्षन्ता
तितिक्षुः क्षमिता क्षमी । क्रोधनोऽमर्षणः कोपी चण्डस्त्वत्यन्तकोपनः । जागरूको जागरिता घूर्णितः प्रचलायितः । स्वप्नक् शयालुर्निद्रालुर्निद्राणशयितौ समौ । पराङ्मुखः पराचीनः स्यादवा-

ग देवद्र्यङ् देवानञ्चति विष्वद्र्यङ् विष्वगञ्चति विष्वग। यः सहाञ्चति सध्र्यङ् स तिर्यङ् यस्तिरोऽञ्चति। वदो वदावदो वक्ता वागीशो वाक्पतिः समौ। वाचोयुक्तिःपटुर्वाग्मी वावदूकस्तुव
क्तरि। स्याज्जल्पाकस्तु वाचालो वाचाटो बहुगर्ह्यवाक्। दुर्मुखे मुखराबद्ध मुखौ शक्लः प्रियंवदः। लोहलः स्यादस्फुटवाक् गर्ह्यवादी तु कद्वदः। समौ कुवादकुचरौ स्याद
सौम्यस्वरोऽस्वरः। रवणः शब्दनो नान्दीवादी नान्दीकरः समौ। जडोऽज्ञ एडमू कस्तु वक्तुं श्रोतुमशिक्षिते। तूष्णीशीलस्तु तूष्णीको नग्नोऽवासा दिगम्बरः। निःकासितोऽवकृष्टः स्या ४६
दपध्वस्तस्तु धिक्कृतः। आत्तगर्वोऽभिभूतः स्याद्दापितः साधितः समौ। अधिक्षिप्तः प्रतिक्षिप्त बद्धकीलितसंयतौ। प्रत्यादिष्टो निरस्तः स्यात्प्रत्याख्यातो निराकृतः। निकृतस्तु
विप्रकृतो विप्रलब्धस्तु वञ्चितः। मनोहतः प्रतिहतः प्रतिबद्धो हतश्च सः। आ पन्न आपत्प्राप्तः स्यात्कान्दिशीको भयद्रुतः। आक्षारितः क्षारितोऽभिशस्ते संकसुकोऽस्थिरः॥
व्यसनार्त्तोपरक्तौ द्वौ विहस्तव्याकुलौ समौ। विक्लवो विह्वलः स्यात्तु विवशोऽरिष्टदुष्टधीः। कश्यः कशार्हः सन्नद्धः त्वाततायी वधोद्यतः। द्वेष्यस्त्वक्षिगतो वध्यः शीर्षच्छेद्यश्च यः समौ।

विष्यो विषेण यो वध्यो मुसल्यो मुसलेन यः॥ शिश्विदानोऽकृष्णकर्मा चपलश्चिकुरः समौ। दोषैकदृक् पुरोभागी निकृतस्त्वनृजुः शठः। कर्णेजपः सूचकः स्यात् पिशुनो दुर्जनः ख
लः। नृशंसो घातुकः क्रूरः पापो धूर्तस्तु वञ्चकः। अज्ञे मूढयथाजात मूर्खवैधे यबालिशाः॥ कदर्ये कृपणः क्षुद्र किम्पचानमितम्पचाः। निःस्वस्तु दुर्विधो दीनो दरिद्रो
दुर्गतोऽपि सः। वनीयको याचनको मार्गणो याचकार्थिनौ। अहङ्कारवानहं युः स्याच्छुभंयुस्तु शुभान्वितः॥ दिव्योपपादुका देवा नृगवाद्या जरायुजाः। स्वेदजाः कृमि
दंशाद्याः पक्षिसर्पादयोऽण्डजाः॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने मनघ्नाणि वर्गः॥ ॥उद्भिदस्तरुगुल्माद्या उद्भिदुद्भिज्जमुद्भिदं। सुन्दरं रुचिरं चारु सुषमं साधु शोभ
नं। कान्तं मनोरमं रुच्यं मनोज्ञं मञ्जु मञ्जुलं॥ तदासेचनकं तृप्तेर्नास्त्यन्तो यस्य दर्श नात्॥ अभीष्टेऽभीप्सितं हृद्यं दयितं वल्लभं प्रियं। निकृष्टप्रतिकृष्टार्वरेफयाप्यावमाधमाः।
कुपूयः कुत्सितावद्यखेटगर्ह्याणकाः समाः॥ मलिमसस्तु मलिनं कच्चरं मलदूषितं। पूतं पवित्रं मेध्यञ्च वीध्रन्तु विमलार्थकं। निर्णिक्तं शोधितं मृष्टं निःशोध्यमनवस्करं। असारंफ

बा तुच्छ रिक्तके ॥ क्लीबे प्रधानं प्रमुखप्रवेकानुत्तमोत्तमाः । मुख्यवर्यवरेण्याश्च प्रवर्होऽनवरार्ध्यवत् ॥ पराद्ध्याग्र्यप्राग्रहरप्राग्र्याग्र्याग्रीयमग्रियं । श्रेयान् श्रेष्ठः पुष्क ४७
लः स्यात्सत्तमश्चातिशोभने ॥ स्युरुत्तरपदे व्याघ्रपुंगवर्षभकुंजराः ॥ सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थवाचकाः ॥ अप्राग्र्यं द्वयहीने द्वे अप्रधानोपसर्जनं । विशंकटं पृ
थु बृहद्विशालं पृथुलं महत् । वड्रोरुविपुलं पीनपीव्नी तु स्थूलपीवरे ॥ स्तोकाल्पक्षुल्लकाः श्लक्ष्णं सूक्ष्मं दभ्रं कृशं तनु ॥ स्त्रियां मात्रा त्रुटिः पुंसि लवलेशकणाणवः ॥ अ
त्यल्पेऽल्पिष्ठमल्पीयः कणीयोऽणीयसी अपि ॥ प्रभूतं प्रचुरं प्राज्यमदभ्रं बहुलं बहु ॥ पुरुहूः पुरु भूयिष्ठं स्फारं भूयश्च भूरि च । परःशताद्यास्ते येषां परा संख्या शतादि
का । गणनीये तु गणेयं संख्याते गणितमथ समं सर्वं । विश्वमशेषं कृत्स्नं समस्तनिखिलाखिलानि निःशेषं । समग्रं सकलं पूर्णमखण्डं स्यादनूनके । घनं निरन्तरं सा
न्द्रं पेलवं विरलं तनु । समीपे निकटासन्नसंनिकृष्टसनीडवत् । सदेशाभ्याशसविधसमर्यादसवेशवत् ॥ उपकण्ठान्तिकाभ्यर्णाभ्यग्रा अप्यभितोऽव्ययं । संसक्तं त्वव्यवहितमप

दान्तरमित्यपि ॥ नेदिष्ठमन्तिकतमं स्याद्दूरं विप्रकृष्टकं । दवीयश्च दविष्ठं च सुदूरं दीर्घमायतं ॥ वर्तुलं निस्तलं वृत्तं बन्धुरं तून्नतानतं ॥ उच्चप्रांशून्नतोदग्रोच्छ्रितास्तुङ्गेऽथ वाम
ने ॥ न्यङ्नीचखर्वह्रस्वाः स्युरवाग्रेऽवनतानतं ॥ अरालं वृजिनं जिह्ममूर्मिमत्कुञ्चितं नतं । आविद्धं कुटिलं भुग्नं वेल्लितं वक्रमित्यपि ॥ ऋजावजिह्मप्रगुणौ व्यस्ते त्व
प्रगुणाकुलौ ॥ शाश्वतस्तु ध्रुवो नित्यसदातनसनातनाः ॥ स्थास्नुः स्थिरतरः स्थेयानेकरूपतया तु यः ॥ कालव्यापी स कूटस्थः ॥ स्थावरो जङ्गमेतरः ॥ चरिष्णु जङ्गमचरं त्र
समिङ्गं चराचरं ॥ चलनं कम्पनं कम्प्रं चलं लोलं चलाचलं । चञ्चलं तरलं चैव पारिप्लवपरिप्लवे । अतिरिक्तः समधिको दृढसंधिस्तु संहतः ॥ खक्खटं कठिनं क्रूरं कठो
रं निष्ठुरं दृढं । जरठं मूर्तिमन्मूर्तं प्रवृद्धं प्रौढमेधितं ॥ पुराणे प्रतनप्रत्नपुरातनचिरन्तनाः ॥ प्रत्यग्रोऽभिनवो नव्यो नवीनो नूतनो नवः ॥ नूत्नश्च सुकुमारं तु कोमलं मृ
दुलं मृदु ॥ अन्वगन्वक्षमनुगेऽनुपदं क्लीबमव्ययं । प्रत्यक्षं स्यादैन्द्रियकमप्रत्यक्षमतीन्द्रियं । एकतानोऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैकायनावपि । अप्येकसर्ग एकाग्र्योऽप्येकायनगतोऽपि स पुं

स्यादिः पूर्व्वोऽग्र्यः प्रथमाद्यास्त्वथास्त्रियां । अन्तो जघन्यं चरमम् अन्त्यं पाश्चात्यपश्चिमे । मोघं निरर्थकं स्पष्टं स्फुटं प्रव्यक्तमुल्वणं । साधारणन्तु सामान्यम् एकाकी त्वेक एककः । भिन्नार्थका अन्यतर
एकस्त्वोऽन्येतरावपि । उच्चावचं नैकभेदम् उच्चण्डमविलम्बितं । अरुन्तुदस्तु मर्मस्पृग् अबाधन्तु निरर्गलं । प्रसव्यं प्रतिकूलं स्याद् अपसव्यमपष्ठु च । वामं शरीरं सव्यं स्याद् अपसव्यन्तु द
क्षिणं ॥ संकटं ना तु संबाधः कलिलं गहनं समम् । संकीर्णे संकुलाकीर्णे मुण्डितं परिवापितं । ग्रन्थितं संदितं दृब्धं विसृतं विस्तृतं ततं । अन्तर्गतं विस्मृतं स्यात् प्राप्तप्रणिहितं समम् ॥
वेल्लितप्रेङ्खिताधूतचलिताकम्पिता धुते । नुत्तनुन्नास्तनिष्ठ्यूताविद्धक्षिप्तेरिताः समाः । परिक्षिप्तन्तु निवृतं मूषितं मुषितार्थकं । प्रवृद्धप्रसृते न्यस्तनिसृष्टे गुणिताहत ४८
निदिग्धोपचिते गूढगुप्ते गुण्ठितरूषिते । द्रुतावदीर्णे उद्गूर्णोद्यते काचितशिक्यिते ॥ घ्राणघ्राते दिग्धलिप्ते समुदक्तोद्धृते समम् । वेष्टितं स्याद्वलयितं संवीतं रुद्धमावृतं । रुग्ण
भुग्नेऽथ निशितक्ष्णुतशातानि तेजिते ॥ स्याद्विनाशोन्मुखं पक्वं ह्रीणह्रीतौ तु लज्जिते । वृत्ते तु वृत्तव्यावृत्तौ संयोजित उपाहितः । प्राप्यं गम्यं समासाद्यं स्यन्नं रीणं स्नुतं स्रुतं ॥ संगूढः स्या

त्संकलितः अवगीतः ख्यातगर्हणे ॥ विविधः स्याद्बहुविधो नानारूपः पृथग्विधः । अवरीणो धिक्कृतश्चाप्यवध्वस्तोऽवचूर्णितः । अनायासकृतं फाण्टं स्वनितं ध्वनितं समम् । बद्धे सन्दानि
तं मूतमुद्दितं संदितं सितं ॥ निःपक्वं क्वथितं पाके क्षीराज्यहविषां शृतं ॥ निर्वाणो मुनिवह्न्यादौ निर्वातस्तु गतेऽनिले । पक्वं परिणते गूनं हन्ने मीढन्तु मूत्रिते । पुष्टन्तु
पुषितं सोढं क्षान्तमुद्वान्तमुद्गतं ॥ दान्तस्तु दमिते शान्तः शमिते प्रार्थितेऽर्द्दितः ॥ ज्ञप्तस्तु ज्ञापिते छन्नश्छादिते पूजितेऽञ्चितः पूर्णस्तु पूरिते क्लिष्टः क्लिशितेऽवसिते सि
तः प्रुष्टप्लुष्टोषिता दग्धे तष्टत्वष्टौ तनूकृते ॥ वेधितच्छिद्रितौ विद्धे विन्नवित्तौ विचारिते ॥ निःप्रभे विगतारोकौ विलीने विद्रुतद्रुतौ । सिद्धे निर्वृत्तनिःपन्नौ दारिते भि
न्नभेदितौ ॥ ऊतं स्यूतमुतञ्चेति त्रितयं तन्तुसन्तते ॥ स्यादर्हिते नमस्यितनमसितमपचायितार्चितापचितं । वरिवसिते वरिवस्यितमुपासितं चोपचरितञ्च । संतापित

घुस कस्वा धूपितधूपायितौ च दूनश्च । हृष्टो मत्तस्तृप्तः प्रह्लन्नः प्रमुदितः प्रीतः । छिन्नं छातं लूनं कृत्तं दातं दितं छितं वृक्णं । स्रस्तं ध्वस्तं भ्रष्टं स्कन्नं पन्नं च्युतं गलितं । लब्धं प्राप्तं विन्नं
भावितमासादितं च भूतं च ॥ अन्वेषितं गवेषितमन्विष्टं मार्गितं मृगितं ॥ आर्द्रं सा र्द्रं क्लिन्नं तिमितं स्तिमितं समुन्नमुत्तं च ॥ डनन यूकुगा न्वातुकनू त्रातं त्राणं रक्षि
ध्वा तमवितं गोपायितं गुप्तं ॥ अवगणितमवमतावज्ञातेऽवमानितं च परिभूतं । त्यक्तं ही नं विधुतं समुज्झितं धूतमुत्सृष्टं । उक्तं भाषितमुदितं जल्पितमाख्यातमभिहितं लपितं । बुद्धं बु ४९
धितं मनितं विदितं प्रतिपन्नमवसितावगतं ॥ ऊरीकृतमुररीकृतमङ्गीकृतमाश्रुतं प्रति ज्ञातं । संगीर्णं विदितं संश्रुतं समाहितमुपश्रुतमुपगतं ॥ ईलितशस्तपणायितपनायितप्रणुतपणित
पनितानि । अपि गीर्णवर्णिताभिष्टुतेडितानि स्तुतार्थानि । भक्षितचर्वितलिप्तप्रत्यवसितगिलितखादितप्सातं । अभ्यवहृतान्नजग्धग्रस्तग्लस्ताशितं भुक्तं । क्षेपि

धृष्टादि धुप्रभवविसृष्टविशुद्धि दिघाः ॥ दिव्यकुशलीक्षितं पृथग्यूथीयवनवकृष्यकर्षणोर्मि ॥ साधिष्ठुसाधिष्ठस्थूल गविष्ठजसिष्ठस्थविष्ठाः ॥ वात्स्यायन वररुचि वामन चन्द्र बकानिशय ॥ ॥
ॐ प्रमवमिकक्वणो नामलिङ्गानुशासने विशेष्यनिघ्नवर्गः ॥ ॥ प्रकृतिप्रत्ययार्थाद्यैः संकीर्णे लिङ्गमुन्नयेत् ॥ कर्म क्रिया तत्सातत्ये गम्ये स्युरपरस्पराः । साकल्यासङ्गवचने पारायण
ं परायणं । यदृच्छा स्वैरिता हेतुशून्या त्वास्था विलक्षणं ॥ शमथस्तु शमः शान्ति र्दान्तिस्तु दमथो दमः । अवदानं कर्म वृत्तं काम्यदानं प्रवारणं । वशक्रिया संवननं मूलकर्म तु का
र्मणं । विधूवनं विधूननं तर्पणं प्रीणनावनं । पर्याप्तिः स्यात् परित्राणं हस्तधारण मित्यपि । सेवनं सीवनं स्यूति र्विदरः स्फुटनं भिदा । आक्रोशनमभीषङ्गः संवेदो वेदना न ना
संमूर्छनमभिव्याप्तिर्याच्ञाभिशस्तिरर्दना । वर्धनं छेदनमथ द्वे आनन्दनसभाजने । आप्रच्छन्नमथाम्नायः संप्रदायः क्षये क्षिया । ग्रहे ग्राहो वशः कान्तौ रक्षणस्त्राणे रणः क्वणे । व्यधो वे
धे पचा पाके हवो हूतौ वरो वृतौ । ओषः प्लोषे नयो नाये ज्यानिर्जीर्णौ भ्रमो भ्रमौ । स्फातिर्वृद्धौ प्रथा ख्यातौ स्पृष्टिः पृक्तौ स्नवः स्रवे । एधा समृद्धौ स्फुरणे स्फुरणा प्रमितौ प्रमा । प्रसूतिः प्रसवे श्च्यो

ग न्यासाघातः क्रमणन्थ क्राम । उत्कर्षोऽतिशयः सन्धिः श्लेषो विषय आश्रयः ॥ क्षिपायां क्षेपणं गीर्णिर्गिरिर्गूरणमुद्यमः ॥ निगादो निगदो मादो मद उद्वेग उद्भ्रमः । विमर्द्दनं प
रिमलोऽभ्युपपत्तिरनुग्रहः । निग्रहस्तु निरोधः स्यादभियोगस्त्वभिग्रहः । मुष्टिबन्धस्तु संग्राहो डिम्बे डमरविप्लवौ । बन्धनं प्रसितिश्चारः स्पर्शः स्प्रष्टोपतप्तरि ।
निकारो विप्रकारः स्यादाकारस्त्विङ्ग इङ्गितं । परिणामो विकारो द्वे समे विकृतिविक्रिये ॥ अपहारस्त्वपचयः समाहारः समुच्चयः । प्रत्याहार उपादानं विहा ६०
रस्तु परिक्रमः । अभिहारोऽभिग्रहणं निर्हारोऽभ्यवकर्षणं । अनुहारोऽनुकारः स्यादर्थस्यापगमे व्ययः । प्रवाहस्तु प्रवृत्तिः स्यात् प्रवहो गमनं बहिः ।
वियामो वियमो यामो यमः संयामसंयमौ । हिंसा कर्माभिचारः स्यात् जागर्या जागरा द्वयोः । विघ्नोऽन्तरायः प्रत्यूहः स्यादुपघ्नोऽन्तिकाश्रये । निर्वेश उपभोगः स्या

त्परिसर्पः परिक्रिया । विधुरस्तु प्रविश्लेषोऽभिप्रायश्छन्द आशयः । संक्षेपणं समसनं पर्यवस्था विरोधनं । परिसर्या परीसारः स्यादास्या त्वासना स्थितिः । विस्तारो विग्रहो व्यासः स च शब्द
स्य विस्तरः । संवाहनं मर्द्दनं स्याद्विनाशः स्याददर्शनं ॥ संस्तवः स्यात्परिचयः प्रसरस्तु विसर्पणं । नीवाकस्तु प्रयामः स्यात् सन्निधिः सन्निकर्षणं ॥ लवोऽभिलावो लवने निष्
पावः पवनं पवः ॥ प्रस्तावः स्यादवसरः त्रसरः सूत्रवेष्टनं । प्रजनः स्यादुपसरः प्रश्रयप्रणयौ समौ । धीशक्तिः निष्क्रमोऽस्त्री तु संक्रमो दुर्गसंचरः । प्रत्युत्क्रमः प्रयो
गार्थः प्रक्रमः स्यादुपक्रमः ॥ स्यादभ्यादानमुद्घात आरम्भः संभ्रमस्त्वरा ॥ प्रतिबन्धः प्रतिष्टम्भोऽवनायस्तु निपातनं ॥ उपलम्भस्त्वनुभवः समालम्भो विलेपनं । विप्रल
म्भो विप्रयोगो विलम्भस्त्वतिसर्जनं ॥ विश्रावस्तु प्रविश्रावः स्यादवेक्षा प्रतिजागरः ॥ निपाठनिपठौ पाठे तेमस्तेमौ समुन्दने ॥ आदीनवास्रवौ क्लेशे मेलके सङ्गसङ्गमौ । संवी
क्षणं विचयनं मार्गणं मृगणा मृगः । परिरम्भः परिष्वङ्गः संश्लेष उपगूहनं ॥ निर्वर्णनन्तु निध्यानं दर्शनालोकनेक्षणं । प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादेशो निराकृतिः । उपश

दयायानाम

याविणायश्च पर्य्यायगयनार्थकौ । जूर्द्दनेपछनीयां च हणीयां च घृणार्थकौ । स्याद्व्यत्यासो विपर्य्यासो व्यत्ययश्च विपर्य्यये । पर्य्ययोतिक्रमस्तस्मिन्नतियात उपात्ययः । प्रय
र्णयस्तमाक्क्षय मनस्याग्रिमसावर्णः ॥ समेन्मावः क्रुद्धे या सुनिहूमिद्धि जन्मनां । निधायनद्भुतनप वाष्टवाच्चमडस्तुने । स्कंवघ्नसुस्रीव घनः स्कीयायननि
श्री क्त्यपं ॥ नाविविलोविश्रुतयन मनविद्ध्वस्मनिघशउत्कावथनिकान श्च ह्री माध्याक्क्षदगार्थकौ ॥ निगावाक्कावनिक्काव ह्नाकस्तुगवणादिषु । गावल्यविनति ५१
विनतिविनायउपयामवासियान्नुनिष्ठवः ॥ निसृगिन्निष्ठीवननिष्ठव नमित्यभिन्नानि ॥ जवनजूतिः स्यादि ह्वयमानं स्यादथवावाजूर्तिः उदजस्तुपशु
प्रवणमक्कयाल नियादयः गाथं ॥ गाश्चान्क्रम्य स्मस्यहमुमिलायप . वादिकं । गाहृपिकंगा क्कुनिवम व माञ्चमवतसां । मानवकाना नुभाणष्वीमकायानां
मक्षायतां । कत्यारुनानीवाक्कृष्ठं वातथ्यसुहिजन्मनां । द्वयप्रसुकानायूपथानं याष्यपृष्ठमनूक्षमाणूं । खलानां खलिनी खल्यात्यनुमानूथ्यर्या नृणां । ग्राम्यनाजननाश्च स्या

याष्याणस्त्याः पृथक्पृथक् । गृधिमारुम्रकाबी बवामणाथर्व्वणादिकं ॥ इत्यमरसिंहकृते नामलिंगानुशासने संकीर्णवर्गः ॥ ॥नानार्थकाःयिद्वाकाद्विवर्गेश्ववादि
कौर्त्तिताः । रूपिप्रयोगाद्येषामपर्य्यायस्यपितयून ॥ जूकाणेस्तुव ननाक्कां नायमुस्तयनजन । पर्य्ययमसिंद्धलाकः खजेवाणेषागायकः । जंबुकौक्का
रूववकौ पृथक्कौ विपितार्ककौ । गाला कौदगनंशतो नवीयकमानवौ ॥ उत्सींगविक्रयावर्क्कः कलद्वाधायवायथाः । गढकानागवहसौ वर्क्काः शुष्कि सूर्य्ययौः ।
मोनूनवचमिवल्ल पुमिकः कर्णिवाल्मुनाः ॥ स्यात्सुलाकसुक्रकाच्य सं क्यपरकासिक्कथ । उलूपौ वानिनोपृक्क मूलायाक बयवकः । कमण्डलौवनवनद्धः मूग
रुयविनायकः ॥ किंकृत्स्कविनस्कौ वष्टकवीटवद्दाध्रिकः । प्रतिकूल शलीकम्द्रिष्वथ दगेस्तुषूष्थर्यं । स्यात्ऊनिकत्तुटुनिष्वं वालुःगेठक्कूःगेर्यव । ऊःन्मिका
याक्षस्यापवयाणानयुथवाद्लूमा ॥ मितवखादिवसाम वत्वा स्याद्भयामिक्कवा । गिलकन्वीयपिंन्याको वाक्की केनामलेपिव । मरुत्वद्गुगुन्दूक याज्याक्कपकौ । गिवाः वृक्काय

नाभौ नाभौ मदः ४ कस्तूर्यपि द्वयोः कान्त्याम् । उत्पादकः शरभोऽपि स्यूतप्रसेवर्द्धनः ४ चाङ्गः पिष्टपूरीकाला यवान्या मपि दीप्यकः ४ शालाहृदाः ४ कपिशाब्दः श्वानः ४ श्वस्त्रस्तुः पि
गौविकं ॥ पीतार्थे पिण्डली कांस्या दली वा स्रुपि प्रयन्द्रन । गीलाब्जयावलूकाद्ध गर्न्धकीरवकवल्क्ल । सार्द्धगतम्र वल्कुनो हैम्पू वाहूयगो यत । थीनाथ ५ पिनि ४ कोस्त्र ।
न न्या स्त्री मगलनसी ४ । दैत्यः स्यथपिनाकाः स्त्री छलगह्वरमत्वनाः ४ धेनु वातुकमधुश्च ४ रं मघ लानयकालिका । कालिका यामनहृद्योः ४ कार्ष्णि काकर्णुकपणे । ७२
कोविद्ध न्या ट्रुलीयत्न वीजकाण्डा पिवृन्दन । हृद्या न कीद्रुपि मुख्या वकमृत्युग्य कवलाः ४ । व्याद्या किशकीः ४ कृटिका यष्ट्याद्र नवितद्धण ४ । लालाटिकः ४ प्रभागीत
दर्शीकायाक्तसगुणयः ४ ॥ काकः ४ ॥ ॥ हृष्टह्मितनच्छवलय वक्तृपुष्कः ५ काः स्त्रियां । मयूरखष्टिहृकवद्धालाः तिवाणो गिलीमूखो । गौरवाणि बोलनगादि कांबोलस्त्री
स्त्रियं प्रचियवं । धूणिज्ञालः पिविलिश्च ॥ खाकः ४ ॥ ॥ गैलवह्वीनगावलो । मृष्टुगोवायुविनिस्वो शवार्द्धविकलः ४ खगाः ४ । पर्णगौपकिष्ट्ययाव दूतः ४ कामपाद हृदयाः ४ । यग

वाः प्रियप्रमापयगः ४ प्रवाद्ध जवयावयि ॥ यवागः ४ कौमुमवगो स्नानीयादौ वस्तस्यापि । गडविनागमार्गगा वयान्नस्मिन्नकपिच । सर्प्पः ४ घ्नमाचनिर्म्मोक्त निष्ठया च्यायच्छ्रष्ठिष्य । याग ४
मीकननायाय वागग्नतियक्तिव । रागः ४ मृत्तेष्याविदृता वहण्ड्यकणकायया ४ । वागककविलेष्यूमि गावक्षः ४ गावलादिषु । कयोवक्रकणः ४ भाय त्वनिवक्तयबागव ।
यामाद्वौ गयगः ४ यामि यूर्षयलसत्वगाखिष्य । स्वर्ग्गपुयगुवायक दिवुगपृ निहगत । तन्तु ह्याम्त्रियांघूमि गोलिगविक्रणेरुयाः ४ । शृङ्गं प्राधान्यमाघाष्ट्र ववान्न
पूर्द्धुष्मयाः ४ । सगं श्रीकाममाहात्म्य वीर्ययत्नाक्कवर्त्तिष्य ॥ गानकः ४ ॥ ॥ पविद्यः ४ पविद्यानस्न श्वाद्या हव्यक्रमाचय । भृत्यपूजाविभावधा ऽद्दादूः ४ वघमग
घघः ४ । प्रियदृस्त्वालघृः ४ ॥ घाकः ४ ॥ ॥ कावाः ४ निष्कद्धकद्धन्युजः ४ । विपर्य्यासवि स्त्रव प्रवत्ययावकगुविः । मास्यमात्रं वाच्युयाधे पुंसि मध्यामितादिषु । कामिचमेत्र
कायाध्वगमकीवयूविः ४ स्त्रियां ॥ याकः ॥ ॥ कविता क्वविद्धिगुजी दक्षविपाणुजाद्विजाः ४ । गजाविष्कद्धवस्तुले गोत्साध्वनिवकावजाः ४ । धर्म्मराजाजिनयमौ कुञ्जीदन्ताचिन स्त्रियां ॥

मा वनजङ्कतुस्थूर्वीव वलजावलुदर्गीना॥ समन्धा गेवलल्या जि॥प्रजास्यास्वगतोजन ॥ सूत्तेग स्वगणंभव सुबानियंनिजं तिमू ॥ जान्क॥ ॥ बुस्थासगनि प्रवीलेहु कुनुङ्कबायलिनया॥
सीङ्गस्याम्वगनानाम कम्हाघेथ्वीथेस्वबना॥ मान्क॥ ॥ बाबगगल्पेकावद्येगडमत्तु॥ कालिकाधे॥ निधिपिघस्तुस्वनमीकृ॥थ्रुमनिमळ्गुव दवगिलियथिवसाविद्दविवथिनत्ता॥न
मवाप्रू॥वात्रबार्थ्युतियमसवनीक्लया॥ विद्वक्षमाणुगामाव सविहुकुत्रुगाणुरा। मायानिथुलयकुत्यु वेगवान्तगनागिपु। मूयासुगलेतनगुलनी वंनेक्रूलमस्थियो। स्हस्केलाया ७३
पुष्टि॥न्धीय्या लालः स्वसंगथयिसा। सूयूलसाग्रयकाथ्या मृनलमूकवङजधी ॥ युषिकलामगुश्चेव दथिङ्गानथिदगिन। ङ्खियगेक्तया॥हद्द निश्चिमवङ्गनतिम् । जन्तु
छुत्तुगकम वक्वामन्वागवयूतु॥यन्तुद्दीनाच्यनिलेव॥गन्तु॥ ॥नीलवालगिथ पिव॥ यूम्सिकाश्चानुज॰वकृथ्नानुमृकुलुथा॥ निद्वानियाङ्कनागन्तु॥नाल्ला कृष्णस्थितोवि
नि।निमुद्यस्वागनगम्नृथि. बानिस्वानियूवान्यया॥ ॥भन्तु॥ ॥वल्गुःस्वीलगुतापिस्या कुतागेलमूपाबाथा॥ सर्थमास्मायस्वायाते द्वगोबावक्षितालूला। स्वताबंगगलाकायि

नाठीवालापिःमरूकणे॥ काल्गुत्सूपृतुबागार्द्व वसावि॰सवबानिम्। घाङ्गुमश्वास्वबणेः मलुमूलवय्रुग॥ताकः॥ ॥ हर्गवनिङ्क्या वरि वगाईस्गक्तुत्तुयाभवाक् स्कुलोगिवहुस्ते वा्थ्रोथि
यक्मकठी॥ ताके॥ ॥ सुणीमवाकुणगर्ज वाणावलिमूवमन. कणोगिपू ङ्कधान्यां ले सीकानञ्चमथ्रेगले॥ यणोहृताबिस्रुस्मृत स्थानूल्यवनयिव॥मोर्थङ्क्याश्रिगस
थि गुम्रासीश्यांधिकाधुग॥निर्व्यापावस्थितीकाल. थिगेषास्म वयाकण॥यलुहिजा वीगुआधे सुगीवगुलुयाङ्कन॥ग्रामणिन्नायितयूक्तिप्रिमू एस्कऽधिवयतिमू॥ इल्पेसिवाङ्किलान्हि
स्या वावर्कयाकवानूवी। कविणीथ्या स्तुगीकम. यागिमाकविनावया। तिमूयाल्पेवक विग॥सूणास्फगवधिवगमन॥॥ हस्कस्यास्वापिवासङ्घ हसुबाकमूलेम्बुले। वणिक्रूयथ्रेथिथियणि
स्वनाथ्रयस्वावाङ्ग्णा। वावलुविस्थांस्थीनस्व प्रविगसुवर्लधन॥ गवर्णगृहवाङ्कता॥थ्री यर्लुवमसेलायिव॥ विथासिगवनाकथु तीङ्कं ङ्कीवरववनिमु। वगाणंकुलुमर्थाचा नाकुयकामुमाल
थू। कवर्णसावकागम. कुगनाततुवियथ्थपि। प्राणुस्थादगंसवण. मर्मीवाधवकूगती। यण्पयथःथयाकाङ्ग समङ्कबणमनध। जगस्थिमु विधानस्था. यलुगूलेमखनमया।॥खवण॥ङ्कीमनिमूथ्यं...

गानुवतुः स्पथा॥ सर्वा ल्लीनि विमानुद्ध वीवि र्णस्व्यनूयवः॥ नाकथ॥ ॥ वववृयथि विवस्वनो सवन्न्वनोनयथा वि॥ यद्धि नाङ्गेगबूनको गवूको गासयद्धिलो। नस्मूत्यागो पुमकाप्र डीनूनोमय
पद्यती॥ कस्कोतुयाणिनकल् मवूतीपवनामवो। यक्रोकस्मिपवाहन कलोधानविथाद् वि। यानेयानुगिलोद्यानः स्वनः सात्सकनवन्हव। एकनवध्रुजबीतुः स्मोथिवनानयमु ॥
मुपातिः वावूनदथि हहहूमिवबन्हूय॥ कृह्मेनिथिक्रोहृथथि मतुस्रोकममथिव। विस्न्नावव्याजिनाध्रको हुनस्नहृविमावथो। ध्रकुः धाङ्गापिहहाको वूरगाकूनिदगन। ६४
वि
वोकाष्याल्नावथो द्यम्नु वोद्यिथानाः हृद्रज। हृलाकस्यावपवनणे पवावकास्नव कथाः॥ प्यानर्कः समसवन्हृय मुननीवृद्धिलेष्मयाः हनामोयमन्तिज्ञाक वैवाकृगलनार्थ
मृ॥ ल्ल्यावदिवमनकादि मकान्नानिगकुलाः। हुन्त्रियागुन्मविकृतिः गहृयानिथ्वधान वः। वरुाकवथिगुहाको ल्हयस्यामर्वगोवथ। वाहूयामथ्यागक्ति मुर्क्तिः कोतिल्पवा
यथाः॥ विक्रावववन्न्नाः प्यगाति वृगतीवादिवग्मनीः। क्रयाद्वया वयविति ः मातिद्धनाथमानयाः। मूर्कि ः थीतापमूध्वाद्या। ज्ञानिर्मामाद्यजन्मना ॥ प्रवाबः ष्मन्धयाबीनि नीमि तिल्वः प्रवा

ः धाकीवधिवमः॥ पुत्सानू सूस्मसनाघ्र जामिः स्वहूकृतलविथाः॥ क्विनिदान्याः क्वमायुक्त क्वमगकाद्दिनथिमू। प्रिमूत्थानोकविहृष्ठो ष्यामास्याहृविवालिग॥ ललाने धूहूनगुणवह
याप्राधान्यकरुयू॥ हून्नुमध्यान्नमध्याध ववागहृथमकिन। वामवनुप्रनी योह्न वधमोन्नुनवृन्तिनो। डीनूक्षुयनितुकाः यामयामभिवर्दहृयं॥ मानकः ॥ ॥ तुर्वगगकूतना
वी निलयप्रवयो कथी॥ धनुर्यदिवलस्याली गक्यीप्राहूजादिजो॥ अर्थ न्यावस्थवहन्द्रो न्यादर्थः स्यामिवेगनयाः॥ निक्षुः पृथ्वा वालिधूग पर्याथाः वमनवाम॥ प्रवय
धीनगमथःकूलविद्यामहहतुमू। वल्लेणहूः थानूगथा। दीर्घदवानूसादयाः ॥ हूलावयस्नूग। काला नागानाम्नधूनगत। मभ्याःगपथावान वालमिहुलमन्विव ः॥
घसनान्यगुर्गवर्व। यिवधिवनयान्नुयः॥ नू लयानिवामवह्न थावदनु वथायथि। पुद्वायथाः मन्यनाय हूर्यनृधुहूवापिव। पथ्वादवन्नायिवलं ममवायथूस
न्दयो॥ संघातमन्निवगेव मस्त्रायः पणयाहूनी॥ विग्रहयाहूअधमालो। विवालेपिसमहृयः॥ विपयायस्थयाज्ञानक्रूपगद्यादिवापि। निर्यासिधिकवायाः ही समायाः वजिग्रयः॥

य ग्रायात्रस्यानुगमने मन्युकुड्डोवनीयूधि॥मकस्यापस्मयागुर्का सर्यगपथनथ्याथ॥वीर्यं वलंप्रमावोवद्रयं नयगुणश्रय॥पिङ्गीमुनस्ट्रमप्ने सार्थं कामगिरानाभुरम॥वागेन्द्र
मागाप्नेर्यविगस्यादनिकाविव॥त्वमाकयायीग्रीगोर्या वगिरस्यानामग। नयाथ॥मूर्वेनानिकृमित्निद्वा स्रुजनेमंग्रधावणं। उपायर्थकार्मथवाव। विविसावलवक्रि।
याथ॥स्थायामृर्यप्रियाकान्ति प्रतिधि प्रमनगयं। कङ्काथवनाष्टकम्यादि कायथ्यामाद्रेनयव्यम। श्याक्रियाथवनाय। स्त्रिमूलथ्यथनापिगिथडन्यःथ्याकुनयावपिड ३९
घच्यास्थमपिष॥गर्धीनीववकाथो वाल्यो मकुनिवामयो॥मूत्तया ननयतायो दर्योपृष्ठन्तुवाप्तनि॥मूथ्रःथगक्रूपथि वदाप्याक्लुवागयि। न्याय्यथिमथस्रो
माकु मूल्यवसामदेवन॥याग्नथ॥ ॥मिवकावमवोवानो समनीप्र मवाथवो। गुपूगीश्वनि पिदाघो द्वापवोयूगसंगयो॥॥प्रकानीनदमादण्ते जाकानाविङ्गि
नाकुनी॥धिगानूनाव्यपूवाकु मवूवव्यवनाथवो॥जुद्रयाद्गुमलेनाकाथ्यीकुनाद्वोपयाथवो। धान्काविवानवाहणा यलिकृष्णागवःथयाथ॥प्रकनाग्रनावीवृषाणाजुप्राथवावापि॥प्र

जातकृष्णांगोक्राल श्यामप्रमाविप्रववो॥स्वर्णोयिवाथःयनिकवःथयर्थद्वयशिवानवयाथ॥मकाशुद्वोवनाश्यास्वावायोमहुगिष्॥कान्दूवित्थहतिश्रद्धिमाहिय।यमूगोगदःथ।वककथयपिवाद
मक्रामिताववावायि॥मयक्वूयरवलुपि ब्रदूतुक्रेयवक्कव।आतल्ग्नहूर्यनिव ग जुग्राणःश्वगहिँन॥अतिकायशिंयागेव वीर्यमकननायेव।स्नाहुंगमयविवावःथवद्भवो।
ययविक्तुव॥विङ्गमा।वर्व्यविर्ज मूर्छिवीनाप्रमासनं।हाविद्यामूपूनीकावःथयगाक यथयनकव।विपूलनकुलविष्णी वज्रथ्यादिक्रनगिष्।सावोवलाकिवागेव न्याथप्रीव
वृपनिमा॥दूवादवदूगकाव यनेद्रूनदुवायन।मकावज्यादर्गपये वाकावयन्न धूंमर्म।मल्मवाऽन्यगुनदय गद्भद्रयणयाथगिष्।ध्वबाहनवव्यथगेव।गिमूक्षावमनावू
प्रिय॥वैगकूनवावानाग्रु।गनूगवप्रटवना।नावमूजधनकक्र द्रव्यगिमनाऽस्त्रियां।यमानिलन्द्रवन्द्राकविष्णुसिंहागुवाजिषू।गुवाक्रिकापिगवापू कविर्गयकथिनशिष्॥गकानाथ

श्री

यवां गेन्द्रियग्राम्यावायनगतो ॥ ऽऽवा दूयास्कु वाप्यू स्याकन्द्री निजयमीलयाथ अतीयाद्यमत्रायि । क्षितिलयमलक्ष्यि ॥ कुबावींगानटीवेष्या मवद्यावष्ठकाविका ॥ त्रियूक्षु वऽथमऽत्य
कुवमत्रायुविक्नुथ । ऊत्यवयाविमे । णेभोमार्षवा क्मुवधावलो । अत्तत्खाथ्र्या याग्रिर्ष वानर्षगो । णिमार्थ्यया ४ । यागृताऊनयाथ्याव यर्लवाकनयक्रया ४ । निदंमग्रन्नुयाग
श्रे गन्नमायूयत्ना कथ्या ४ न्याज्जुदंगुकयानर्ष क्वयंयत्नीगवीवया ४ मृखा ग्रेवाउऊनया ४ यार्षगोफनुनाक्षिव । मक्मान्नादनयज्ञ मवावानवनयिव । जूडिर्वविव
थवायऽयाक्नेर्न यात्रिवामसि ॥ वर्वावाऽयावक्वनु माक्वयिकीवमस्थूव ॥ मुर्त्तुयिभूवियन्द्रोक्षोद्वावमातयिगोयूर्न । गुरुार्दमोगद्भवद्द वक्राऽक्निवानूयक्तव ।
यूयाऽश्रियामऽर्थ्योत्रा गुगावनगवयूर्व । मन्त्रिर्ववाथवाक्षाऽस्त्री । विषयमाद्य दय ॥ दवाऽक्रियामयथ्नुत्र वक्षाऽक्मीद्दीवकयवो । गर्त्तुथ्रथामसिद्धाक्व श्रूयवायवि
ऊ ॥ गीविद्ध । मवदत्तुऽथ्योगीर्न गयनासन । यूक्षर्वकविकस्माग्र वाद्यमातुमूस्वकजल ॥ याक्तिवमक्कूलयद्ध गीथमधिविगेमया ४ । मूक्रवमवकावधियविक्षानाक्व द्विरदनादथे ॥ ६०

क्षिग्रामीयविनावक्रिवयमवमधुमक्वाक्मनिय ॥ मृक्ष यियि ०र्व याऊवागेदूथ्यविनागर्व । गा र्थ्रवक्वान्यमनम याक्कवग्रलिंगक्व । गोवावृ०ोमितयीत खवाकायंस्ययूक्षवः ॥
ऊ०व ४ वाति मयिस्या वधक्वाव्दयिवावव ४ । मूनाकूलयिर्वक्वा ग्राग्रुग्र याग कक्ष्यकूल । उयर्य्यदीग्रग्रेषद्व यूक्रव ४ म्याक्लन्नूक्रव ४ । वर्मीवियर्य्ययग्रेष्व दूवानान्मा
क्रमा ४ यवा ४ ॥ स्वादूयियोतुमथूवो श्रूवीवविनमिद्धयो ॥ ऊयावायाऊमका विगवमस्त्रुम्नीवया ४ ॥ मिथ्यसतुथ्या ४ म्बन ४ गुवमद्दीयगुक्राया ४ ॥ वाना ४ ॥ ॥ यूत्तां क्रिनीटक्
णाग्रुम्रयगामोलयम्नय ४ ॥ कुमयपगदमागम वाउुयूथ्याणियालव ४ । हागाक्व नक्मा ४ कालग्रुवुथेयियुगेकालि ४ ॥ स्याक्नुर्मगेयिकमलक्ष्याववानयिवयाक्वलन ४ । ववायक्वावय
४ यूमि वलि ४ याणगहक्षियाऽ ॥ स्कुत्तयमामथ्थमिन्नयुवतनावाकमीवि णा ४ ॥ वायूल ४ थू मिवायाया मर्यवाणमक्वदि थू । रुग्रलिंग ४ ग०व्याल ४ थीसिथ्नुयद्वमर्य्यया ४ ।
मनाम्नियायविक्न्न न्यक्नु थूलंवृगायर्थ ॥ गीबोवायिद्वयायील पालिवग्नुवायकिय । वालागिक्ष्यवानउद याविमस्यावलीजूयि ॥ ऊर्थ्वावृविक्नावला वालमर्याद्यवाथि ॥ वक्

लाः कृकिमागावा वकुलाग्निभगितोत्रिपू॥ लीलाविलागक्रियया वृपलागर्ब्बवायिव॥ गोलितंः समिकीलातं सूलमाद्यगिरार्थया॥ जालं समूरुग्मानाथा गवाक्षद्वावयावयि॥
गोलं स्वरावसधृगे यस्यकण्ठकारकुला। कुर्द्दिर्नयवृजाग्रीवं समूरुपट लंनना। गुधः स्वकूपयानम्रो नलंग्याद्याभिर्मयल। ऊर्व्वानलयियागालं वलवस्त्रधमयिवू॥ कू
य॥ कूलं गद्धगिःवीर्ण्णु ध्रुवनाकुरुमानन। निर्गुणकावलमगि विलिजम्बूव घस्रया। यर्थ्याक्षिक मयूल्याय कूगलंगिद्धिग ग्रियू॥ यवानमंकूवयम्रोयिवकूलंकुल ६१
यिव॥ वनालावकुवृर्ण. शावीवक्ष वृयगलः॥ मूर्ख्वर्त्तधायिवालस्याम्रा लथ्रुलसठ्रस्नया॥ नालुः॥ ॥दवीद्यावीवनावण्ण वक्षिडनमरुवोतवी। मकिमकायी
मविवी. यतिगाखिनवाधवा॥ जूवयःणेलमयाक्षा जूक्षाद्वानाध्ववारुवा ःनावःमध्वस्त्रतावाडियायवद्वात्मकन्नाम्॥ स्याद्दूव्यावकुलयथा यसवोगर्ङमागने.।
जूविध्वासयक्ष वायि निक्तावायिनिक्षवः॥ डलावामर्यथाविश्च यसयमरुडसवः॥ जूनूतायवृतावव. मताक्षमतितिथ्रुय॥ स्याहूनमहठुःप्रुठवः स्मानवाद्यायलत्वय॥ गृद्वायीवि

ज३
[illegible] नीवालयनःगीथ्र सावल्या ठिमुल्यरुतिनः॥ नामकृवाग्गया ःद्राक्षूर्मिथ्यो यान्दंदरुस्यायि॥ तिसाक्षर्द्वीतिर्थ्यगण्ठे हाविया वकु न्दिद्दू॥ जूरुरुपहुनयवव. [illegible] गयववालणे॥
॥ हृथ्यमवा ठिक्षाबीनामलिंगानूगागन नानाथवर्द्धः॥ ॥ थिवायविनवगाव. वित्रस्याद्याश्रिनुयेवा। नूडूःयूनःयूनभ्रथ. यतिब्रूमलभालमा ःप्राध्रा
ठियाक्रसाक्षाय मः दिव्रद्य [illegible] वनवम्बूरुकिमग त्रृववीदयनिर्त्विद ॥ वृथश्विनानुवगर्दु. ठिवूक्षनावदत्त्वीग। यरुयगमेरुनाव गावद्यतुविवन॥ ददविड्डुडसा
ठटु साकेमर्केमगिर॥ जानूह्त्याथकयाद्वं च्यर्थकडुपथानूथा जाकडगाक्र विमूत. विकार्याजिक्षिमुगव। तुडिवस्मकिवयाव. यूवणेक्षडनस्मगि॥ दिवाद्रिलथश्रा
क्षायाव. नक्षवडवनावयि॥ नियगथेमातिडिशावाथमवाधनाथेदी। स्यूःयाठया ठमरुडुडः स्मसयानिवावाकिनूक॥ जूनर्कितडुनकमा स्थान्युवःयूनाग्रनः॥ स्वाकाद्य
कविद्धांग श्रीयक्षीयद्धाभावमट्॥ विछिदीमन्मनागल्य धयायूडुतवालुव॥ विद्वाययागथेवेव मायकाडीवविस्मय॥ मीमहठूक्षीठूक्षीका सद्यःमयदिगक्षणे॥ विद्याममयजावङ्

ग स्थानस्थान्कं न वा ॥ ककवणवमध्ये स्य ४ प्रसङ्ग रुक पर्थवी ॥ यूकाद्य सां [illegible] गध्र्य न [illegible] । नरादनक्षन्तानि नाम्नमानु अवाबणे । मध्यानवव वध्य विव गुल्व व्रवाज साध
यं । प्रावा श्वसनू [illegible] विद्यावास वध्य व सं मन । मनं नगमतु पदि न ४ सर्वं [illegible] विध गीत्यधि । मूवाम नू मनोकाम मङ्ग्या [illegible] मस्तुव ॥ ननु वध्या विवा ख्यो कि दाधि वो [illegible] प्रयद्वन्
निष्पन्न [illegible] क यथास्वरूपवथायर्थ ॥ मृषा मिथ्या ववितथे यथार्थ [illegible] थ [illegible] स्पूवव उपूर्न [illegible] व [illegible] वक्रा ४ । यागती वार्थ [illegible] नूनं मवशं निधिन द्वयं । सन्धद्वय ६४
वधूवस्त्री [illegible] गामदं [illegible] मना । मृत्यु नीवि [illegible] यूद्व ४ पायाज्ञ [illegible] ॥ मनानिध्य वा [illegible] बोध्य स्मा [illegible] मव गेन ॥ अस्ति सत्व भूवा [illegible] व मूष [illegible] नयत्वयि । क्षेत्र
क्षेत्र्या [illegible] व क्षमान नमानता । पूर्न वर्थे [illegible] निद्राया [illegible] संगन । सा [illegible] वीसाव [illegible] लानतिव [illegible] । यकूल [illegible] माद्व [illegible] नयाति । [illegible] थयर्व [illegible]
[illegible] कनाघ वात ॥ मथाववा [illegible] नव । नवा [illegible] दं य ४ डसयघ [illegible] सयघू ४ पवत्त [illegible] पवघयि । [illegible] ४ पव [illegible] ४ पवकानि ॥ [illegible]

[illegible] ॥ [illegible] नादि ४ वाणय ४ [illegible] ॥ [illegible] गतं ॥ [illegible] नसमस्तास [illegible] ।
अर्हद्भः । ॥ [illegible] सर्वं [illegible] ॥ [illegible] नाम [illegible] व ४ मूखा [illegible] । [illegible] ४ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ४ गताद्धि मे [illegible] । [illegible] ॥ [illegible] यव नाक मवा [illegible] ॥ [illegible] मतापर्य [illegible]
यात्रा [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] ४ [illegible] ॥ [illegible] यसं [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ४ [illegible] ४ [illegible] नागन्य ॥ [illegible] दिवस्तूर्णी नवन [illegible] । [illegible]
[illegible] ४ [illegible] ४ [illegible] । [illegible] ॥ [illegible] नि वा [illegible] । [illegible]

नावगा॥ ना॥गम्भूरागाद्यसिंहव श्रीवत्सीवनवचैदव ॥ मामायगोविनानविदनं मूलवद्भवं । पन्नपुंसवयाः८ ॥ द्वयपिण्ड्याकषाणुवा । मादक्षावत्कस्कद्धा ८भाष्ठकाः८कात्त्वट । वृन्द

पानवाद्यागनवक्षमनानमानवानन्ध८ कृस्नमगुनीपूपमृ कुतिन्दिनमन् दिवं । मक्षमगनममानामं गम्बना घयनागुर्थ । कवियंक मर्मकयामं पावावावंयूग्यवं । वृषंयद्री

मञ्ज वपानवपूषश्रमनविक्रमी ॥ भदद्यादेवुनादंनापूम्राद्यंवेदिकं कर्वं ॥ गनाक्षमिकमाकः८पिगहू वस्नुसमयवा ॥ ॥ मीपुंसयावयत्याक्ता दिवनु८वघ्रदावगा८॥

जा॥ नसयायष्टिमुक्ति श्वानयमुं टद्धष्टिको ॥ जातिसदायमानाथ श्रीया गैसकृसन्नुवाः८ मूनिर्द्धनाद्याः८ खाति वर्गुकाजागनिर्मन्८ । भूपामृयारीवाकं वृ यष्टिः८माट

विटीकृटी॥ ॥स्त्रीनपुंसवयाराव त्रियथाम्न श्याद्वियग तोविलमाविनी मोनी मत्रुवृद्रानुतक्षती ॥ यम्रनयाजूव भ्मना कृयागानाभूवानिगा८॥ स्यादन्तुगोनंम्यानि

गोगानामितवचादिकृ ॥ आवस्नकाकवयदा दिद्युथ्यमिनयन्नम् ॥ दिक्षिरवद्वंविखद्वीवरितन्दवविनस्त्रुपि ॥ ॥ त्रिस्पूयवीमूटवाटी यदीकुवलदातिमी ॥ पर्वलिंगगुन्त